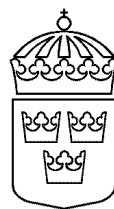

Riksdagens protokoll

2002/03:88

Torsdagen den 10 april

Kl. 12.00 – 19.29

Protokoll
2002/03:88

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 4 april.

2 § Anmälan om kompletteringsval till skatteutskottet

Talmannen meddelade att Kristdemokraternas riksdagsgrupp under Per Landgrens föräldraledighet *under tiden den 15 april–13 juni* anmält hans ersättare Jakob Forssmed som suppleant i skatteutskottet.

Talmannen förklarade vald till

suppleant i skatteutskottet
Jakob Forssmed (kd)

3 § Hänvisning av ärende till utskott

Föredrogs och hänvisades
Skrivelse
2002/03:125 till socialutskottet

4 § Förnyad bordläggning

Föredrogs och bordlades åter
Socialutskottets betänkanden 2002/03:SoU4–SoU7
Justitieutskottets betänkande 2002/03:JuU13
Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2002/03:MJU13

5 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 9 april

JuU11 Våldsbrott och brottsoffer

Punkt 1 (Allmänt om brottsoffer)

1. utskottet

2. res. 1 (fp, m, kd, c)

Votering:

152 för utskottet

134 för res. 1

14 avstod

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 128 s, 24 v

För res. 1: 48 m, 38 fp, 28 kd, 20 c

Avstod: 14 mp

Frånvarande: 16 s, 7 m, 10 fp, 5 kd, 6 v, 2 c, 3 mp

Punkt 2 (Åtgärder mot våld mot kvinnor och barn)

1. utskottet

2. res. 3 (v, c)

Votering:

252 för utskottet

47 för res. 3

1 avstod

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 128 s, 48 m, 38 fp, 28 kd, 10 mp

För res. 3: 24 v, 20 c, 3 mp

Avstod: 1 mp

Frånvarande: 16 s, 7 m, 10 fp, 5 kd, 6 v, 2 c, 3 mp

Punkt 8 (Våldtäkt)

1. utskottet

2. res. 8 (fp, m, kd, c)

Votering:

165 för utskottet

134 för res. 8

1 avstod

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 128 s, 24 v, 13 mp

För res. 8: 48 m, 38 fp, 28 kd, 20 c

Avstod: 1 mp

Frånvarande: 16 s, 7 m, 10 fp, 5 kd, 6 v, 2 c, 3 mp

Punkt 10 (Preskription av sexualbrott mot barn)

1. utskottet
2. res. 10 (fp, kd, c)

Votering:

214 för utskottet

85 för res. 10

50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 128 s, 48 m, 24 v, 14 mp

För res. 10: 38 fp, 28 kd, 19 c

Frånvarande: s, 7 m, 10 fp, 5 kd, 6 v, 3 c, 3 mp

Punkt 14 (Polisens insatser)

1. utskottet

2. res. 13 (fp, m, kd, c)

Votering:

164 för utskottet

134 för res. 13

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 127 s, 23 v, 14 mp

För res. 13: 48 m, 38 fp, 28 kd, 20 c

Frånvarande: 17 s, 7 m, 10 fp, 5 kd, 7 v, 2 c, 3 mp

Punkt 15 (Socialtjänstens skyldighet att anmäla brott)

1. utskottet

2. res. 14 (m, kd, c)

Votering:

202 för utskottet

98 för res. 14

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 128 s, 1 m, 35 fp, 24 v, 14 mp

För res. 14: 47 m, 3 fp, 28 kd, 20 c

Frånvarande: 16 s, 7 m, 10 fp, 5 kd, 6 v, 2 c, 3 mp

Cecilia Wigström (fp) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.

Punkt 18 (Information om permissioner)

1. utskottet

2. res. 18 (fp, m, kd, c)

Votering:

165 för utskottet

135 för res. 18

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 128 s, 24 v, 13 mp
För res. 18: 48 m, 38 fp, 28 kd, 20 c, 1 mp
Frånvarande: 16 s, 7 m, 10 fp, 5 kd, 6 v, 2 c, 3 mp

Punkt 19 (Ökad kompetens inom rättsväsendet om brottsoffer)

1. utskottet
2. res. 20 (v, mp)

Votering:

130 för utskottet

39 för res. 20

131 avstod

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 126 s, 2 fp, 2 kd

För res. 20: 1 m, 1 kd, 23 v, 14 mp

Avstod: 2 s, 47 m, 36 fp, 25 kd, 1 v, 20 c

Frånvarande: 16 s, 7 m, 10 fp, 5 kd, 6 v, 2 c, 3 mp

Punkt 24 (Situationen för äldre och funktionshindrade brottsoffer)

1. utskottet
2. res. 25 (v)

Votering:

274 för utskottet

25 för res. 25

1 avstod

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 128 s, 48 m, 38 fp, 28 kd, 20 c, 12 mp

För res. 25: 24 v, 1 mp

Avstod: 1 mp

Frånvarande: 16 s, 7 m, 10 fp, 5 kd, 6 v, 2 c, 3 mp

Punkt 27 (Brottsofferstatus till barn som bevittnar våld inom familjen)

1. utskottet
2. res. 27 (fp, m, kd, c)

Votering:

167 för utskottet

132 för res. 27

1 avstod

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 128 s, 2 m, 24 v, 13 mp

För res. 27: 46 m, 38 fp, 28 kd, 20 c

Avstod: 1 mp

Frånvarande: 16 s, 7 m, 10 fp, 5 kd, 6 v, 2 c, 3 mp

KUU1 Europeiska unionens framtidsfrågor – konstitutionellt fördrag för EU

Punkt 1 (Fördragsstruktur)

Utskottets förslag till beslut med godkännande av

1. utskottets motivering
2. motiveringen i res. 1 i motsvarande del (v)
3. motiveringen i res. 2 i motsvarande del (mp)

Förberedande votering:

24 för res. 1

14 för res. 2

262 avstod

49 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

242 för utskottet

24 för res. 1

32 avstod

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag till beslut med godkännande av utskottets motivering.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 128 s, 47 m, 38 fp, 28 kd, 1 c

För res. 1: 24 v

Avstod: 18 c, 14 mp

Frånvarande: 16 s, 8 m, 10 fp, 5 kd, 6 v, 3 c, 3 mp

Punkt 2 (Ordförande i Europeiska rådet och ministerrådet)

Utskottets förslag till beslut med godkännande av

1. utskottets motivering
2. motiveringen i res. 3 (s)

Votering:

168 för utskottet

129 för res. 3

3 avstod

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag till beslut med godkännande av utskottets motivering.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 48 m, 36 fp, 27 kd, 23 v, 20 c, 14 mp

För res. 3: 128 s, 1 v

Avstod: 2 fp, 1 kd

Frånvarande: 16 s, 7 m, 10 fp, 5 kd, 6 v, 2 c, 3 mp

Anne-Marie Ekström (fp) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Owe Hellberg (v) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.

Punkt 3 (Grundläggande värderingar, m.m.)

Utskottets förslag till beslut med godkännande av

1. utskottets motivering
2. motiveringen i res. 4 (m)
3. motiveringen i res. 5 (fp)
4. motiveringen i res. 6 (kd)
5. motiveringen i res. 1 i motsvarande del (v)
6. motiveringen i res. 7 (c)
7. motiveringen i res. 2 i motsvarande del (mp)

Förberedande votering 1:

19 för res. 7

14 för res. 2

267 avstod

49 frånvarande

Kammaren biträdde res. 7.

Förberedande votering 2:

24 för res. 1

19 för res. 7

256 avstod

50 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Förberedande votering 3:

28 för res. 6

23 för res. 1

248 avstod

50 frånvarande

Kammaren biträdde res. 6.

Förberedande votering 4:

39 för res. 5

28 för res. 6

231 avstod

51 frånvarande

Kammaren biträdde res. 5.

Förberedande votering 5:

49 för res. 4

38 för res. 5

211 avstod

51 frånvarande

Kammaren biträdde res. 4.

Huvudvotering:

128 för utskottet

48 för res. 4

123 avstod

50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag till beslut med godkännande av utskottets motivering.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 128 s

För res. 4: 48 m

Avstod: 38 fp, 28 kd, 23 v, 20 c, 14 mp

Frånvarande: 16 s, 7 m, 10 fp, 5 kd, 7 v, 2 c, 3 mp

FöU2 Tjänstgöringsskyldighet i internationell verksamhet

1. utskottet

2. res. (kd)

Votering:

269 för utskottet

28 för res.

2 avstod

50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 128 s, 46 m, 38 fp, 23 v, 20 c, 14 mp

För res.: 28 kd

Avstod: 2 m

Frånvarande: 16 s, 7 m, 10 fp, 5 kd, 7 v, 2 c, 3 mp

SoU14 Behandling av personuppgifter inom socialtjänsten

Punkt 1 (Sammanställningar av personuppgifter)

1. utskottet

2. res. (m, fp)

Votering:

213 för utskottet

86 för res.

50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 128 s, 28 kd, 23 v, 20 c, 14 mp

För res.: 48 m, 38 fp

Frånvarande: 16 s, 7 m, 10 fp, 5 kd, 7 v, 2 c, 3 mp

Punkt 2

Kammaren biföll utskottets förslag.

NU7 Vissa näringspolitiska frågor

Punkt 1 (Innovationer och nyföretagande)

1. utskottet

2. res. 1 (m, fp, kd, c)

Votering:

152 för utskottet

132 för res. 1

14 avstod

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 128 s, 1 kd, 23 v

För res. 1: 48 m, 38 fp, 27 kd, 19 c

Avstod: 14 mp

Frånvarande: 16 s, 7 m, 10 fp, 5 kd, 7 v, 3 c, 3 mp

Punkt 4 (Kvinnors, invandrares och ungas företagande)

1. utskottet

2. res. 4 (m, fp, kd, c)

Votering:

165 för utskottet

134 för res. 4

50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 128 s, 23 v, 14 mp

För res. 4: 48 m, 38 fp, 28 kd, 20 c

Frånvarande: 16 s, 7 m, 10 fp, 5 kd, 7 v, 2 c, 3 mp

Punkt 6 (Auktorisation och certifiering)

1. utskottet

2. res. 7 (mp, fp, c)

Votering:

226 för utskottet

72 för res. 7

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 127 s, 48 m, 28 kd, 23 v

För res. 7: 38 fp, 20 c, 14 mp

Frånvarande: 17 s, 7 m, 10 fp, 5 kd, 7 v, 2 c, 3 mp

Punkt 9 (Företagsetablering och företagsnedläggning)

1. utskottet

2. res. 11 (m, fp, kd, c)

3. res. 12 (mp, v)

Förberedande votering:

134 för res. 11

37 för res. 12

128 avstod

50 frånvarande

Kammaren biträdde res. 11.

Huvudvotering:

160 för utskottet

133 för res. 11

6 avstod

50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 128 s, 1 fp, 22 v, 9 mp

För res. 11: 48 m, 37 fp, 28 kd, 20 c

Avstod: 1 v, 5 mp

Frånvarande: 16 s, 7 m, 10 fp, 5 kd, 7 v, 2 c, 3 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

Föredrogs

socialförsäkringsutskottets betänkande 2002/03:SfU8

Migration och asylpolitik (skr. 2002/03:28).

*Migration och
asylpolitik*

Anf. 1 STEN TOLGFORS (m):

Herr talman! Vi ser i dag ett exempel på hur regeringen förlorat kraft och initiativ i frågor som rör integrations- och migrationspolitik.

I stället ökar riksdagens och socialförsäkringsutskottets betydelse på området. Regeringen kommer släntrande efter, när frågor redan har avgjorts. När en utredning av regler för vidgad arbetskraftsinvandring diskuterats har regeringen agerat åskådare.

Efter att under valrörelsen upprepade gånger ha avfärdat tanken på vidgad arbetskraftsinvandring har Socialdemokraterna i dagens betänkande plötsligt tvingats acceptera att frågan utreds. Man har gjort det enbart därför att en potentiell majoritet först formats kring behovet av en sådan utredning. Man har gjort det i ett försök att hindra Miljöpartiet från att göra gemensam sak med de borgerliga partierna. Det misslyckades dock.

Socialdemokraternas alternativ, som förhoppningsvis röstas ned här senare i dag, är en utredning, men en utredning utan tydligt mandat och utan tydlig riktning. Det är heller inte den breda parlamentariska utredning som fem partier vill ha.

Därför ser vi i dag en fempartireservation om en parlamentarisk utredning med ett tydligt mandat – en reservation som gör upp med de socialdemokratiska argumenten från valrörelsen.

Många, bland annat Svenskt Näringsliv, har pekat på behovet av ett nytt, moderniserat regelverk. Men ingen har hittills tillräckligt gått på djupet med frågan, och ingen har heller lagt fram ett komplett förslag till ett moderniserat regelverk. Det tar nu vi fem partier initiativ till.

Vår utgångspunkt är att det behövs fler som jobbar – och fler som jobbar mer – för att välfärden i Sverige ska kunna utvecklas. Förutsättningarna för mänsklig utveckling och ökat välbefinnande är inte tillräckligt goda i dag, vilket vi från moderat sida upprepade gånger har lagt fram förslag om för att förändra.

Den socialdemokratiska integrationspolitiken fungerar inte. Resultatet är att tiotusentals människor – både födda svenskar och invandrare – står vid sidan av samhället.

Men att som regeringen hävda att de som står utanför arbetsmarknaden först ska få arbete innan vidgad arbetskraftsinvandring medges håller inte. Det är en alldeles för statisk syn på arbetsmarknaden. Utbud och efterfrågan matchar inte varandra på arbetsmarknaden. Sverige har därför både arbetslöshet och arbetskraftsbrist samtidigt.

25 000 tjänster kunde aldrig tillsättas under 2001 på grund av rekryteringsproblem enligt Svenskt Näringsliv. Om landstingen efterfrågar läkare hjälper det inte att hänvisa till att det finns arbetslösa utan utbildning. Om verkstäder efterfrågar erfarna yrkesarbetare som bilmekaniker hjälper det inte att hänvisa till arbetslösa akademiker. Det är inte samma personer vi talar om.

Delvis kan problemen avhjälpas med utbildning och ökad rörlighet på arbetsmarknaden, men inte helt. Det är för stora behov vi resonerar om.

Arbetskraftsbrist riskerar att leda till lägre tillväxt, inflationen kan ta fart om arbetskraftsbrist driver upp lönerna. Då finns det risk för högre räntor, vilket i sin tur bromsar sysselsättningen. Fortsatta hinder för rekrytering riskerar därför på sikt att höja arbetslösheten.

Omvänt gäller att arbetskraftsinvandring kan rätt hanterad bidra till att öka tillväxt och skapa nya arbetstillfällen. När flera arbetar kan köpkraften i ekonomin växa och därmed också efterfrågan på arbetskraft. Det kan också vara så, vilket många har påpekat, att om fler invandrare arbetar ökar möjligheterna till jobb för andra, eftersom diskriminering och kulturella barriärer överkommes.

Sverige behöver tillskott av kunskap och kompetens. I dag finns regler som medger endast mycket begränsad invandring av främst utländska experter. Samtidigt råder en situation där polska läkare har avvisats när deras temporära uppehållstillstånd har gått ut. Vem har vunnit på det? Vårdköer växer, och människor tvingas i väg.

Härtill kommer allvarliga demografiska faktorer och avfolkningen av glesbygden. Försörjningskvoten stiger i avfolkningsbygder och kommer att göra det fortsatt också nationellt. Den som vill värna sin pension måste värna att fler arbetar.

I Expressen skrev häromdagen de två socialdemokratiska kommunalråden i Ragunda och Strömsund att om berörda personer från Thailand "fick komma kunde de hjälpa företagen att fortsätta utvecklas och generera skatteintäkter åt kommunen. Men det är stopp." De fortsatte: "I Strömsund råder brist på folk till sjukvården, liksom i resten av EU. Kommunen har därför fört samtal med läkare från Uzbekistan för att få dem att flytta till Jämtland. Intresset från de välutbildade läkarna har varit stort. Men inte från Migrationsverket och Socialstyrelsen. Där är det nej."

Regeringen har alltså stängt dörren. Endast 440 personer utanför EU fick permanent arbetstillstånd 2001. Arbetstillstånd ges bara undantagsvis för kvalificerade befattningar eller annan specialiserad yrkesutövning. Tidsbegränsat arbetstillstånd ges i maximalt 18 månader, och då vanligen för bärplockning och andra säsongsarbeten.

Herr talman! Fem partier är överens om kritiken av regeringens statiska syn på ekonomi och arbetsmarknad. Fem partier är också överens om följande: Att mot bakgrund av hittillsvarande erfarenheter begära en utredning av hur ett vidgat regelverk för arbetskraftsinvandring bör se ut. I utredningens uppdrag ska ingå att se över hur socialförsäkringar, sociala förmåner och arbetsrätt ska utformas.

Vi markerar vidare att lön, försäkringsskydd och övriga anställningsvillkor inte får vara sämre vid arbetskraftsinvandring än för svensk arbetskraft. En viktig poäng är att sambandet mellan ett moderniserat regelverk för arbetskraftsinvandring och asylrätten måste studeras så att asylrätten inte urholkas. Härutöver kan partierna ha olika uppfattningar om saker som ligger utanför reservationen men inom ramen för utredningens uppdrag.

För mig är det viktigt att särskilja asylrätten från vidgade regler för arbetskraftsinvandring för att hindra att den urholkas.

Jag vill understryka att frågan inte är enkel eller att kraven på gediget beslutsunderlag, till exempel gällande effekter på och inkvalningsregler för socialförsäkringarna, kan viftas bort. Diskussionen i frågan skulle då snabbt vända mot dem som företräder ett moderniserat regelverk. Poängen med dagens gemensamma reservation är att den tydligt pekar på dessa områden att studera och behovet av fördjupning, samtidigt som den ger en tydlig färdriktning.

Herr talman! Min bedömning är att illegal invandring och människosmuggling skulle minska om moderniserade regler för arbetskraftsinvandring infördes. Tänk efter ett slag: Vad skulle man själv välja – att smugglas i en container, lägga sin familjs liv och sitt livs besparingar i händerna på organiserade brottslingar, för att sedan hamna i en illegal gråzon alternativt att kunna söka visum, arbete och uppehållstillstånd för att legalt kunna arbeta i ett land?

Själva förutsättningen för människosmuggling såsom lönsam bransch är att den är illegal och att inga andra möjligheter till rörlighet finns. Det är detta som gör människor villiga att betala pengar till smugglare och riskera sina liv för en bättre framtid. Det faktum att arbetskraftsmigration i dag är otillåten från länder utanför EU ger smugglaren makt över människor. De som smugglats in i landet växlar ofta över till att bli asylsökande. Det är ett problem därför att därmed ökar väntetiderna för dem som behöver skydd.

Människosmuggling är ett gissel som måste bekämpas både genom bättre yttre gränskontroll och genom polisiära insatser mot internationella, organiserade ligor. Samtidigt skulle vidgade möjligheter till arbetskraftsinvandring minska marknaden för smuggling.

Herr talman! Karin Enström kommer att utveckla våra moderata synpunkter i övriga frågor i detta betänkande. Jag vill avsluta med att yrka bifall till reservation 11 om utredning om arbetskraftsinvandring.
(Applåder)

Anf. 2 ERIK ULLENHAG (fp):

Herr talman! Kammarans ledamöter! Jag vet också att det finns en hel del människor på åskådarläktaren i dag därför att man är mycket glad över det beslut som förhoppningsvis kommer att fattas om arbetskraftsinvandring. Det är inte alldeles för många som bevistar våra föreställningar, men ibland kommer ett gäng. Det är dessutom roligt när folk är glada över de beslut som fattas.

Doktor Araz Jakob är från norra Irak. Han har under en tid arbetat på den ortopediska kliniken i Eskilstuna. Man har vid den ortopediska kliniken i Eskilstuna saknat läkare under lång tid, vilket har gjort att vården på den kliniken har blivit sämre. Jag pratade med den medicinskt ansvariga sjuksköterskan, och hon sade så här: Vi har haft doktor Jakob, och det har fungerat alldeles utmärkt. Han vill stanna, för en gångs skull slipper vi stafettläkare, berättade hon. Men nu har doktor Araz Jakob utvisats till norra Irak därför att han inte har asylskäl, och han ska kastas ut ur landet.

Det där är lite grann kärnan i vad arbetskraftsinvandring handlar om. Tycker vi att det är bra eller dåligt att det finns en läkare i Eskilstuna som kan bidra till att ge patienter vård? Tycker vi att det är bra eller dåligt att

den här personen får bygga sig en framtid i Sverige, även om han saknar asylskäl?

Tyvärr är det sätt varpå Socialdemokraterna hanterat frågan om arbetskraftsinvandring väldigt talande för hur Socialdemokraterna styr det här landet. Alla har vetat i många år att vi behöver fler människor som kommer till Sverige för att vi ska klara tillväxt och välfärd. Folkpartiet presenterade ett förslag om arbetskraftsinvandring i somras, och då kör valrörelsen i gång. LO-tidningen har rubriken på sina ledare att Folkpartiet vill införa arbetsläger i Sverige, men vi kommer aldrig att acceptera arbetskraftsinvandring. Statsminister Göran Persson gick ut gång på gång i valrörelsen blundande för verkligheten och sade: Vi behöver inga människor som kommer till Sverige och arbetar.

När valrörelsen hade lagt sig, ett par månader senare, upptäcker maktpartiet Socialdemokraterna att det kanske finns en annan majoritet i Sveriges riksdag. Det kanske finns en majoritet bestående av de fyra borgerliga partierna och Miljöpartiet. Då blir det helt plötsligt en annan ton, inte därför att man har bytt åsikt, inte därför att man har upptäckt en verklighet som man inte kände till utan just därför att man är oerhört rädd för makten. Från LO-tidningens ledare om arbetsläger, från Margareta Winbergs tal i valrörelsen om att om vi öppnar för arbetskraftsinvandring kommer det att bli svårare för din son att få jobb har vi kommit till att arbetsmarknadsminister Hans Karlsson i lördags i Göteborgs-Posten säger: Vi säger ja till arbetskraftsinvandring.

Det är mycket bra att ansvarig minister för migrationsfrågor är här i dag. Jag hoppas vi får en tydlig redogörelse för Socialdemokraternas linje i frågan om arbetskraftsinvandring. Säger Socialdemokraterna ja till den fempartiöverenskommelse som har träffats är det absolut ingenting som utesluter att man röstar för den.

Det finns två starka skäl till att säga ja till arbetskraftsinvandring. Det första har jag redan antytt. Det handlar om egenintresset för Sverige. Om vi ska klara vår egen tillväxt och välfärd behöver vi människor till vården, i hantverksyrken, i norra Sverige och i andra områden där man har problem med att få arbetskraft.

Det handlar också om hur vi ser på världen. För mig är det något stort att människor kan röra på sig. För mig är det något fint att en människa från en annan del av världen, även ifall han eller hon saknar asylskäl, ska kunna söka sig till Sverige och få ett arbete här. Ökad öppenhet är i sig något mycket positivt. Jag är också övertygad om att detta skulle avlasta asylsystemet på ett sätt som vore väldigt positivt för oss alla.

Med det sagt om arbetskraftsinvandring tänker jag säga några ord om flyktingpolitik.

Sverige sviker sitt humana ansvar i dag genom att vi inte ger skydd åt barn som behöver vård här.

Sverige sviker genom att människor riskerar att utvisas till ett land där de inte får älska vem de vill. Människor får inte stanna i Sverige trots att de är homosexuella och riskerar förföljelse i sitt hemland.

Sverige sviker därför att vi har byggt upp ett system där asylsökande barn far mycket illa.

Sverige sviker genom att vi kastar ut människor som har integrerats i Sverige och säger att de inte får plats trots att barnen har gått i skola här under flera år.

Sverige sviker genom att vi har så långa handläggningstider att man sliter ut människor och skapar mycket stora problem.

Vad gör då regeringen? Vi kan konstatera att de humana förslagen försenas gång på gång.

Förslag som har utlovats om en utökad anhöriginvandring till Sverige, som sex partier i kommittén var överens om, har stannats upp.

Det har kommit förslag om att vidga flyktingbegreppet så att den som förföljs på grund av kön, riskerar hedersmord, könsstympning och annat eller den som förföljs på grund av sexuell läggning också ska omfattas av flyktingbegreppet. I valrörelsen avgavs gång på gång löften om att en utredning skulle vara klar med sitt arbete i början av oktober förra året. Den utredningen är inte ens tillsatt.

Förslaget om ny instans- och processordning har också hamnat i långbänk.

När det gäller EU-arbetet vill jag först understryka att vi från Folkpartiet välkomnar gemensamma regler på EU-nivå. Det är bra att vi har gemensamma minimiregler så att vi tar ett gemensamt ansvar. Men vi ska också betona att det är fråga om minimiregler. Det finns ingenting som hindrar regeringen från att vidga flyktingbegreppet med hänvisning till EU-reglerna.

I detta åttaminutersanförande ska jag säga någonting snällt om regeringen, och det är att man på EU-nivå vid ett par tillfällen har satt foten i backen och sagt nej. Man har lagt in sitt veto när flyktingpolitiken har sett ut att hårdna.

Och det trodde jag att man skulle göra mycket tydligt beträffande det förslag som ligger på EU:s bord i dag, nämligen det förslag som britterna har lagt fram om att man ska bygga upp flyktingläger i Albanien, i Turkiet och i andra länder utanför Europa för att vi själva ska slippa att ta ansvar för asylmottagandet.

Jag trodde att det var alldeles självklart för en svensk flyktingminister att glasklart gå ut och säga nej till detta förslag. Men jag blev häpen, förvånad och besviken när jag läste protokollet från det ministerrådsmöte där det framgår att Sverige ser det som intressant att arbeta vidare med detta förslag.

Jag hoppas att Jan O Karlsson i den här debatten kan reda ut om han anser att det är förenligt med FN:s Genèvekonvention om Sverige, Storbritannien och andra länder säger: Ja, det kommer asylsökande hit, men vi skickar dem till Albanien och Turkiet för utredning där.

Man försöker att göra precis samma sak som vi tidigare har kritiserat Norge för. Norge har ändrat sina mottagningsvillkor för att minska antalet asylsökande. Nu försöker Storbritannien säga att de människor som kommer dit hamnar i Albanien eller i Turkiet. Detta är ett förslag som den svenska regeringen av någon anledning inte tydligt har tagit avstånd ifrån.

Det finns väldigt mycket att göra på flyktingpolitikens område. Det behövs lagändringar, det behöver startas upp för arbetskraftsinvandring – det första steget tar vi i dag – och det behövs en ny human rättssäker asylprocess. Vi har till och med sagt att det behövs amnesti för gömda flyktingar eftersom flyktingpolitiken har havererat. Vi behöver göra mycket nu. Vi får inte fortsätta att svika vårt solidariska och humana ansvar.

(TALMANNEN: Det får inte förekomma några applåder på läktaren. Det är förbjudet.)

Med detta vill jag yrka bifall till reservation nr 11 om arbetskraftsinvandring och till reservation nr 39 om en förändring av lagstiftningen när det gäller humanitära skäl.

Anf. 3 TALMANNEN:

Ledamöter får applådera, men inte åhörare på läktaren.

Anf. 4 SVEN BRUS (kd):

Herr talman! Vi kristdemokrater har en rad reservationer till detta betänkande varav flera tillsammans med andra partier. Jag står självfallet bakom samtliga, men yrkar bifall till reservationerna nr 11 och 27.

Den svenska riksdagen har uttalat att migrationspolitiken ska ses som en helhet. I den helheten ingår flykting-, invandrings- och återvändandepolitik. Målet är att migration till och från vårt land ska ske i ordnade former och att vi ska värna asylrätten.

Vi i den här kammaren är överens om att upprätthålla en reglerad invandring utöver nordiska medborgare, EU- och EES-medborgare. Den verksamhet som sker på området ska präglas av rättssäkerhet, humanitet och respekt för individens mänskliga rättigheter.

Herr talman! Detta grundläggande förhållningssätt, som man i enighet har beslutat om i denna kammare, finns det anledning att påminna om när vi nu ska behandla ett mycket omfattande betänkande om migrations- och asylpolitik. Det är naturligtvis inte möjligt att här beröra mer än några aspekter på detta stora politikområde.

Låt mig först få säga något om asylrätten och varje individs obestridliga rätt till en individuell bedömning. Det ökande antalet asylsökande till Sverige har kommit att vrida debatten till att fokusera på att det är många som saknar asylskäl och dessutom identitetshandlingar.

Låt oss vara överens om att personer som åberopar asylskäl, men som i verkligheten har skumma syften med att få uppehållstillstånd i Sverige ska hindras från att få asyl. När detta är sagt måste ändå ett otvetydigt krav ställas på rättstrygghet och individuell bedömning av varje asylsökande.

Herr talman! Jag vill varna för tendenser att se asylsökande från vissa länder och områden med särskild misstänksamhet. Också från dessa områden och länder kan det komma personer med välgrundade skyddsskäl, exempelvis kvinnor av judisk börd som utsatts för svåra övergrepp till följd av antisemitiska stämningar i samhällen i det forna Sovjet. Även om myndigheterna officiellt förnekar antisemitism är dessa kvinnors verklighet en annan.

Ett annat exempel är de tjetjener som söker asyl och hos oss registreras som ryssar. Det finns ett stort antal rapporter som pekar på grova övergrepp från den ryska krigsmaktens sida mot befolkningen i Tjetjenien. Läkare utan gränser och andra organisationer berättar om gruppvåldtäkter, tortyr, misshandel och försvinnanden. Trots detta är Sveriges hållning att Ryssland är en demokrati och har ett fungerande rättssystem.

Herr talman! Det finns anledning att påminna om kravet på individuell och rättssäker bedömning av varje asylsökande.

Invandring är en tillgång för ett land, men för att det ska vara på det sättet måste invandrade människors resurser också tas till vara. Vi måste ge möjligheter till en sådan mänsklig utveckling att invandringen bidrar till allas vår välfärd.

Det finns i dag och inför morgondagen både ekonomiska och mänskliga skäl att möjliggöra en ökad arbetskraftsinvandring till Sverige. I dag medges en begränsad invandring av främst utländska experter.

Vi måste se det som naturligt att människor kan röra sig över nationsgränser och bygga en ny framtid i ett annat land än i födelselandet. Ett Sverige som är berett att ge människor den möjligheten kommer samtidigt att belönas med en mer dynamisk utveckling och en mer dynamisk ekonomi.

När det gäller arbetskraftsinvandring från EU-länder borde unionens regler om fri rörlighet få genomslag så fort som möjligt. Regeringens utredare Berit Rollén har ju överlämnat sitt förslag om att utnyttja de längre övergångstider som finns i avtalen med ansökarländerna. Utredningen remissbehandlas just nu, men Sverige bör besluta om att fri rörlighet ska gälla för alla medborgare i EU från medlemskapets första dag.

De demografiska kurvorna pekar klart på att vårt land redan nu och i framtiden behöver fler som arbetar för att vi ska klara välfärd och tillväxt.

I Sverige råder redan arbetskraftsbrist samtidigt som en mycket stor andel människor är arbetslösa, sjukskrivna eller sjukpensionerade. Nu menar regeringen att de som står utanför arbetsmarknaden först ska få arbete innan vi tillåter arbetskraftsinvandring. Det tycker jag är ett statistiskt synsätt på arbetsmarknaden. Framtida arbetskraftsbrist riskerar i själva verket att leda till lägre tillväxt och därmed till högre arbetslöshet.

I dag finner vi en skrämmande hög andel av de nya svenskarna utanför arbetsmarknaden, och många kompetens tas inte till vara. Vi måste lyckas långt bättre med integrationen, det är sant, men arbetskraftsinvandring står inte i motsatsförhållande till integration. Tvärtom kan arbetskraftsinvandring bidra till tillväxt och nya arbetstillfällen.

Herr talman! Nu är vi fem partier som anser att riksdagen bör ge regeringen i uppdrag att låta utreda hur ett vidgat regelverk för arbetskraftsinvandring ska se ut. I det uppdraget ska det ingå att se över hur socialförsäkringar, sociala förmåner och arbetsrätt ska utformas. Lön, försäkringsskydd och övriga villkor får naturligtvis inte vara sämre för arbetskraftsinvandrare än vad som gäller för svensk arbetskraft. Vi vill inte skapa en A- och en B-arbetsmarknad. Sambandet med asylrätten måste också belysas så att denna inte urholkas.

Herr talman! En generös flyktingpolitik förutsätter ett vidgat flyktbegrepp. Här måste innefattas till exempel förföljelse på grund av kön och sexuell läggning. I dag har ofta den som erkänns som flykting en förmånligare ställning än den som beviljas skydd med stöd av andra bestämmelser i utlänningslagen. Det gäller inte minst förföljda kvinnor som drabbas av en genusrelaterad förföljelse. De här kvinnorna måste få samma rättigheter och starka skydd som den som får uppehållstillstånd som flykting. Kvinnlig könsstympning är ett brott mot grundläggande mänskliga rättigheter och måste få vara ett fullgott skäl för att ges flyk-

tingstatus. Vid till exempel hedersmord, könsstympning eller homosexu-
alitet är det inte tillräckligt att en person ges uppehållstillstånd av huma-
nitära skäl. Svensk lagstiftning bör ändras, även om det föreslagna EU-
direktivet om skyddsgrunder inte antagits.

Den långsamma beredningen för att stärka skyddet för den som riske-
rar förföljelse på grund av kön eller sexuell läggning är oacceptabel.
Regeringen bör därför snarast återkomma till riksdagen med förslag till
nödvändiga författningsändringar.

Innan EU kan gå vidare och fastställa en gemensam asylpolitik måste
man vara överens om en klar och tydlig definition av begreppet flykting.
I annat fall kan en person avvisas från ett EU-land men inte från ett annat
på grund av olika definitioner av flyktingbegreppet. Det här är oaccepta-
belt. Det är viktigt att kommissionens förslag om miniminormer för när
medborgare i tredjeland ska betraktas som flyktingar eller som personer
som av andra skäl behöver internationellt skydd inte urholkas.

Regeringen bör verka för att det snarast antas en gemensam definition
inom EU av begreppet flykting. Flyktorsaker som krig, inbördeskrig,
odemokratiska regimer, förtryck av minoriteter, natur- och hungerkata-
strofer och förtryck på grund av kön eller sexuell läggning innebär att de
tidigare definitionerna i Genèvekonventionen av begreppet flykting bör
utvidgas.

Det är av yttersta vikt, herr talman, att Genèvekonventionen utvidgas,
och det bör Sverige verka för i internationella sammanhang.

Anf. 5 KALLE LARSSON (v):

Herr talman! Ibland måste man säga som det är. Den svenska flyk-
tingpolitiken brister i dag avsevärt i humanitet och rättssäkerhet. Rappor-
ter om omänskliga och obegripliga avvisningsbeslut återkommer oupp-
hörligen, liksom fällningarna av Sverige i FN:s kommitté mot tortyr för
olagliga avvisningsbeslut. Flyktinggruppernas och asylkommittéernas
riksråd, FARR, har nyligen avlämnat en rapport som tydligt och klart
visar att praxis har hårdnat när det gäller humanitära skäl.

I stället för att göra något åt detta tycks regeringen på alla sätt försöka
förhindra att Utlänningsnämnden läggs ned, trots beslut av en enig riks-
dag. Nu kommer dessutom nya signaler från migrationsminister Jan O
Karlsson om hårdare tag mot flyktingar. Han vill korta köerna i systemet
genom att inskränka rätten till nya ansökningar kraftigt. Vidare föreslås
åtgärder för att möjliggöra bestraffning av dokumentlöshet, bland annat
genom sänkt dagersättning och beskurna möjligheter att arbeta under
asyltiden. Det är utmärkt att migrationsministern är här i dag för att stå
till svars. Vari ligger rättssäkerheten och humaniteten i sådana förslag?

Herr talman! Väntetiderna för asylsökande är ett bekant ämne för
denna kammare, och vi är många som krävt, och kräver, att de kortas.
Det är inte rimligt att en del får vänta på besked om uppehållstillstånd i
åratal, bara därför att processen är så långsam som den är i dag. Självfäl-
let kräver en snabbare handläggning ökade resurser, men det finns också
andra sätt att ta krafttag mot de långa väntetiderna. En rättssäker asylpro-
cess är ett sådant steg, och det är därför som vi med sorg i hjärtat kan se
hur Utlänningsnämndens nedläggning förefaller mer och mer avlägsen.
Därför kräver vi att den som har väntat på besked längre än 18 månader
utan att själv vara skäl till dröjsmålet automatiskt ska beviljas permanent

uppehållstillstånd. Jag yrkar bifall till reservation 42 under punkt 31. Vari ligger logiken i att enskilda människor ska behöva betala med sitt lidande för brister i systemet?

Herr talman! Jag ska säga några ord också om situationen för asylsökande från Irak. Strax före krigsutbrottet avvisades asylsökande till norra Irak, trots deras välgrundade oro inför det direkta krigshot som då förelåg. Migrationsverket ansåg att man inte kunde ta hänsyn till eventuella framtida händelser och fortsatte att avvisa asylsökande till norra Irak. Nu väljer man däremot att ta hänsyn till ett hypotetiskt framtidsscenario, eftersom de asylskäl som finns i dag kan ha undanröjts efter kriget. Godtycket är skrämmande. Rätten till skydd för den som flyr undan väpnad konflikt är tillämplig för flyktingar från Irak, men Migrationsverket väljer, med regeringens goda minne, att mitt under brinnande krig inte tillämpa denna regel. Vari ligger rättssäkerheten och humaniteten i sådana beslut och ett sådant agerande?

Herr talman! Tvärtemot vad som har nämnts under debatten hittills är samtliga partier i denna kammare överens om en utredning om arbetskraftsinvandring. Visst satt det långt inne, det ska medges, för Socialdemokraterna, men nu har ju till och med de sällat sig till oss övriga när det gäller behovet av en sådan utredning, och det är trots allt välkommet. Därför handlar det nu om att ta ställning till vilka ramar en sådan utredning bör ha.

Att de borgerliga partierna i synen på maktbalansen på arbetsmarknaden sin vana trogen ställer sig på arbetsgivarnas sida är kanske inte så överraskande. Men, herr talman, ibland måste man säga som det är. Miljöpartiet är ett i grunden borgerligt parti. Visserligen anger de tillsammans med de borgerliga att lön, försäkringsskydd och övriga anställningsvillkor inte får vara sämre för arbetskraftsinvandrare än för svensk arbetskraft, men det är långt ifrån tillräckligt. Man anger nämligen också att det i uppdraget ska ingå att ”se över hur socialförsäkringar, sociala förmåner och arbetsrätt skall utformas”. Men om villkoren nu inte får vara sämre, varför då öppna för att just detta utreds? Är Miljöpartiet inte medvetet om att det i begreppet arbetsrätt ryms avsevärt mycket mer än löner och anställningsvillkor? Här ligger en hel flock hundar begravnade.

Självfallet kommer vi i Vänsterpartiet att delta i den kommande utredningen och se som en av våra huvuduppgifter att avvisa den arbetskraftsinvandring på arbetsgivarnas villkor som vi vet att de borgerliga partierna önskar. Och vi kommer inte att glömma vilken sida Miljöpartiet valde när det gällde att försvara arbetsrätten.

Herr talman! Ibland uppvisar regeringen en ansenlig mängd hyckleri, för samtidigt som man påstår sig vilja stärka kunskapen om kvinnors asylskäl händer det mycket lite i praktiken. Den som gripits av polis, förts till en polisstation och där våldtagits av poliser en hel natt blir avvisad eftersom ”det är ett brott att begå våldtäkt i den asylsökandes hemland”. Man föreslår följaktligen att den våldtagna kvinnan ska gå tillbaka till den polisstation där hon våldtagits och anmäla poliserna. Hur kan regeringen stillatigande åse att kvinnliga asylsökande inte får skydd, trots att de lämnat berättelser om tortyr och våldtäkter som bedömts vara trovärdiga?

Herr talman! Ibland måste man alltså säga som det är. Inom EU har främlingsfientliga krafter tillåtit sätta dagordningen för flyktingpoliti-

Prot. 2002/03:88
10 april

*Migration och
asylpolitik*

ken. Besluten om repressiva åtgärder har fattats snabbt och till synes utan vända i Bryssel. Den svenska regeringen tycks ha kapitulerat. Det förefaller tyvärr som om Sveriges regering i denna kammare gett upp arbetet för en solidarisk flyktingpolitik både här och i EU. Mursten fogas nu till mursten i bygget av fästning Europa som stänger människor ute.

I går kväll talade representanter från sex av riksdagens partier vid en manifestation på Mynttorget utanför riksdagen för en mer generös och human flyktingpolitik. Vi lovar att återkomma inför varje migrationspolitisk debatt här i kammaren.

Jag kan konstatera att Socialdemokraterna står alltmer ensamma i sitt försvar av den nuvarande orättvisa ordningen. Än så länge räddas de bara av en söndervittrande majoritet av moderater i denna kammare.

Jag står självfallet bakom samtliga Vänsterpartiets reservationer och yrkar också bifall till reservation 10 under punkt 6.

Anf. 6 ERIK ULLENHAG (fp) replik:

Herr talman! Ibland är det tyvärr så när man debatterar med Kalle Larsson att man kan säga samma sak en gång, tio gånger eller hundra gånger, men det går liksom ändå inte in. Den som kommer till Sverige som arbetskraftsinvandrare ska ha samma villkor som den som jobbar på svensk arbetsmarknad – punkt. Detta sade Folkpartiet i valrörelsen, och jag har sagt det tidigare.

Sedan försöker Kalle Larsson blanda bort korten och säger: Vi är också för en arbetskraftsinvandring.

Jag har läst i betänkandet, och jag vill ställa en fråga till Kalle Larsson. Om nu Socialdemokraterna och Vänsterpartiet skulle få majoritet, när skulle arbetskraftsinvandringen bli verklighet? Det kraftfulla ni har lyckats pressa Socialdemokraterna till är en utredning om framtida arbetskraftsbehov. Det handlar inte om att man ska öppna för arbetskraftsinvandring. När får en läkare som behövs i Sverige stanna?

Visst finns det en mycket begränsad arbetskraftsinvandring i dag för fotbollsspelare som Alvaro Santos i Helsingborg. Det är jättebra att han får spela fotboll. Men när skulle en mer omfattande arbetskraftsinvandring bli verklighet med Vänsterpartiets politik? Enligt förslaget i det betänkande som ligger på bordet, och som ni här yrkar bifall till, kommer det att dröja ganska länge.

Anf. 7 KALLE LARSSON (v) replik:

Herr talman! Låt mig inleda med att säga att jag inte tror att tidsperspektivet är det som i huvudsak skiljer oss åt, utan det handlar om vilka regler och ramar som ska kringgärda en kommande arbetskraftsinvandring.

Det skulle kunna vara lätt att hålla med om det som beskrivs i reservationen från de nu fem borgerliga partierna där man anger att löner och anställningsvillkor inte får vara sämre för invandrad arbetskraft än för svensk. Men jag undrar om Erik Ullenhag är medveten om att i begreppet arbetsrätt, som han ju anser *skall* utredas, ingår avsevärt mycket mer än så. Om Erik Ullenhag hade menat allvar med att man inte på någon punkt skulle kunna försämrade arbetsrätten hade man mycket väl kunnat skriva det i sin reservation, men det har man alltså valt att inte göra. Arbetsrät-

ten ska utredas. Det är just anställningsvillkor och löner som inte får vara sämre.

Min fråga tillbaka blir förstås: Vad är det som får vara sämre? Vad är det inom arbetsrättens område som Erik Ullenhag anser *skall* utredas och förändras med anledning av att vi kanske får en kommande arbetskraftsinvandring, vilket vi hoppas?

Prot. 2002/03:88

10 april

*Migration och
asylpolitik*

Anf. 8 ERIK ULLENHAG (fp) replik:

Herr talman! Jag tackar för frågan och tänker besvara den. Jag hoppas på en lite tydligare vision om tiden från Vänsterpartiet lite senare.

En sak som behöver utredas är hur vi säkerställer att svensk arbetsrätt verkligen gäller i Sverige, det vill säga att det inte blir bulvanförhållanden genom att man skaffar en arbetsgivare utomlands och sedan arbetar i Sverige och kan trola bort svensk arbetsrätt. Det sker i dag. Det skedde med arbetsgivaren Skogs Tivoli. Där kom det en dom från Arbetsdomstolen för någon månad sedan. Det är en sådan sak som jag skulle vilja utreda för att se till att det blir samma trygghet för den som kommer hit, för att ge ett väldigt klart svar på den frågan.

Det tråkiga med Vänsterpartiet är att mycket av det ni säger i alla möjliga frågor låter oerhört kraftfullt. Mycket av det ni säger på flyktingpolitikens område om arbetskraftsinvandringen låter kraftfullt. Mycket av det ni säger att ni inte vill vara med om i regeringssamarbetet låter kraftfullt, men i slutet på dagen är det likadant varje gång: Vänsterpartiet står tillsammans med regeringen. Vi har lyckats ha nytta av er några gånger i flyktingpolitiken. Men när det gäller sjukersättning och mycket annat är det mycket skrik och lite hockey, om jag får uttrycka mig så vanvördigt här i kammaren.

Läs vad som står i vår reservation, Kalle Larsson. Varför går ni på en linje som egentligen handlar om att Socialdemokraterna vill begrava den här frågan?

Anf. 9 KALLE LARSSON (v) replik:

Herr talman! Låt mig börja med tiden. Jag tror att vi, liksom Folkpartiet, är angelägna om att det finns möjligheter till detta inom en inte alltför lång tid. Men ska man genomföra det här på ett seriöst sätt måste man ta fram ordentliga regler. Det tror jag också att vi är överens om. Det kommer nog att ta en tid att göra det. Jag tror inte att det är tidsperspektivet som skiljer oss åt.

Jag undrar vem som gör sig till störst skurk när det gäller att blanda bort korten. Nu får vi plötsligt höra om sjukpenningen och andra frågor. Jag tar en debatt med Erik Ullenhag eller vem som helst i kammaren vilken dag som helst i dessa frågor också.

Låt mig konstatera att vi är ett parti som klart och tydligt talar om vad vi står för. Jag är ganska övertygad om att Erik Ullenhag och jag och vårt parti kommer att komma fram till olika slutsatser när det gäller hur arbetsrätten ska vara reglerad och vilka rättigheter man ska ha som invandrad arbetskraft. Utredningen får förstås avgöra det. Om de vackra ord som Erik Ullenhag nu uttalar om att allting ska vara lika bra för den invandrade arbetskraften som för den svenska blir verklighet har han närmat sig de ståndpunkter som Vänsterpartiet hela tiden har haft.

Vi tänker inte gå i fällan och låta det framställas som om vi har varit motståndare till arbetskraftsinvandring. Vi har i flera år motionerat om just en sådan här utredning. Vi har i flera år motionerat om att det kommer att finnas ett framtida behov av arbetskraftsinvandring. Låt oss nu utreda hur det behovet ser ut! Vi har flera gånger sett att inte bara Socialdemokraterna utan också andra partier här i kammaren inte har velat gå med på detta. Jag nöjer mig med att säga att vi är nöjda med att vi nu kommer att få en utredning, men vi skulle hellre ha sett att arbetsrätten skulle vara fullt skyddad, vilket den inte är i dag.

Anf. 10 BIRGITTA CARLSSON (c):

Herr talman! Jag börjar mitt anförande med att av tidsskäl endast yrka bifall till reservationerna 6 och 11. Jag står givetvis bakom övriga reservationer från Centerpartiet.

Från 1840 och fram till 1930 utvandrade inte mindre än 1 300 000 människor från Sverige till Nordamerika, Sydamerika och Australien för att förbättra sina möjligheter till en dräglig framtid. Denna utvandring var välgörande för den sociala och ekonomiska utvecklingen såväl i Sverige som i immigrationsländerna. Sverige avlastades från överbefolkning, undersysselsättning och misär och fick samtidigt viktiga bidrag till sin ekonomiska utveckling. Många emigranter skickade hem pengar till anhöriga i hemlandet. 200 000 emigranter återvände, många med friskt kapital, nya idéer och kunskaper och kontakter som vitaliserade det svenska ekonomiska och sociala livet. I immigrantländerna möjliggjorde invandringen en snabb ekonomisk tillväxt och social dynamik. Svenskar-na byggde Chicago och odlade upp Minnesotas prärier.

I dag är det ingen som klandrar utvandrarerna. Tvärtom beundrar vi deras företagsamhet och obändiga vilja att skapa sig en bättre framtid. Vilken är egentligen skillnaden i dag? Varför ser vi inte vår tids arbetskraftsinvandrare med samma ögon? Varför ser vi dem inte som driftiga personer som tar tag i sina liv? De kommer till ett nytt land med idéer, företagsamhet och energi. Borde inte vi i Sverige välkomna dessa människor i stället för att se dem som ett hot?

Dagens och morgondagens Sverige behöver en ökad invandring av människor som vill arbeta och driva företag i vårt land. Arbetskraftsbrist är redan en flaskhals i många näringar – inte minst på landsbygden. Västeuropa står inför en dramatisk demografisk förändring och det är viktigt att Sverige i god tid positionerar sig för att vara ett attraktivt och välkomnande invandringsland. En ökad andel arbetskraftsinvandrare bidrar till att underlätta integrationen också av flyktinginvandrare.

Herr talman! Ibland hör man personer som menar att en stor utvandring från fattigare länder skulle vara ett hot mot dessa länders utveckling. Men vi behöver faktiskt inte ha något dåligt samvete för den sakens skull. Arbetskraftsinvandring är gynnsam också för ursprungsländerna av samma skäl som den svenska emigrationen var gynnsam för Sverige. Nya kontakter, hemskickade pengar, återvändare med nya idéer – allt detta kan vara viktiga bidrag till utvecklingen i fattiga länder med utvandring.

Herr talman! En riksdagsmajoritet har nu bildats för att, mot regeringens vilja, åstadkomma ett förändrat regelverk som ökar möjligheterna

till arbetskraftsinvandring. Det är jättebra och förvisso lovande för framtiden.

Jag vill bara påminna om, eftersom företrädare för två av dessa partier i dag försöker ta åt sig äran för denna uppgörelse, att Centerpartiet i högsta grad varit delaktigt i den process som nu lett till framgång. Mitt parti tog tidigt ställning för arbetskraftsinvandring. Vi har ingalunda lekt följa John i denna fråga även om det naturligtvis är väldigt bra att andra partier har gjort det. Jag säger det bara för att historieskrivningen ska bli korrekt.

Herr talman! I den debatt vi hade i kammaren den 26 mars påpekade jag det tråkiga signalvärdet i att invandrarfrågorna hanteras av Socialförsäkringsutskottet. Det är som om vi utgick från att människor som kommer till vårt land skulle bli tvungna att leva på bidrag. Det skulle finnas ett betydande symbolvärde i att nu, när arbetskraftsinvandring snart blir en möjlighet, också riksdagen bytte glasögon. För över migrationsfrågorna till arbetsmarknadsutskottet i stället, för att ge en tydlig signal att vi ser invandrarna som en värdefull resurs, inte som en belastning.

Låt det bli inledningen på en nystart av svensk integrationspolitik med mycket tydligare fokus på att invandrarna ska komma i arbete.

Herr talman! Alldeles för många av dem som kommer hit placeras i olika flyktingförläggningar. Där har de liten möjlighet att ta egna initiativ och liten möjlighet att påverka sin egen livssituation. De är utan meningsfull sysselsättning och de har en alltför ofta nästan ändlös väntan på att få besked om de får stanna eller inte.

Centerpartiet vill att Sverige ska ha en generös och human flyktingpolitik och vi är inte nöjda med den flyktingpolitik som förs idag.

Vår vision är att när personer som flyr från sitt hemland av olika anledningar kommer till vårt land ska de få möjlighet till hälsokontroll så att eventuella sjukvårdsinsatser sätts in så snart som möjligt. Nästa steg är att ordna boende. I vårt avlånga land finns det många kommuner med tomma bostäder. Min uppmaning till regeringen är: Utnyttja dessa lägenheter i stället för att betala för att riva dem.

Nästa steg är att samtidigt som de som sökt sig hit får samhällsinformation och börjar lära sig det svenska språket ska de få möjlighet till arbetspraktik. Fördelen med detta är att de på en arbetsplats träffar svenskar och får möjlighet att träna på svenska språket och genom detta stimuleras att så snabbt som möjligt klara sin egen försörjning. Detta bemötande skulle underlätta för alla oavsett om de får stanna eller måste återvända till sitt hemland.

Herr talman! Det finns gott om goda exempel på hur personer som flytt till vårt land fått möjlighet att bosätta sig ute i någon av våra kommuner där de har erhållit arbete och fungerar bra där de finns.

Senast i dag fick jag ett exempel från Bollnäs där en ung kvinna arbetar som hårfrisör. Ägaren till salongen är förtvivlad över att hon kanske måste sluta på grund av att hon inte får uppehållstillstånd.

Ett annat exempel fick jag för ett tag sedan. Det var ett företag i övre Norrland som fick tacka nej till en order eftersom den duktiga medarbetaren – en flykting från Jugoslavien som börjat arbeta i företaget – tvingades sluta eftersom han inte fick uppehållstillstånd.

Det finns gott om goda exempel att lyfta här i kammaren från kommuner ute i vårt land. Varför kan inte regeringen se dessa personer som

en arbetskraftsresurs och en tillgång för vårt land och för alla de företag som är i behov av arbetskraft?

Förståelsen ute i kommunerna hos enskilda personer är minimal över den förda flyktingpolitiken i Sverige.

Anf. 11 KALLE LARSSON (v) replik:

Herr talman! Eftersom de borgerliga partierna nu tycks tävla om vem som var först kan vi väl fråga om de också vet vad de talar om när det gäller arbetskraftsinvandring och arbetsrätt.

Kan Birgitta Carlsson tala om för mig vilka delar av arbetsrätten det är som ska utredas, som inte är löner och anställningsvillkor?

I den borgerliga reservationen anges det att man ska lämna förslag om arbetsrättens utformning, men det ska inte kunna ges sämre löner eller anställningsvillkor.

Vad är det då, Birgitta Carlsson, som ska utredas?

Anf. 12 BIRGITTA CARLSSON (c) replik:

Herr talman! Vid varje utredning som görs brukar man gå igenom alla regler och lagar som gäller för alla människor. Jag tycker att det är en självklarhet även vid ett sådant här tillfälle när vi ser över möjligheterna att på ett bra och positivt sätt öppna möjligheten för människor från andra länder att komma till Sverige för att kunna arbeta här.

Jag ser inte ett hot i detta. Jag ser en möjlighet i att kunna öppna upp på det är sättet. Även om Kalle Larsson försöker vinkla vår skrivning till något negativt, finns inte den negativa tanken med i de diskussioner vi har haft när vi har stannat för den här formuleringen i betänkandet.

Jag är övertygad om att den här utredningen kommer att komma fram till ett bra förslag som vi hoppas få på riksdagens bord. Jag hoppas att den utredningen kommer att ske med stor skyndsamhet. Det hastar.

Anf. 13 KALLE LARSSON (v) replik:

Herr talman! Jag tror inte att Birgitta Carlsson hyser några onda tankar när det gäller detta. Det är säkert inte hennes eller Centerpartiets avsikt att man ska försämra arbetsrätten för dem som invandrar som arbetskraftsinvandrare till vårt land. Men man måste ändå veta vad man öppnar för och vilka krafter man bjuder in till middagsbordet.

Många av oss här i kammaren är ganska övertygade om att det hos Svenskt Näringsliv och hos andra borgerliga partier finns en vilja att använda arbetskraftsinvandring för att attackera de fackliga rättigheter som arbetare i det här landet har tillkämpat sig.

Det var därför min fråga ställdes.

Kan vi då känna oss trygga? Jag frågar Birgitta Carlsson igen om vi kan göra det. Kommer Centerpartiet aldrig att medverka till att arbetskraft som invandrar från andra länder på någon punkt inom ramen för arbetsrätten ska få sämre villkor än arbetskraft i Sverige?

Anf. 14 BIRGITTA CARLSSON (c) replik:

Herr talman! Det handlar om en utredning som ska tillsättas – en parlamentarisk sådan.

Ibland känns det nästan barockt att Kalle Larsson alltid försöker miss-
tänkliggöra och alltid försöker plocka fram sådant som han tror skulle
kunna hända. Han målar upp faror och säger: Akta er för detta. Gå inte in
i det här samarbetet. Våga inte samarbeta med några andra borgerliga
partier.

Jag ser ingen sådan fara i detta. Vi kommer inte att medverka till då-
liga villkor för de människor som kommer hit till Sverige. De ska ha
samma villkor.

Det kan du läsa ut av den reservation vi har i betänkandet. Vänta och
se. Du behöver inte vara orolig.

Anf. 15 MONA JÖNSSON (mp):

Herr talman! Att lämna sitt land är ofta ett stort steg att ta. Flyktingsi-
tuationen är en väldigt speciell och utsatt situation. Trots politisk förföl-
jelse, etnisk rensning, krig eller andra stora katastrofer väljer många
människor att in i det sista stanna kvar i sitt land.

Många fler än man kan tro vill också återvända till sitt land så snart
minsta indikation finns på att det börjar bli möjligt att göra det.

Just nu har vi ett pågående krig, och vi har bland annat flera asylsökande från Irak som befinner sig här i landet. Tyvärr har arbetet med att ge dessa människor besked om ifall de får bli kvar eller inte nu avstannat. Vi anser inte att man ska behandla människor på detta sätt. Något slags besked måste kunna ges, antingen det handlar om att de får stanna eller besked om ett tillfälligt uppehållstillstånd.

Många människor som kommer hit har varit med om mycket svåra händelser i sitt liv och har trauman som vi inte ens kan förstå vidden av. Tillit till andra människor har de inte längre, och kanske får de aldrig tillbaka den. Man kanske inte vid det första samtalet vill tala om ifall man till exempel har varit utsatt för en våldtäkt. Människor som varit med om trauman behöver hjälp och stöd att närma sig sina upplevelser och bör inte utsättas för ytterligare oro. Är det då rimligt att det på grund av att man inte kan bevisa sin identitet krävs en mer omfattande utredning eller att någon sätts i förvar därför att det finns risk för att personen kommer att gå under jorden?

De asylsökande ska inte behandlas som brottslingar och därmed inte heller fråntas sin frihet. Miljöpartiet anser att en borte tidsgräns bör införas samt att stor restriktivitet bör tillämpas när det gäller att ta personer i förvar. Det ska föreligga synnerliga skäl såsom att personen är kriminell. Att frånta en människa hennes rörelsefrihet är en kränkande handling.

Ungefär en tredjedel av de asylsökande tas numera i förvar. I veckan har Migrationsverket meddelat att man kommer att utöka och mer än fördubbla antalet platser i förvaren. Man diskuterar också att testa ett särskilt förvar för kvinnor och barn. Varken vuxna eller barn får tas i förvar så att barn skiljs från båda sina föräldrar. Däremot är det tillåtet att skilja barn från den ena föräldern. Att se sin eller sina föräldrar låsas in innebär att man får leva med stor rädsla. Därmed finns det än starkare skäl att inte ta vuxna med barn i förvar.

Att vara barn i asylprocessen är att vara i en väldigt speciell situation, och de ensamkommande barnens situation behöver belysas mera. En del har gjorts vad gäller utbildning av Migrationsverkets handläggare, men

det finns fortfarande stora brister i att tydliggöra barn i asylprocessen. Miljöpartiet anser att intervjuer som görs med barn ska utföras av personal som har särskild kompetens att tala med barn. Det är av stor vikt att socialtjänsten kopplas in när en asylutredning startar, så att barnet verkligen får den hjälp som behövs.

Vi har i medierna under den senaste veckan sett att regeringen vill försvåra för barn att få ta del av samma rättigheter som gäller för de barn som finns här i landet. Förslag om att det är frivilligorganisationer som ska ta ansvar för dessa barn hoppas Miljöpartiet slippa höra i framtiden.

Argumentet att det är för dyrt att kommunens socialtjänst ska ha ansvaret tycker jag faktiskt är befängt. Kan barn bli för dyra? Vi politiker måste se till att våra utfästelser vad gäller att barn ska stå i centrum för våra beslut verkligen gäller alla barn. Vi måste självklart ge även de asylsökande barnen rätt till en trygg barndom.

Mottagandet måste också innehålla moment av terapeutisk omvårdnad om våra asylsökande när så behövs, både för vuxna och för barn. Att snabbt få hjälp med att bearbeta sina traumatiska upplevelser är en förutsättning för att kunna gå vidare i livet. Detta kommer i sin tur att underlätta en eventuell integrering eller förbättra personernas möjligheter till ett friskt liv i hemlandet vid ett möjligt avslag på ansökan om uppehållstillstånd.

Principerna för arbetskraftsinvandring bygger på en proposition från 1968, och det är nu dags att se över reglerna för detta å det snaraste. Miljöpartiet har tidigare saknat initiativ och planering från regeringens sida angående det framtida behovet av en arbetskraftsinvandring. Vi menar att en sådan bör förberedas inom en parlamentarisk utredning, och vi har också föreslagit detta.

Miljöpartiet anser att arbetskraftsinvandringen ska präglas av en generell öppenhet med lika möjligheter för kvinnor och män och att den ska ske i ordnade former. Vi anser inte att det ska skapas ett system för elitgästarbetare. Den som vill arbeta i Sverige ska oberoende av yrkestillhörighet beredas möjlighet här till, och de sociala och arbetsrättsliga reglerna ska då gälla.

Miljöpartiet anser att en parlamentarisk utredning om hur arbetskraftsinvandringen ska ske inte hindrar att man samtidigt arbetar med att få redan invandrade personer, liksom arbetslösa svenskfödda, i arbete. Vi har faktiskt plats för alla, om vi bara vill hjälpa till med nödvändiga resurser för exempelvis validering och omskolning och inte minst har viljan att se varje individ som en resurs.

Miljöpartiet anser att personer som bor lagligt i Sverige ska ha rätt att förenas med sina anhöriga från andra länder utan att staten lägger hinder i vägen. Familjer ska kunna hålla ihop. Familjebegreppet ser olika ut i olika kulturer, och därför bör familjerna få bestämma själva vilka familjemedlemmar som ska förenas med dem som redan bor här i Sverige.

Vi är dessutom kritiska till att det inte införs samma regler för anhöriginvandring för alla så kallade anknytningspersoner som bor i Sverige. Som det är i dag görs det ingen prövning när medborgare i andra EU-länder som har flyttat till Sverige vill förenas med nära anhöriga. Det måste däremot göras när det gäller en svensk medborgare boende i Sverige med anhöriga utanför EU.

Vad gäller människohandel anser Miljöpartiet att det är inhumant att de personer som är offer för människohandel inte kan beviljas uppehållstillstånd av humanitära skäl. Därför anser vi, precis som Anhörigkommittén, att speciellt kvinnor – det handlar oftast om kvinnor – ska kunna beviljas permanent uppehållstillstånd av humanitära skäl. Alltför många av dessa kvinnor återvänder till ren misär och utfrysning, med psykiska och ibland fysiska skador som kan ge men för livet, om de inte får adekvat hjälp och stöd. Kvinnor som bryter mot traditionella sedvänjor hotas många gånger till livet och kan rent av mista livet.

En möjlighet för presumtiva flyktingar att snabbt lämna ursprungsregion eller transitländer som inte erbjuder dem skydd skulle kunna vara att införa ett humanitärt visum. Ett sådant visum skulle kunna sökas via svenska ambassader i de fall då det inte är rimligt att låta sökande vänta ut hela asylprocessen utomlands. Möjlighet att ge ett humanitärt visum direkt måste finnas om personen kan göra gällande att han eller hon annars skulle utsättas för mycket grova hot mot liv och frihet. Med detta visum skulle den skyddsbehövande helt legalt kunna åka till Sverige, där en fullständig asylprocess skulle genomföras. Miljöpartiet anser att regeringen bör se över om Sverige skulle kunna införa ett sådant humanitärt visum.

Herr talman! Jag yrkar för tids vinnande bifall endast till reservationerna 11, 15, 71 och 73. Jag anser att det är väldigt viktigt att följa FN:s konvention om mänskliga rättigheter, barnkonventionen och kvinnokonventionen.

Anf. 16 KALLE LARSSON (v) replik:

Herr talman! Innan jag ställer min fråga vill jag påminna om att många i den här kammaren, också flera som jag tidigare haft replikväxlingar med, är överens om att själva flyktingpolitiken behöver bli avsevärt mer generös och human i det här landet. Men det som vi nu diskuterar är ju frågan om arbetskraftsinvandring, och det är den frågan som jag ska beröra.

Miljöpartiet har att göra ett val. Man kan antingen ställa sig bakom och rösta för den reservation som man hittills har valt att stödja, eller man kan i stället stödja den huvudtext som finns i betänkandet och som Socialdemokraterna och Vänsterpartiet står bakom.

Nu hör jag Mona Jönsson säga att vid arbetskraftsinvandring ska samma sociala och arbetsrättsliga regler gälla, men det är inte detta som står i den reservation som hon har undertecknat. I den står det att vissa saker ska vara undantagna. Det ska vara samma löner och lika bra anställningsvillkor medan arbetsrätten däremot ska utredas.

Om jag uppfattar detta positivt och anser att Mona Jönsson menar att samma arbetsrättsliga regler ska tillämpas, måste man i förhandlingarna ha fått något annat, som har gjort att man är beredd att släppa på den principen. Man skriver ju något annat i sin reservation.

Jag skulle vilja fråga vilka andra skillnader som har varit så viktiga för Miljöpartiet att man väljer att göra upp åt höger i den här frågan, trots att man då öppnar för förändringar till exempel av medbestämmandelagen, turordningsregler, kvalifikationsreglerna för a-kassan eller andra saker som ingår i begreppet arbetsrätt men som i reservationen inte anges ska vara lika för invandrad arbetskraft.

Anf. 17 MONA JÖNSSON (mp) replik:

Herr talman! Samarbetet mellan s, v och mp består av 121 punkter, och vi samarbetar bara om dessa. Vi har rätt att i övrigt välja vilka vi vill samarbeta med. Vi vill få till stånd en parlamentarisk utredning, och det har vi fått på det här sättet. Jag har själv arbetat fackligt, och jag förutsätter att eftersom alla finns med i en parlamentarisk utredning får vi på den vägen till bästa möjliga resultat.

Anf. 18 KALLE LARSSON (v) replik:

Herr talman! Det är nog många som hoppas att vi får till det allra bästa. Det är bara det att vi tycker att olika saker är bra. Flera borgerliga partier här i kammaren tycker att det är bra om a-kasseersättningen sänks. Flera borgerliga partier tycker, som Mona Jönsson mycket väl vet, att medbestämmandelagen borde ändras. Detsamma gäller andra saker som skulle drabba arbetsrätten. Det är därför som det nu är så viktigt att Miljöpartiet till protokollet för historien och för framtida diskussioner kan ange vad som gör att man tycker att det är så viktigt att ingå den här överenskommelsen just högerut, när man riskerar sådana förändringar i arbetsrätten som då kan bli fallet. Jag fick ett argument nu, och det var att det här skulle vara en parlamentarisk utredning. Hade det varit det enda, så hade det inte varit något som helst problem att få det till stånd tillsammans med Vänsterpartiet och Socialdemokraterna. Det vet Mona Jönsson.

Därför frågar jag igen: Finns det andra anledningar för Miljöpartiet än att man just ska ha en parlamentarisk utredning som gör att man väljer att göra upp åt höger och riskera arbetsrätten i stället för att göra upp åt det håll där man vet att just samma sociala och arbetsrättsliga regler kommer att gälla för invandrad som för svensk arbetskraft, som Mona Jönsson sade själv i ett tidigare anförande?

Anf. 19 MONA JÖNSSON (mp) replik:

Herr talman! Skillnaden i uppgörelsen handlar om att vi också vill se över att de som redan är här, som är asylsökande och har arbete, inte ska behöva åka tillbaka till sina länder och söka nytt uppehållstillstånd utan ska kunna göra det här. Det fanns inte med i de diskussioner som vi hade med v och s. Däri ligger skillnaden.

Anf. 20 GÖTE WAHLSTRÖM (s):

Herr talman! Vid socialförsäkringsutskottets besök i Genève i januari i år besökte delar av delegationen en rad internationella organ för att inhämta aktuell information men också för att få den svenska asyl- och migrationspolitiken belyst i ett internationellt sammanhang. Sammantaget, utifrån de besök som gjordes, kan konstateras att Sverige och den svenska politiken inom området fick många lovord. Inte på så sätt att Sverige i alla lägen låg i spets, men flera företrädare markerade att Sverige var ett föredöme i organisationernas kontakter med andra nationer. Även om den svenska dagspolitiken på området inte var känd för organisationernas företrädare i alla dess delar vill jag påstå att signalerna var klara till utskottsdelegationen.

Herr talman! Vi ska nu behandla betänkandet 2002/03:SfU8 som har sin grund i regeringens skrivelse 2002/03:28. Skrivelsen redovisar poli-

tikområdets utveckling och visar också på framtidens utvecklingstenden-
ser. Den beskriver vidare Sveriges roll i Europasamarbetet och det inter-
nationella samarbetet i övrigt. Till betänkandet har förts motioner från
allmänna motionstiden samt motioner väckta med anledning av skrivel-
sen.

Trots att betänkandet innehåller 73 reservationer vill jag påstå att det
finns en stor samsyn inom riksdagens partier för den asyl- och migrat-
ionspolitik som förs. Detta förhållande gör att det inom Sverige inte ges
utrymme för den främlingsfientliga debatt som förekommer inom alltför
många av Europas stater. Sveriges tradition som mottagarland för
skyddsbehövande har därför kunnat stå stark under årens lopp. Reservat-
ionerna visar dock på ambitioner att finna såväl andra lösningar inom
politikområdet som förstärkningar av skyddet för enskilda asylsökande.

Eftersom floran av reservationer är stor och innehåller mer eller
mindre starka markeringar ska jag försöka belysa några av dessa, samt
vill jag redan i detta läge yrka bifall till förslaget i betänkandet och av-
slag på samtliga reservationer.

Många reservationer ger markeringar på områden som redan är under
beredning i Regeringskansliet, där utredningar ska startas eller där utred-
ningar kommer att presenteras inom den närmaste framtiden och härige-
nom kommer att bli föremål för utskottsbehandling senare. Således kan
jag konstatera att flera utskottsledamöter inom den snaraste framtiden
kommer att följa upp utlänningslagstiftningen i ett gemensamt parlamen-
tariskt beredningsarbete och härafter få arbeta med en ny process och
instansordning.

Herr talman! Socialförsäkringsutskottet genomförde för en knapp
månad sedan en hearing på temat "Sverige och asylpolitiken" kring rö-
relsemönster för asylsökande inom Europa samt mottagningssystemet i
Sverige. Härutöver har utskottet under våren besökt och informerat sig
hos såväl Migrations- och Integrationsverket som Utlänningsnämnden.
Vid dessa informationstillfällen har utskottet fått en god inblick i den
aktuella situationen och konsekvenser av den förda politiken. Det kan i
detta sammanhang konstateras att politikområdet på inget sätt är fritt från
problemställningar av organisatorisk karaktär, kopplat till såväl gamla
som nyuppkomna situationer.

Vid besöken hos ansvariga myndigheter kunde konstateras att man
aktivt arbetade med problemområdena och att man funnit nya lösningar.
Således kunde konstateras att ärendebalansen på såväl Migrationsverket
som Utlänningsnämnden tenderar att minska, detta samtidigt som asylin-
strömningen ökar och andelen asylsökande utan dokument drastiskt ökat.

Under föregående år kom till Sverige drygt 33 000 asylsökande. En-
ligt generaldirektören på Migrationsverket fattades ca 27 000 beslut rö-
rande uppehållstillstånd, och under innevarande år har under de två första
månaderna ca 5 000 beslut fattats. För Utlänningsnämnden kan konstate-
ras att man, trots vetskapen om riksdagens beslut och pågående arbete
med avveckling av nämnden, måste nyrekrytera personal och förstärka
sin organisation för att möta upp inför en framtida organisationsstruktur.
För Migrationsverkets del betyder en förändrad organisation enligt den
modell som NIPU föreslagit att man med all sannolikhet kommer att se
över handlägningsrutiner.

Herr talman! Oräknat krigssituationen i Irak beräknar Migrationsverket att det kommer att komma ca 35 000 asylsökande till Sverige, detta samtidigt som vissa andra länder i Europa vill bromsa upp sitt mottagande. Storbritannien säger att man under 2003 ska halvera asylmottagandet från i dag ca 100 000 personer. Detta kan komma att innebära konsekvenser för det svenska mottagningssystemet liksom för övriga EU-länder. Av bland annat detta skäl finns behov av att utveckla samarbetet inom EU för att kunna utgöra en samlad resurs inom området. Ett steg i detta arbete har utgjorts av ett gemensamt beslut om hantering av massflyktssituationer, som behandlades i denna kammare för ett halvår sedan. Vi kan i dag se hur denna överenskommelse kan utgöra ett stöd i hanteringen av eventuell massflykt med anledning av pågående krig i världen.

Utöver redan fattade beslut har utskottet fått utförliga beskrivningar om pågående processer inom Europeiska gemenskapen. EU:s utvidgning ger också vid handen att de nya staterna måste ges stöd i hanteringen av frågor kopplade till asylhanteringen.

Vid den hearing som jag tidigare nämnt medverkade representanter från Malmö kommun och beskrev de förutsättningar som en enskild kommun kan få i mottagningssystemet. Här påvisades såväl positiva som negativa konsekvenser, men framför allt visade man på behovet av en fördelning av boende för asylsökande över hela landet för att möjliggöra ett bra mottagande och bra integration. Situationen är inte ny. Åtgärder har redan vidtagits av ansvariga myndigheter genom bland annat förstärkningar och förändringar av Migrationsverkets organisation. På detta sätt kan konstateras att åtgärder vidtagits, och mera kommer att ske inom området i syfte att skapa bättre mottagningsförhållanden.

Herr talman! Som jag tidigare har sagt utgår betänkandet från regeringens skrivelse och härtil kopplade motioner. I utskottets behandling kan konstateras en bred samsyn kring de stora dragen inom politikområdet. Trots detta har 73 reservationer ingivits, behandlande flera delområden. Jag ska försöka belysa några av dessa, men för tids vinnande kan endast några centrala områden belysas.

I flera reservationer ges uttryck för flyktingpolitiken i ett EU-perspektiv. Jag har tidigare beskrivit socialdemokratins syn på behovet av gemensam syn på de breda perspektiven inom politikområdet. Behoven av denna gemensamma syn framgår även av reservationerna.

Sverige har, i EU-perspektiv, en i många stycken generös syn på flyktingpolitiken, och det lyfts fram i reservationerna.

Av de informationer som utskottet erhållit om de pågående processerna inom EU kring politikområdet framgår att vi driver på och önskar höga miniminivåer inom hela gemenskapen. Detta arbete fortgår och kommer så att göra i det kommande arbetet.

I en reservation från fem partier ges frågan om arbetskraftsinvandring för att möta eventuellt kommande arbetskraftsbehov en markerad roll. Utskottsmajoriteten, som nogsamt följt utvecklingen och framtidsdebatten, kan liksom regeringen se behoven av en utredning kring framtida arbetskraftsinvandring. Utskottet har erfarit att regeringen ska tillsätta en utredning för att belysa frågan om arbetskraftsinvandring.

Frågan belystes av statsministern under hösten då han även konstaterade att behoven av arbetskraftsinvandring inte stod högst på den aktuella

dagordningen. Fortfarande har Sverige ca 4 % öppen arbetslöshet samt många sjukskrivna som genom åtgärder inom annat politikområde ska beredas plats på arbetsmarknaden. Det finns också många med bakgrund i annat land som ännu står utanför den reguljära arbetsmarknaden.

Frågan var föremål för interpellationsdebatt i kammaren för en tid sedan. I denna debatt, liksom i andra uttalanden från regeringen, har klargjorts att man ser ett framtida arbetskraftsbehov och vill därför utreda förutsättningarna för en kommande arbetskraftsinvandring.

I detta sammanhang kan konstateras att frågor kopplade till ett utvidgat EU och en framtida fri rörlighet för arbetskraften utretts av särskild utredare. Denna utredning är nu ute på remissbehandling och utgör en viktig del i processen.

Herr talman! I ett antal reservationer belyses frågan om anhöriginvandring och familjeåterförening. Frågan har tidigare diskuterats i kammaren, och regeringen fick under 1998/99 ett tillkännagivande. Detta utmynnade i ett arbete inom ramen för Anhörigkommittén, vilket nu bereds inom Regeringskansliet. Det finns härigenom skäl att invänta förslag från regeringen inom området.

I en reservation undertecknad av fyra partier tas frågan om uppskjuten hindersprövning upp. Syftet med reservationen är att skapa ett stärkt skydd för kvinnor som misshandlas i sina relationer. Utskottet har på olika sätt påtalats problematiken rörande skydd för den enskilde och förhållandet till gällande lagstiftning. Frågan har belysts av Anhörigkommittén, och i ett frågesvar från ansvarig minister påtalas att Migrationsverket avses ges i uppdrag att se över de regler som ändrades år 2000 i syfte att stärka skyddet för kvinnor som misshandlas.

I reservation 27 yrkar fem partier på att flyktningbegreppet ska vidgas. Frågan belyses utförligt i betänkandet utifrån såväl internationella konventioner och ställningstaganden som utifrån den svenska debatten. Utskottet konstaterar att frågan lyfts in i den utredning om översyn av utlänningslagstiftningen som nyligen tillsatts och som kommer att få en bred belysning under innevarande år.

Frågan om humanitära skäl och begreppet barnets bästa tas upp i reservationerna 39–41. Frågorna kommer att belysas i tidigare nämnd utredning som tillsatts och där säkerligen många av oss i kammaren kommer att få vidareutveckla vår syn på frågorna.

I fem reservationer ges synpunkter kring människohandel. I frågesvar den 30 januari i år gav ansvarig minister svaret att en proposition är att vänta, vilken har sin grund i Anhörigkommitténs förslag.

I ett större antal reservationer ges synpunkter på handläggningen av viseringar och listan över viseringspliktiga länder. Sveriges inställning är att vi ska ha en generös bedömning i viseringsfrågor. Schengensamarbetet ger dock behov av en gemensam syn på viseringar inom medlemsstaterna. I de direktiv som den nyligen tillsatta Utredningen för översyn av utlänningslagstiftningen fått ingår att kartlägga praxis och se över förutsättningarna för hur visering ska preciseras i lag.

I reservation 63 behandlas frågan om instansordningen. Beredningen av frågan har nu hamnat i det läget att en parlamentarisk översyn av utlänningslagen ska göras, vilken ska kopplas till de övriga åtgärder som behöver ske utifrån den lagrådsberedning som skett under föregående år. Det är enligt min och Socialdemokraternas uppfattning av största vikt att

Utlänningsnämnden intill dess att en ny instansordning står klar ges möjlighet att arbeta på effektivast möjliga sätt. Utskottet fick situationen belyst vid besök hos nämnden, och i kommande vårproposition kan ytterligare medel förväntas för att klara ut ärendehandläggningen och arbeta av på balanserna.

Barns situation i asylprocessen är komplicerad, och ytterst viktigt är att den kan handläggas på ett bra sätt. Enligt Migrationsverket sker en kontinuerlig förbättring av handlägningsrutinerna på verket. Frågan belystes i samband med utskottets utfrågning den 13 mars. Alla är väl medvetna om behovet av särskilda rutiner vid handhavande av barn i asylprocessen. Av detta skäl kommer också denna fråga att särskilt belysas i översynen av utlänningslagstiftningen. Utan att föregå kommande vårpropositionsbehandling kan vi erfara att ytterligare medel ställs till förfogande för mottagande av ensamkommande barn.

Frågan om ansvar för asylsökande barn är föremål för beredning inom Regeringskansliet utifrån den för ett tag sedan avlämnade utredningen från Socialstyrelsen och Migrationsverket. Jag har förståelse för den beredningstid som åtgår, inte minst utifrån den ekonomiska beräkning som fanns för framtida handläggning.

Vi har säkerligen många olika bilder av mottagningssystemet för asylsökande som helhet. I synnerhet gäller det asylsökande barn. Vi har säkert såväl goda som dåliga bilder av verksamheten. Det kan ibland finnas skäl att lyfta fram goda exempel. Jag fick nyligen information om en ung man som beskrev sina första år som ensamkommen till Sverige i ljusa och glada bilder. För honom kom problemen när han fyllde 18 år och kom över i ett nytt handläggningsskede. Det tidigare starka skyddet övergick i en kamp för att klara det dagliga livet och studierna. Vi har därför skäl att nogsamt följa utvecklingen och ständigt leta för att finna optimala lösningar inom framför allt området barn i asylpolitiken.

Herr talman! Jag har på relativt kort tid försökt belysa ett brett politikområde. Vid den hearing som utskottet genomförde sågs politikområdet så brett att utskottets vice ordförande uttryckte det så att "hela världen har blivit grannländer" och lät detta symbolisera den stora rörlighet som i dag förekommer i världen.

Jag har tidigare uttryckt att det finns en stor samsyn i riksdagen kring de breda perspektiven i flykting- och migrationspolitiken. Detta är ett viktigt konstaterande inför kommande hantering av ett känsligt politikområde. Jag har försökt belysa de reservationer som finns till betänkandet och konstaterar att mycket har gjorts och mycket arbetsuppgifter ligger framför oss i form av utredningar och behandling av kommande betänkanden.

(forts. 8 §)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 13.58 på förslag av förste vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 14.00 då statsministerns frågestund skulle börja.

Förhandlingarna återupptogs kl. 14.00.

7 § Statsministerns frågestund*Statsministerns
frågestund*

Anf. 21 TREDJE VICE TALMANNEN:

Kammarens sammanträde återupptas. Det är tid för frågestund med statsministern. Eftersom denna frågestund ännu är en relativt ny företeelse vill jag påminna om formerna.

Frågor och svar får inte överstiga 1 minut. Partierna har anmält särskilda företrädare vilka kan räkna med att få ordet för en följdfråga. Normalt får statsministern sista ordet i ett replikskifte. Men jag kan om jag bedömer det befogat ge möjlighet till ett avslutande inlägg från frågeställaren på högst en halv minut.

Övriga frågeställare får normalt ordet endast en gång. Den som inte har föranmält att han eller hon vill ställa en fråga kan göra det till kammarsekreteraren här framme. Det gäller även partiföreträdarna i det fall de vill ställa ytterligare en fråga.

Partiföreträdarna använder interpellationstalarstolarna medan övriga ställer frågor från sina bänkar.

Jag får hälsa statsministern välkommen!

Partierna har anmält följande företrädare: Bo Lundgren, Karin Pilsäter, Alf Svensson, Ulla Hoffmann, Maud Olofsson och Maria Wetterstrand. Ordet går till Bo Lundgren.

Folkrättsbegreppet

Anf. 22 BO LUNDGREN (m):

Fru talman! Det är med stor lättnad vi alla nu skönjer slutet på kriget i Irak. Mänskligt lidande kommer förhoppningsvis att besparas många människor. Vi känner också lättnad över att en brutal förtryckarregim kommit till vägs ände och störtats. Det som nu återstår för oss alla är att bidra till uppbyggnaden av ett demokratiskt Irak. FN, Storbritannien, USA och Sverige måste också delta. Det är vi säkert överens om. Men vi måste också diskutera FN:s misslyckande, vi måste diskutera den europeiska unionens misslyckande och vi måste diskutera folkrätt.

Göran Persson gjorde klart i riksdagen att hans uppfattning är att det som nu har skett strider mot folkrätt. Vi måste få en diskussion som handlar om hur omvärlden ska kunna ingripa mot regimer som förtrycker sitt folk och som är ett hot mot omvärlden. Vi måste kunna ha en folkrätt som handlar om mänskliga rättigheter och inte bara om staters rättigheter att inom sina gränser göra vad de vill med sina medborgare och med omvärlden.

Är statsministern beredd att öppna för en diskussion om en ny, modern och mänsklig folkrätt?

Anf. 23 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Den diskussionen pågår, och den är viktig. Den började innan kriget i Irak. Vi hade en sådan diskussion inför Kosovo där vi gjorde klart att det fanns andra sätt att se på folkrätten än de traditionella.

Diskussionen om Irakkriget och folkrätten har dock inte gällt detta. Det har inte handlat om Europeiska unionens misslyckande. Vi har haft ett tydligt beslut i FN:s säkerhetsråd. Vi hade en process som pågick. Det fanns vapeninspektörer som ansåg sig vara framgångsrika i sitt arbete. Trots det bryter några stater mot resolutionen och går in i ett krig. Det har vi kritiserat.

Om man ska ändra folkrätten så att det blir möjligt i framtiden för enskilda stater att själva ta sig rätten är vi inte med. Men om vi ska diskutera hur folkrätten ytterligare ska utvecklas för att väga in andra saker i interna angelägenheter i ett land kan en sådan diskussion föras även om jag varnar för att gränserna kommer att vara svåra att dra.

Anf. 24 BO LUNDGREN (m):

Fru talman! Göran Perssons tydliga ställningstagande i Sveriges riksdag har inte följts upp av ett tydligt agerande i Förenta nationerna eller i andra sammanhang, vilket i sin tur påverkar utvecklingen av folkrätten. Inte heller andra länder som protesterade har fullföljt detta. Jag skulle gissa att det beror på att det finns en diskussion om det som skedde var rätt eller inte ur folkrättslig synpunkt. Andra, inklusive jag själv, har en annan uppfattning än Göran Persson.

Det stora problemet var att FN inte ens förmådde att fullfölja vad man hade inlett med sin resolution i november i fjol. Vi vet att FN misslyckades totalt med att förebygga eller åtminstone mildra folkmordet i Rwanda. Om man ska tolka det stringent var inte heller insatserna i Kosovo i grunden i enlighet med den folkrätt som Göran Persson gör sig till tolk för.

Det är därför som frågan måste ställas på sin spets. Ska länder kunna ingripa mot regimer som förtrycker sina egna folk och är ett hot mot omvärlden? Att öppna för en sådan diskussion i stället för att slå fast något som andra inte delar uppfattningen om vore bättre, Göran Persson. Är du beredd att ta den diskussionen?

Anf. 25 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Bo Lundgren glömmet en viktig förutsättning för sitt resonemang. Det är att den resolution som FN hade antagit och som vi arbetade efter, 1441, byggde på att regimen i Irak skulle avväpnas med hjälp av vapeninspektörer. De ansåg sig framgångsrika och begärde lite mer tid. Vi vet inte om de hade lyckats. Vi vet säkert att redan 5 000–10 000 människor har dött i kriget. Kanske hade vi sluppit uppleva detta om vi hade fortsatt i det spår som FN hade lagt fast. Här är det klart vad folkrätten säger.

Jag varnar Bo Lundgren för en tolkning där man utifrån vad som har hänt i Irak ska låta stormakten – vi har ju bara en kvarvarande stormakt – gå vidare och själv finna att här finns brott mot folkrätten och sedan agera. Är det Syrien nästa gång? Är det Nordkorea? Är det Venezuela? Det vet vi inte. Men om vi släpper den principiella hållningen att våldsin-

satser av detta slag ska avgöras i FN:s säkerhetsråd är vi på ett sluttande plan.

Prot. 2002/03:88
10 april

Anf. 26 BO LUNDGREN (m):

Fru talman! Det är där Göran Persson hamnar snett. Det var inte så att säkerhetsrådet klarade situationen i Rwanda och situationen i Kosovo. Det fick hanteras på annat sätt. Det accepterades av Sverige i grund och botten.

Det är här vi måste föra en diskussion. Det handlar inte om att en stat självsvåldigt ska ta sig rätten att tolka både det ena och det andra. Det handlar om att vi måste se till att säkerhetsrådet förmår att fungera.

Tycker Göran Persson att säkerhetsrådet tog sitt ansvar i Rwanda? Borde inte säkerhetsrådet ha accepterat det som hände i Kosovo?

Anf. 27 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Det finns anledning att diskutera både Rwanda och Kosovo. Det är vi beredda att göra. Men blanda inte ihop det, Bo Lundgren, med den sällsynt klara folkrättsliga situation vi hade vid detta tillfälle.

Här hade vi ett beslut i FN:s säkerhetsråd. Vi hade en process som var framgångsrik. Den bröts. Om detta ska tas till intäkt för att man har rätt att göra det också i andra fall är vi på ett sluttande plan.

Sedan är vi alla klara över att folkrätten successivt kommer att förändras. Men på den här punkten råder ingen tveksamhet.

Demokratisk uppbyggnad av Irak

Anf. 28 ULLA HOFFMANN (v):

Fru talman! Låt mig först säga att det är med tillfredsställelse jag hälsar nyheten att regimen i Irak har förlorat kontrollen. Min och Vänsterpartiets inställning är dock att det borde ha varit det irakiska folket som skulle ha störtat den och inte den USA-ledda koalitionen i ett anfallskrig.

Det är också intressant att notera att man hittills inte funnit några massförstörelsevapen, eftersom det var anledningen till varför USA gick till anfall. Det kan förefalla som att USA och dess allierade gick i krig under falska förespeglingar.

Som efter alla krig behövs det nu ett omfattande uppbyggnadsarbete framför allt i form av ett demokratiskt arbete. Gamla diktatoriska strukturer ska ersättas med demokratiska. De senaste dagarna har den amerikanska administrationen hävdat att det är USA:s uppgift att installera ett nytt styre som USA godkänner och handplockar.

Min fråga till statsministern handlar just om detta. Med tanke på situationen i Mellanöstern och USA:s politik i framför allt Palestinafrågan vore det förödande om det blir USA som bestämmer och gör Irak till ett USA-protectorat.

Vad kommer statsministern att göra för att garantera ett demokratiskt civilt styre utan USA:s inblandning?

Anf. 29 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Först till frågan om massförstörelsevapen. Vi ska vara försiktiga där. Vi har ännu inte sett några påtagliga bevis. De allra flesta

*Statsministerns
frågestund*

som har följt detta och bedömt det påstår att de finns. Men det är sant att de fortfarande inte har dykt upp. Vi följer den saken och väntar med omdömet i den frågan tills vi vet exakt hur det ligger till.

FN måste tillsammans med irakiska krafter spela huvudrollen för återuppbyggnaden av Irak. Under en övergångstid kommer det att finnas svåra säkerhetsproblem. Det är bara att titta hur det ser ut på de TV-bilder som nu kablas ut över världen. Polisiära insatser skulle redan nu behövas, och säkert kommer det att finnas kvardröjande motståndsfickor – hur länge vet vi inte.

Jag ser inte att det är möjligt med ett meningsfullt återuppbyggnadsarbete utan att man också har någon typ av säkerhetsnärvaro. Jag skulle tro att de amerikanska och brittiska trupperna kommer att få stå för den, men det innebär inte att de ska ha kommandot över återuppbyggnaden. Det bör ges till FN och irakiska krafter.

Anf. 30 ULLA HOFFMANN (v):

Fru talman! Jag delar förstås statsministerns uppfattning när det gäller just massförstörelsevapen. Vi båda är eniga om att det hade varit bra om USA hade haft samma inställning som statsministern hade haft, nämligen väntat med omdömen om huruvida det finns eller inte finns vapen, och låtit vapeninspektörerna göra det de ska göra.

Jag tyckte inte att jag fick riktigt svar på min fråga. Hur kommer statsministern att agera i FN och i EU för att se till att vi inte får en ny *pax americana* utan att det är FN som kommer att ta ansvaret för en demokratisk uppbyggnad i Irak?

Anf. 31 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! De initiativen tar vi naturligtvis inom EU och inom FN i olika sammanhang. Vår position är känd och vår ståndpunkt väl bekantgjord. Men just nu klingar de uppfattningarna om inte ohörda så åtminstone med svagt gensvar. Det är naturligtvis i första hand USA som har en annan uppfattning. Här gäller det att utsätta USA för ett starkt internationellt tryck med hjälp av olika aktörer. Jag tycker att britererna är en av de viktigaste bundsförvanterna i detta sammanhang. De har en stark och klar ståndpunkt när det gäller FN:s roll i återuppbyggnaden.

Man ska inte heller utesluta – vilket vi ska påminna oss om – att det irakiska folket kan komma att tycka att det är bra att ha en amerikansk närvaro under återuppbyggnaden. Det är också någonting som vi ibland faktiskt ska erinra oss.

Regeringens inställning till Irakkriget

Anf. 32 ALF SVENSSON (kd):

Fru talman! I dag finns det all anledning att glädjas med Iraks befolkning, som i tre decennier har torterats och förnedrats. Jag kan faktiskt tycka att vi alla lite för lite har erinrat om hur medborgare i Irak har haft det under en så lång tid. Under den uppståndelse som har rått under de gångna tre veckorna tycker jag – jag kan lägga handen på mitt eget bröst och säga det – att Iraks befolkning inte har fått den uppmärksamhet som den borde ha fått.

Statsministern har precis som det sades här talat mycket om folkrätten och gjort det med emfas. I går sade statsministern att han kände sig oerhört lättad över det som nu sker. Och det vore ju konstigt annars. Det är klart att man kan fundera lite grann över kombinationen, men jag ska inte göra det.

Däremot ska jag erinra om att utrikesministern sade den 11 mars att hon skulle ha röstat precis som Ryssland och Frankrike om hon hade suttit i säkerhetsrådet.

Delar statsministern i dag den inställningen?

Anf. 33 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Det gör jag definitivt, därför att vid det tillfället handlade det om att ge vapeninspektörerna mer tid.

Om jag och Alf Svensson lägger händerna på våra respektive breda bringor och känner efter så kommer vi att känna att här klappar ett hjärta för de 10 000–20 000 människor som har dött under de senaste veckorna. Vi vet ju inte om vi hade kunnat spara livet på dem om FN hade fått fullfölja sin ansträngning att med hjälp av vapeninspektörerna avrusta. Det var det som resolutionen och diskussionen i FN handlade om. Jag tycker att Anna Lindh där följer en bra svensk tradition: Innan man går till våldsinsatser – låt alla möjligheter att söka en fredlig lösning först uttömmas! Det hade varit rätt av Anna Lindh att rösta som hon sade.

Anf. 34 ALF SVENSSON (kd):

Fru talman! Det ginge väl an om det bara vore bringorna som var breda på herr statsministern och mig.

Jag skulle i allvarets namn bara vilja erinra om att det i det här sammanhanget också talades om huruvida Frankrike skulle lägga in ett veto om Storbritannien hade fått USA med sig på en förlängd respit för vapeninspektörerna. Det vore intressant att höra om statsministern har någon kunskap om hur Frankrike hade tänkt sig votera i ett sådant sammanhang. Hade vetot likväl kommit från Frankrikes sida? Och hade statsministern då också tyckt att Sverige skulle ställa upp på det vetot?

Anf. 35 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Det är många om i Alf Svenssons fråga. Men den enkla situationen var den att FN:s vapeninspektörer gjorde bedömningen att de var framgångsrika i sitt arbete. Britterna försökte få till stånd någon typ av kompromiss som innebar att vid en viss tidpunkt sätta en deadline. Då har ju också det uttrycket sin verkliga innebörd. Fransmännen sade att de inte gick med på några ultimatum över huvud taget i det läge som rådde, förrän säkerhetsrådets inspektörer hade tömt ut sina möjligheter. De sade: Om det blir en sådan omröstning så kommer vi att rösta nej. Om Frankrike röstar nej blir det automatiskt så att man ”veterar”. Sådan var situationen.

Jag har full förståelse för den franska positionen. Den var logisk vid det tillfället. Det är logiskt att också hävda den i dag. Vi vet inte om vi hade haft 10 000 fler människor i livet om vapeninspektörerna hade fått fortsätta sitt arbete. Men bara detta faktum – att det handlar om den typen av dödsoffer till det antalet – gör det väl ändå mödan värd att vänta några

månader till? Det var det som det handlade om, och då sade Frankrike nej.

Skattesänkning för lågavlönade

Anf. 36 MAUD OLOFSSON (c):

Fru talman! Vid sidan om det som händer i Irak pågår diskussioner i vårt land. En aktuell diskussion handlar om de lågavlönades situation. Det är också en diskussion som statsministern på olika sätt har varit inblandad i.

Många lågavlönade finns i kommunala verksamheter. Det är många som inte kan leva på sin lön. Nu är det ju inte lönen som är det viktiga för människors förmåga att försörja sig själva, utan skatten spelar också en roll i sammanhanget. Om vi tittar på det svenska skattesystemet så ser vi att de lågavlönade betalar OECD-världens högsta skatter på just sina låga inkomster.

Statsministern har ju möjlighet att påverka skatteinstrumentet, men han ska helst inte delta i lönerörelsen. Min fråga är: Är statsministern beredd att använda det instrument som han faktiskt har, nämligen skatteinstrumentet, och rikta de skattesänkningarna till de låglönegrupper som nu kämpar för bättre villkor?

Anf. 37 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Och därmed åstadkomma nästa gigantiska problem! Varje krona vi betalar i skatt används till löner åt dem som vi talar om. Det är klart att vi kan sänka skatterna, men inte blir det mer pengar att förhandla om i en lönerörelse i kommunerna. Kommunernas finansiering är skatter, och kommunernas skatter tas ut i botten av skattesystemet. Så ser det ut. Att gå fram där med ett löfte om skattesänkningar vore att slå undan benen på dem som ska syssla med att försöka ordna goda löner i en kommunal löneförhandling med kommunalarbetarna. Jag tror inte att det är någon hållbar strategi. Den är motsägelsefylld, och den leder inte framåt.

Den enda möjligheten att ta sig ur det här på sikt är en ökad tillväxt och en ökad effektivitet i ekonomin. Det är där det ligger. När kakan växer ska vi sedan se till att vi med både opinionsbildning och med ett ansvarstagande från alla fackliga parter förändrar relationerna på arbetsmarknaden mellan olika grupper.

Kvinnorna i vården *har* dåligt betalt – det tycker vi alla i den här kammaren. Men det måste lösas inom förhandlingarnas ram, och det blir det lättare att göra om vi har tillväxt i ekonomin.

Anf. 38 MAUD OLOFSSON (c):

Fru talman! Det är intressant att se att statsministern är öppen för att sänka skatterna för dem som har de högsta inkomsterna. Om vi tittar på de tidigare reformer som är gjorda ser vi att det är de som tjänar 24 000 kr i månaden och uppåt som har fått både inkomstförstärkningar och skattesänkningar. När det gäller höginkomsttagarna går det alltså alldeles utmärkt, men när det kommer till låginkomsttagare och till kvinnor i offentlig sektor så är detta fullständigt omöjligt.

Det finns en möjlighet att förändra ett skattesystem, och vi har också lagt fram ett sådant förslag här i riksdagen. Om man tittar på det förslaget ser man att det skulle kunna ge 700 kr mer i månaden för en inkomsttagare med 16 000 kr. Det motsvarar en nettoförstärkning på 4,4 % och en löneökning på 6,5 %. Skatteinstrumentet finns alltså som en möjlighet att förstärka möjligheterna för de låginkomsttagare vi har i Sverige i dag att faktiskt kunna leva på sin lön.

Sedan är det intressant att statsministern pratar om ökad tillväxt. Det ska bli mycket spännande att se vilka tillväxtåtgärder som finns i kommande budget för att öka kakan. Där är vi nämligen överens.

Anf. 39 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Vi har haft och har fortfarande en av de bästa tillväxtsiffrorna i Europa. Sedan kan vi inte koppla loss oss från Europa i övrigt. Vi är en del av den ekonomin. Vi samverkar. Vi är naturligtvis inte nöjda, men vi har heller inte så mycket att skämmas för. Det tycker jag inte.

De skattesänkningar som har genomförts är återläggningar, Maud Olofsson, av sådant som vi två tillsammans höjde under budgetsaneringen. Vi har lagt tillbaka krona för krona. De grupper som fick skattehöjningar har också fått tillbaka. Samma antal kronor som man höjde skatten med har lagts tillbaka. Det tyckte vi var en rättvis reform. Att under budgetsaneringen höja skatterna för vissa grupper och sedan när vi väl är igenom sänka för andra tror jag inte att samhällssolidariteten håller för.

Sedan är det väldigt stora tal som Maud Olofsson rör sig med – 700 kr i månaden i skatteförändringar för grupper under 16 000 kr i månaden. Det ska till väldigt stora skatteökningar på andra grupper för att det ska fungera. Låt mig säga att jag sätter ett frågetecken för den kalkylen.

Tilltron till politiker

Anf. 40 KARIN PILSÄTER (fp):

Fru talman! Jag tror att vi alla i dag känner en mycket stor glädje över att den akuta krissituationen i Irak, åtminstone som vi hoppas, är på väg att ta slut. Nu ligger framför oss det stora återuppbyggnadsarbetet och byggandet av fred, frihet och demokrati. Där har vi i Sverige också en väldigt stor roll. Vi har ju på något sätt backat ur lite genom regeringens tidigare hållning, men nu har vi en enormt stor möjlighet att revanschera oss för dessa insatser.

Detta är ju stora och djupa mänskliga frågor. Ett mer jordnära problem i sammanhanget är att regeringen, som vi ser det, totalt har tappat greppet om den svenska ekonomin. I valrörelsen gav man en falsk bild av ekonomin och statsfinansernas tillstånd, och nu kommer detta i kapp. Det är akuta neddragningar, svikna löften och brist på tillväxtåtgärder. Ett exempel är att man nu, som det ser ut, ska akutspara på biståndet. De här akuta besparingarna drabbar ju alltid de svagaste, och det gör det svårare för Sverige att delta på ett aktivt och bra sätt i det internationella hjälparbetet. De svikna vallöften påverkar den svenska demokratin.

Min fråga till statsministern blir bredare: Vad tänker statsministern göra för att förstärka tilltron till demokratin och politikerna i det här landet när han bakom sig har en situation där givna besked har visat sig vara ingenting värda?

Anf. 41 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Dessa våldsamma påståenden ska bemötas genom ett citat.

Men innan dess: Karin Pilsäter påstår att vi har backat ur i fråga om Irak. Folkpartiet och Karin Pilsäter borde tänka på att det fanns ett parti här i riksdagen som tidigt krävde att Sverige skulle sända trupp till Irak. Jag säger inte vilket parti det var.

Jag sade följande när jag presenterade det socialdemokratiska valmanifestet den 19 augusti 2002. Nu läser jag in det till protokollet:

”Låt mig på en gång säga att ingen vet med säkerhet hur Sverige ser ut år 2005 eller 2006. Det är naivt att tro att någon kan lova ut exakt en viss typ av åtgärd om tre eller fyra år. Vi kan göra mer eller mindre sakligt grundade bedömningar om detta. Därför är det viktigt att säga att hela vårt valmanifest och vår ansats utgår ifrån de målsättningar för den ekonomiska politiken som vi la fast efter 94 års kris, nämligen överskott i offentliga finanser, utgiftstak som ska hållas och att det är ambitionen att fortsätta pressa tillbaka arbetslösheten. Det är överordnat för vår politik. När väl det är sagt, så innebär det också att när vi inte en sådan utveckling under perioden då slås naturligtvis förutsättningarna för politiken undan, och då har vi ett nytt läge. Och då hamnar man i en situation då man måste välja. Och då kommer vi att välja att hålla fast vid de ekonomisk-politiska mål som är uppsatta. Vi tänker inte medverka till att vi får en utveckling då vi börjar på att låna till nya reformer, utan de måste bekostas av en ekonomisk tillväxt.”

Exakt så sade jag vid presskonferensen.

Anf. 42 KARIN PILSÄTER (fp):

Fru talman! Nu tror jag att det var få som lade allt det där på minnet. Sedan präglades ju valrörelsen av att ni gjorde bedömningen att ni hade råd med alla dessa reformer. Sanningen kom fram före valet, men den kom också fram efter valet. Sanningen är att i den budget ni lade fram i höstas skulle ni låna till reformerna, och alla andras prognoser var att ni skulle behöva spara ytterligare för att klara utgiftstaket. Det är inte Saddam Husseins fel att sjukfrånvaron och sjukskrivningskostnaderna har blivit så höga som de är.

Därför undrar jag återigen vad statsministern nu tänker göra för att reparera förtroendet inte bara för regeringen utan framför allt för politiken som sådan. Regeringen var så till den milda grad angelägen om makten att man sade, visserligen med den här brasklappen, att man skulle genomföra dessa reformer, men nu efter valet drar man tillbaka dem trots att inga nya fakta har kommit fram. Inget har ju förändrats. Förslaget var att låna till reformer, och alla sade att ni kommer att spräcka utgiftstaken om ni inte sparar. Det är ju inga nya fakta som har kommit fram. Nu när Saddam är borta kommer det att visa sig att sjukfrånvaron inte kommer att minska på grund av det.

Anf. 43 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Sjukfrånvaron har nog ingenting med Saddam Hussein att göra. Mycket kan man skylla honom för men inte detta. Det tror inte jag heller.

Sedan har vi ju problem med våra sjukförsäkringskostnader, som rusar i höjden. Nu har vi under flera år vidtagit åtgärder, och nu kan vi se att de börjar böja nedåt. Jag är ganska säker på att vi kan se framför oss en utveckling där vi äntligen har fått detta under kontroll.

Sedan var det ingen brasklapp, Karin Pilsäter. Det var mycket tydligt uttryckt på presskonferensen, så tydligt att den Rapportkommentator som kommenterade vårt valmanifest och den presskonferensen sade att han aldrig hade hört något valmanifest presenteras med så mycket av reservationer och olika försäkringar om att här kunde andra saker komma att hända. Han sade också att barnfamiljer och andra nog skulle vara väldigt försiktiga med att tro att saker och ting kan infrias på så sätt som man sagt. Det var hela intentionen från vår sida.

Vi vet att man inte vinner val på löften. Man vinner val på förtroende. Vi har byggt upp ett förtroende genom att städa efter Folkpartiets tid i kanslihuset, och det tänker vi inte fördärva.

Skyddet av Östersjön

Anf. 44 MARIA WETTERSTRAND (mp):

Fru talman! Jag har en fråga om en sak som skulle ha gjort den här veckan ännu lite gladare än vad det faktum att Saddam Husseins regim verkar ha fallit har gjort. Den kan kanske tyckas liten i sammanhanget, men jag tror att den skulle kunna tyckas större om en oljeolycka på Östersjön skulle bli ett faktum framöver.

För några månader sedan fattade riksdagen ett beslut om att uppmana regeringen att lämna in en ansökan om att Östersjön ska klassificeras som ett särskilt känsligt havsområde. Den *är* ett särskilt känsligt havsområde. Situationen i Östersjön är svår för de organismer som lever där, i ett hav som är utsatt för miljögifter, övergödning, oljetransporter, hårt fiske och så vidare.

Denna ansökan skulle ha lämnats in i morgon. Nu har den skjutits upp och kommer därför inte att kunna behandlas vid det möte som ska hållas i sommar. Detta innebär en stark försening för hela processen med att skydda Östersjön.

Jag skulle vilja höra statsministerns uppfattning i frågan om att regeringen har förhalat det beslut som riksdagen har uppmanat dem att genomföra.

Anf. 45 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Regeringen har inte förhalat beslutet. Regeringen gör den bedömningen att detta ska göras tillsammans med övriga stater runt Östersjön för att få maximalt genomslag och snabb behandling. Vi kan gå vid sidan om Helsingforskommitténs process, det kan vi göra, men vi kommer inte att komma fram snabbare för det.

Det är alltså inget förhalande, och jag gör heller ingen annan bedömning av situationen i Östersjön än den som Maria Wetterstrand ger uttryck för. Tvärtom är vi kanske ännu oroligare än vad hon beskriver. Östersjön är ett sällsynt sårbart hav, nästintill ett innanhav, med en ökad mängd av inte minst petroleumprodukter som transporteras till ryska hamnar. Det är en farlig situation, och den har vi all anledning att samar-

beta omkring. Men vi kommer inte framåt ensamma, utan vi måste göra det tillsammans med andra. Det är bakgrunden.

Anf. 46 MARIA WETTERSTRAND (mp):

Fru talman! Tack för svaret. Nu var det ju så att den här diskussionen fördes på precis det här sättet även i riksdagen vid det tillfälle då den här frågan var uppe till debatt. Regeringen hade då ståndpunkten att Sverige inte skulle gå före och ta initiativ på egen hand, utan man skulle fortsätta att vänta och vänta på att alla andra länder skulle vara med på båten samtidigt. Detta kritiserades av riksdagens övriga sex partier och blev ett huvudförslag från utskottet.

Riksdagen beslutade att föreslå regeringen att gå vid sidan av Helsingforskonventionen därför att man inte trodde att den processen skulle få ett så snabbt resultat som behövs. Man gjorde bedömningen att om Sverige gick före på det här området skulle vi också kunna komma fram snabbare och få ett skydd för stora delar av Östersjön, så mycket som kanske 40 %, där vi skulle kunna öka kraven på de fartyg som transporterar olja och också öka skyddet för de organismer som lever i havet. Detta innebär alltså att statsministern erkänner att regeringen på det sättet har gått emot riksdagens uttryckliga uppmaning.

Anf. 47 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Vi värnar om Östersjön och har att se till att de beslut vi fattar så snabbt som möjligt får genomslag för att skydda detta känsliga hav. Här kan man diskutera vilken metod man ska använda. Vi vill båda nå resultat och nå dem snabbt. Vi har valt den här metoden. Jag tror att den kommer att visa sig vara den riktiga.

Irakregimens fall

Anf. 48 HENRIK VON SYDOW (m):

Fru talman! Den groteska regimen i Irak har nu fallit lika tungt som jättemonumentet föll på Paradistorget i Bagdad. Även om många utmaningar återstår var gårdagen ändå en glädjens dag för Irak, för Mellanöstern och för världen.

Samtidigt som vi kan glädjas åt detta finns det goda skäl att minnas statsministerns agerande i Irakfrågan. Hade statsministern fått bestämma vet vi inte när eller ens om diktaturregimen i Irak hade fallit. Då hade i stället förtrycket, terrorn, fortsatt, och det irakiska folket hade inte kunnat, som de kan i dag, diskutera framtiden och formerna för demokratin.

Mot bakgrund av detta och mot bakgrund också av det som har sagts här i kammaren i dag av statsministern undrar jag om han varmt välkomnar diktaturregimens fall i Bagdad. Jag undrar också om han är beredd att driva den linjen att Europeiska unionen gör ett uttalande som varmt välkomnar diktaturens fall i Bagdad.

Anf. 49 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Jag tycker att Henrik von Sydow ska vara lite försiktigare med sina våldsamma påhopp.

Vad jag har pläderat för, vad regeringen har pläderat för och vad många andra har pläderat för är att vi skulle ha hållit oss till resolution 1441, eftersom vi hade en process där Irak skulle avväpnas, en process som vapeninspektörerna under ledning av Hans Blix tyckte var framgångsrik. Jag vet inte om de hade rätt. Men de begärde månader till av arbete. Om de hade haft rätt och det hade lyckats hade vi sluppit se de krigsbilder vi nu har sett. Så är det ju. Men om de hade misslyckats och det inte hade resulterat i en avväpning var FN tydligt också på den punkten. Då talade man om allvarliga konsekvenser, alltså en militär insats.

Det Henrik von Sydow borde fundera över är om all den våldsamma retorik han ger uttryck för verkligen inte skulle sparas. Det är faktiskt så att han försätter sig i ett läge där han avhänt sig möjligheten att kanske spara några tusen människors liv. Det är vad det handlar om.

Symposiet om integration

Anf. 50 MARIAM OSMAN SHERIFAY (s):

Fru talman! I samband med riksdagens öppnande lovade statsministern att regeringen kommer att ta initiativ för att arrangera ett symposium om integration. Jag vill fråga statsministern: Hur går det med det löftet?

Jag vill också passa på att fråga statsministern: Hur går det med löftet regeringen gett om bildandet av ett föreningscentrum mot rasism?

Anf. 51 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Två symposier annonserades i regeringsförklaringen, dels ett om integration, dels ett om ohälsa. Ohälsosymposiet är nu utsatt i tid, och det är inbjudet till detta. Därefter kommer det att bjudas in till symposiet om integration. Jag skulle gissa att det lagts in senast under första kvartalet 2004.

Arbetet med centret mot rasism är jag just nu inte uppdaterad på hur det ligger till i Regeringskansliet, men ska naturligtvis orientera mig om den saken. Jag vågar inte svara exakt när det kommer att tas fram, men det ska göras. Vi har sagt det, och vi kommer att se till att det blir gjort.

Svensk insats vid uppbyggnaden av Irak

Anf. 52 ANITA BRODÉN (fp):

Fru talman! Min fråga till statsministern är: Hur kommer den svenska regeringen att agera vid återuppbyggnaden av Irak? Vi står nu inför många frågeställningar om hur det ska ske.

Anf. 53 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Vi kommer naturligtvis att på alla sätt driva linjen att FN ska in. Utan en FN-ledd återuppbyggnad är det svårt för Sverige att göra en tydlig och bra insats när det gäller både den humanitära delen och en mer långsiktig återuppbyggnad.

Vi har satt av stora resurser från regeringens sida, upp till 300 miljoner kronor de kommande åren, för att gå in i den humanitära hjälpen. Om det därutöver i en internationell ansträngning visar sig vara möjligt att

under FN:s ledning göra insatser för att exempelvis bygga upp infrastruktur, satsa på skolsystem eller förbättra sjukvården kan vi säkert också där, inom biståndets ram, vara med och diskutera en svensk insats.

EMU-inträde och skatterna

Anf. 54 MARIE ENGSTRÖM (v):

Fru talman! Statsrådet Gunnar Lund har föreslagit att regeringen vid ett eventuellt EMU-medlemskap skulle få mandat att höja eller sänka skatter. Det skulle vara ett verktyg för att kunna stabilisera ekonomin. I det sammanhanget har till exempel momsen nämnts. Det skulle i så fall betyda att man inkräktar på riksdagens beskattningsrätt, som jag ser som en mycket viktig demokratisk princip.

Jag undrar om statsministern delar Gunnar Lunds uppfattning i den här frågan.

Anf. 55 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Det är inte Gunnar Lunds idé utan det är Riksbankens idé. Den finns i ett yttrande från Riksbanken över någon av de utredningar som just har varit ute på remiss, om det är STEMU-utredningen eller Svante Öbergs utredning vet jag inte, men någon av de utredningarna har ett remissvar från Riksbanken som rymmer denna tanke.

Den är ganska enkel. Den går ut på att ha broms eller gas tillgänglig snabbt för en regering för att på så sätt parera snabba konjunktursvängningar. Då har man talat om momsen, man har talat om arbetsgivaravgifter. Man har också talat om andra indirekta skatter eller inkomstskatter.

Vi vet båda två, både jag och frågeställaren, att det där är någonting som kommer i konflikt med mycket av det som är riksdagens kärnuppgift, att se till att svenska folket sig självt beskattar. Jag tror, efter att ha lyssnat på debatten av och till, hört synpunkter för och emot, att vi ska söka oss fram på ett sätt som gör att riksdagen naturligtvis har sin givna roll i detta. Om man kunde hitta ett snabbare och enklare förfaringssätt tror jag att det vore bra. Men exakt hur vet jag inte.

Men vi kommer att märka en sak, med medlemskap i EMU ökar riksdagens och politikens roll för den ekonomiska politiken. Marknaden betyder mindre och riksbankerna likaså.

Regeringen som samarbetspart

Anf. 56 INGVAR SVENSSON (kd):

Fru talman! Jag har en fråga som gäller regeringens trovärdighet som samarbetspart.

Regeringen har ju ett samarbete med Vänsterpartiet och Miljöpartiet i 121 punkter, vill jag tro. Det vårdas ömt av statsministern.

Men i andra politiska frågor finns det så kallade blocköverskridande breda majoriteter, till exempel när det gäller säkerhetspolitiken. Det finns ett område som haft en sådan här bred majoritet tidigare. Det gäller det digitala marknätet för televisionen.

Men, statsministern, hur kan det komma sig att regeringen lägger fram en proposition utan att förankra detta hos Kristdemokraterna och

Centerpartiet, som tidigare har tillhört denna breda majoritet? Vilken trovärdighet ger det regeringen som samarbetspart? Tycker inte statsministern att det vore rimligt att man just i mediefrågor har blocköverskridande majoriteter?

Prot. 2002/03:88
10 april

*Statsministerns
frågestund*

Anf. 57 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Svaret på den frågan är ja. Jag tycker det och är lite förvånad över hur det här har utvecklats. Från regeringens sida hade vi uppfattningen att detta var förankrat med kristdemokrater och centerpartister, så vi är lite förvånade. Möjligen kan vi ha brustit. Det håller jag inte för uteslutet. Men det kan också vara otydliga signaler från annat håll.

Vi får titta på det där. Det är inte vår strävan att hitta en lösning på detta som inte är förankrad över blockgränserna.

Tandsköterskeutbildningen

Anf. 58 CARINA HÄGG (s):

Fru talman! Jag har en fråga som berör dels Utbildningsdepartementet, dels Socialdepartementet. Jag väljer att ta upp den här och ställa en fråga till statsministern, då jag vet att det är en fråga som också statsministern är väldigt engagerad i. Det handlar om munhälsan.

För att man ska kunna säkra munhälsan på sikt handlar det naturligtvis om ekonomiska förutsättningar för patienter att söka vården. Det handlar om att ha tillgång till tandläkare. Men det finns en annan del som inte får samma fokus på sig men som också är viktig, och det är tandsköterskorna.

I dag finns det i stort sett ingen utbildning till tandsköterskeyrket. Det har varit svårt att komma fram till hur en utbildning ska se ut och få den på plats. Inom tio år har vi stora pensionsavgångar. Medelåldern är väldigt hög.

Det här är ett yrke som har utvecklats från att bara assistera tandläkare till att jobba mer självständigt. Jag önskar inte att man ska snäva in de här arbetsuppgifterna igen. Jag ser framför mig, om vi inte får en bra utveckling av utbildningsfrågan, att man kommer att behöva göra akututbildningar, som återigen flyttar positionerna bakåt för denna viktiga yrkesgrupp.

Vad avser statsministern att göra för att säkra tillgången på välutbildade tandsköterskor?

Anf. 59 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Jag tänker fråga Thomas Östros, därför att jag är inte riktigt säker på svaret.

Min bild är att här har vi den gamla vanliga tvisten om det ska vara en högskoleutbildning eller en yrkesutbildning inom gymnasieskolan. Om det är det som det handlar om, vilket någonting säger mig att det är, är det en resursfråga. Då är det säkert så att man vill att det ska bli en högskoleutbildning, och då ska det vara 80 poäng, alltså minst två års studier, kanske till och med 120 poäng, med studiemedel och platser på högskolan. Det är i så fall en stor satsning. Den är säkert på många sätt väl motiverad.

Jag delar helt frågeställarens uppfattning att munhälsa och tandstatus för närvarande är goda i Sverige, och det måste vi se till att vi behåller. Då har vi inte råd med brister i personaluppsättningen.

Fråga mig inte exakt vad vi ska göra där, för det är inte riktigt på mitt bord just nu.

Ansvaret för utvecklingen i Irak

Anf. 60 LARS ÅNGSTRÖM (mp):

Fru talman! Vi känner i dag en väldigt stor glädje över att diktaturen Saddam Hussein har fallit. En viktig sak för den framtida utvecklingen är nu att diktaturens företrädare ställs inför den internationella brottmålsdomstolen i Haag och får svara för sina övergrepp mot mänskligheten.

USA signalerar nu att man vill ha total kontroll över den framtida utvecklingen i Irak. Det föranleder mig att känna en viss oro.

USA har ju haft en ganska ambivalent inställning till diktaturer. Ibland har man stött dem, ibland inte. Ibland har man givit diktatorer amnesti, ibland inte. Man har heller inte erkänt den internationella brottmålsdomstolen i Haag.

Det är nog viktigt att det är FN som ges det övergripande ansvaret för den framtida utvecklingen i Irak just i detta hänseende.

Därför vill jag fråga statsministern: Hur avser statsministern att agera så att det blir FN som ges det övergripande ansvaret för utvecklingen i Irak och så att vi får en garanti för att diktaturens företrädare ställs inför den internationella brottmålsdomstolen i Haag?

Anf. 61 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Den första delfrågan har jag redan svarat på i flera inlägg här tidigare. Den andra, som rör domstolen i Haag, är en ny frågeställning och väldigt viktig.

Jag tror att det är oerhört centralt för hur man kommer att uppfatta resultatet av det som nu sker i Irak, att också det som sker efter en eventuell seger i ett krig sker på ett sådant sätt att det ligger i linje med vad vi kallar folkrätt och ett internationellt sätt att umgås demokratiska stater emellan.

För min del känns det helt naturligt att det här ska sluta i domstolen i Haag. Jag har tyvärr samma känsla som Lars Ångström, att det nog inte är alla beslutsfattare världen runt som har den ambitionen. Tyvärr.

Sjuklön

Anf. 62 SVEN BERGSTRÖM (c):

Fru talman! Statsministern sade i ett tidigare inlägg att han inte var beredd att sänka skatterna för de lågavlönade i kommuner och landsting för att öka deras köpkraft, utan han vill i stället öka tillväxten i Sverige. Jag tror att vi alla här delar den uppfattningen, särskilt om det är uthållig tillväxt.

Till veckan får vi vårbudgeten, och det har läckt ut att ett av de centrala förslagen för att klara ekonomin är att lägga över större ansvar på företagen för sjukförsäkringen. I stället för tidig rehabilitering, förebyg-

gande åtgärder och annat vältrar man bara över kostnaden på de mindre företagen. Vi riskerar, menar jag, att hamna i en situation som inte vänder den negativa utvecklingen utan bara omfördelar kostnaden.

På vilket sätt menar statsministern att den här åtgärden leder till stimulans av ökad tillväxt i Sverige?

Prot. 2002/03:88

10 april

*Statsministerns
frågestund*

Anf. 63 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Den stora arbetskraftsreserv vi har i Sverige är alla de människor som i dag på grund av ohälsa inte finns i arbetslivet – det är hundratusentals. Det stora problem vi har framför oss i den konjunkturuppgång som kommer är brist på arbetskraft. Lyckas vi inte matcha de här två sakerna tillsammans, att få ned sjuktalen och få fram människor som vill och kan arbeta, kommer vi snart att drabbas av inflation och räntestegringar.

I ett sådant läge drabbas först de små företagen, som alltid behöver låna för sina investeringar, exempelvis ett jordbruksföretag eller någonting annat. Sambandet är väldigt enkelt att se i det här avseendet.

Dessutom är det ingen ny åtgärd att förlänga arbetsgivarperioden i sjukförsäkringen. Vi går från två till tre veckor. De två första veckorna infördes, som kammaren kommer ihåg, under en borgerlig regering och har fungerat väl.

Anf. 64 TREDJE VICE TALMANNEN:

Därmed var frågestunden med statsministern avslutad.

Jag får tacka statsministern, partiföreträdare och övriga i kammaren för deltagande.

8 § (forts. från 6 §) Migration och asylpolitik (forts. SfU8)

Anf. 65 STEN TOLGFORS (m) replik:

Fru talman! Socialdemokraterna saknar fullständigt linje vad gäller arbetskraftsinvandring. När Bo Lundgren lanserade tanken i valrörelsen var Socialdemokraterna helt emot, och nu anstränger man sig i dag i kammaren för att framstå som att man egentligen är för. Det är väl vackert så, men det är dags för Göte Wahlström att reda ut argumentationen.

Om vi öppnar för arbetskraftsinvandring permanentar vi massarbetslösheten i storstädernas förorter. Precis så uttryckte sig Göran Persson under valrörelsen.

Bosse Ringholm har sedan fyllt på med att det inte bara handlar om att samtliga invandrare först ska få jobb innan man öppnar för arbetskraftsinvandring utan det gäller också alla långtidssjukskrivna och förtidspensionerade. Hade Göran Persson fel, Göte Wahlström? Hade Bosse Ringholm fel, Göte Wahlström? Vad har fått Socialdemokraterna att ändra sig?

Vad innehåller egentligen majoritetstexten i dagens betänkande gällande arbetskraftsinvandring? Man har en text som handlar om att analysera behov av arbetskraft, se på konsekvenser för arbetsmarknaden. Man nämner inte i den mening där uppgiften definieras ens ordet arbetskraftsinvandring. Det finns inget mandat för utredningen. Det finns ingen linje.

*Migration och
asylpolitik*

Man vill inte ha en parlamentarisk utredning, som fem partier föreslår, utan i stället står det att utredningen ska ske i samråd med riksdagens partier.

Klara ut för kammaren, Göte Wahlström, var ni egentligen står. Det är ingen som vet längre. Det framstår alltmer som ett sätt att försöka minimera skador där verkligheten har sprungit ifrån Socialdemokraternas argumentation.

Låt mig också skjuta in en sak. Socialdemokraterna skriver om gästarbetarsystem, ungefär som om det är borgerligheten som står för det. Det finns kanske 7 000 bärplockare, säsongarbetare, i Sverige varje år. Vad är det om inte ett gästarbetarsystem? Socialdemokraterna nekar dem att stanna kvar ens om de har arbete – det är fråga om temporära uppehållstillstånd. Vad är detta om inte ett gästarbetarsystem?

Låt oss nu se linjerna för Socialdemokraternas syn på arbetskraftsinvandring, Göte Wahlström.

Anf. 66 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Den politiska retoriken bjuder att man framför sina åsikter på sätt som Sten Tolgfors gör. Jag må ju vara något äldre än Sten Tolgfors, och det innebär också att jag har varit med om ytterligare några konjunktursvackor och uppgångar under resans gång utifrån inte minst mitt fackliga perspektiv.

Det gör att jag minns väl när vi under 80-talet diskuterade problemen med personalförsörjning i offentlig sektor för att fem år senare ha en situation med 8–10 % öppen arbetslöshet. Den har vi sedan lyckats halvera till i dag ca 4 % öppen arbetslöshet. Vi känner väl till och kan hantera problemen. Vi är också väl medvetna om hur vi ska hantera detta.

Det handlar inte om att göra snabba uttryckningar utan det handlar om att bra och ordentligt analysera situationen och sedan göra de rätta ställningstagandena.

Jag tror mig vara medveten om att socialdemokratin har en betydligt starkare politik på det här området än vad Moderaterna kan sägas företräda när det gäller att se på utvecklingen av arbetskraften när vi bygger ett välfärdssamhälle.

Anf. 67 STEN TOLGFORS (m) replik:

Fru talman! Jag är synnerligen glad över att få höra Göte Wahlström kåsera om 80-talet, men det vore kanske lämpligare i ett annat sammanhang.

Just nu frågade jag om Göran Persson hade fel när han sade att arbetskraftsinvandring skulle permanenta massarbetslöshet i storstädernas förorter. Hur kommer det sig i så fall att Socialdemokraterna i riksdagen är för arbetskraftsinvandring? Det kan väl rimligen inte vara så att man vill permanenta massarbetslöshet, om man ska tro på Persson? Den enda rimliga slutsatsen är att Göran Persson då hade fel liksom Bosse Ringholm i våras hade fel när han pratade om att först skulle alla sjukskrivna ha arbete innan man öppnar för arbetskraftsinvandring.

Jag vill fråga Göte Wahlström än en gång: Vad är det för fel med en parlamentarisk utredning med ett tydligt mandat över vad som ska utredas i stället för att bara ha samråd med riksdagens partier? Vad är det för

fel att tala om att det är frågan om arbetskraftsinvandring som ska utredas när det är det mandatet som ska ges?

Det är alldeles uppenbart att Miljöpartiet har sprungit ifrån Socialdemokraterna, och nöden har ingen lag. För att skademinimera säger man sig nu vara för en utredning.

Hade Göran Persson fel eller hade Göran Persson inte fel, Göte Wahlström, när han i valrörelsen avfärdade arbetskraftsinvandring? Vad har fått Göte Wahlström och hans socialdemokrater att svänga och nu välkomna en utredning, om än en utredning som är synnerligen kraftlös i jämförelse med alternativet?

Anf. 68 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Jag konstaterar att Sten Tolgfors inte har följt den socialdemokratiska valrörelsen fullt ut. Frågan har naturligtvis diskuterats utifrån en hel rad olika infallsvinklar. Vi har länge sett att det framgent kan finnas behov av arbetskraftsinvandring för att klara den situation vi ställs inför när stora grupper kommer att gå i pension. Det har inte varit ett barnafödande som kan få till konsekvens att vi kan se en arbetskraftstillströmning på 2020–2030-talen. Vi kan se stora problem.

Naturligtvis ser vi problemen redan nu. Det är därför vi är medvetna om att vi måste vidta åtgärder. Det är inget nytt. Behovet av en framtida översyn av den framtida arbetskraften har hela tiden funnits med i diskussionen. Det är därför lite märkligt att säga att det inte finns en linje, att det inte finns en politik. Jag upplever att det finns en bra politik. Det finns en stark politik på området.

Vad vi däremot skymtar i den reservation som Moderaterna lägger fram är att man vill se över de trygghetssystem som finns på arbetsmarknaden, att ge sig på arbetsrätten utifrån ett perspektiv med arbetskraftsinvandring. Vi känner igen retoriken från bland annat diskussionerna i arbetsmarknadsutskottet och på andra ställen. Man ger sig gärna på arbetsrätten. Tyvärr tvingas jag konstatera att man lyfter in den i frågor om migration och eventuell arbetskraftsinvandring.

Anf. 69 SVEN BRUS (kd) replik:

Fru talman! Göte Wahlström och Socialdemokraterna försöker att säga både ja och nej på samma gång – ja till arbetskraftsinvandring men nej till att utreda förutsättningarna. Det är en politisk balansakt i den högre skolan.

Göte Wahlström sade i sitt anförande att man kan se en eventuellt kommande arbetskraftsbrist. Men Göte Wahlström kan inte vara omedveten om den situation vi redan har i dag på arbetsmarknaden. I olika sektorer finns redan i dag en brist på arbetskraft. Den demografiska utvecklingen signalerar en närmast dramatisk bristsituation, till exempel inom vård och omsorg.

Kommunförbundets förhandlingsdelegation, som jag själv har suttit i ett antal år, räknade i början av detta årtionde fram att vi fram till 2010 behöver rekrytera 225 000 nya medarbetare i den kommunala vården och omsorgen. I den takt som vi i dag rekryterar människor når vi möjligen upp till 40–50 % av det behovet. Det är en skrämmande bild. Det är inte bara fråga om ett kommande behov utan det är ett behov vi redan befinner oss i.

Jag skulle vilja fråga Göte Wahlström och Socialdemokraterna följande. Vilken vision finns för att möta det som inte är eventuellt kommande utan som är en reell verklighet i dag med arbetskraftsbrist?

Anf. 70 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Jag kommer från ett av de län i det här landet som har den lägsta arbetslösheten. Jönköpings län har en öppen arbetslöshet på ungefär 2,5 %. Jag följer nogsamt utifrån mitt fackliga perspektiv den diskussion och den debatt om arbetskraftsbehov som föreligger. För min del är det på inget sätt en ny diskussion.

I ett svenskt perspektiv, i ett riksperspektiv, kan vi konstatera att vi har en konjunkturedgång. Den smyger på oss. Vi konstaterar att vi har en öppen arbetslöshet på ca 4 %. Det finns många som i dag har kommit hit men som står utanför arbetslivet och som i integrationsarbetet ska få möjlighet att komma ut i arbetslivet och möta den svenska debatten och de svenska kamraterna. Vi vet att det finns många sjukskrivna som med hjälp av förändringar i arbetsmarknadens villkor naturligtvis också ska ha rätt att komma ut i arbetslivet igen.

Det stora akuta behovet som reservanterna skjuter fast sig på kanske inte föreligger i det nära perspektivet. Naturligtvis ser vi det i det längre perspektivet. Det är därför vi är öppna för att se över situationen och få grepp om situationen.

Vi är väl medvetna. Det är inte fråga om någon svängning. Det är en politik som har legat fast under en lång tid. Den har vi att jobba med även fortsättningsvis.

Anf. 71 SVEN BRUS (kd) replik:

Fru talman! Göte Wahlström säger fortfarande att det är ett eventuellt kommande behov. Faktum är att vi befinner oss mitt i det årtionde jag nyss relaterade till, nämligen 2000–2010, där det dramatiska rekryteringsbehovet finns i vården och omsorgen i kommunerna. Det är ett mål som vi uppenbarligen inte kommer att nå.

Göte Wahlström målar upp en motsättning mellan att arbeta med en aktiv sysselsättningspolitik för att få människor i arbete, både nya svenskar och andra arbetslösa, och för att få ut dem som i dag är sjukskrivna i arbete. Det är förvisso mycket välmotiverade mål som vi instämmer i, men jag kan omöjligt se vad det finns för motsättning mellan dessa mål. Det gäller att dels få ut människor i arbete, dels strategiskt arbeta på att fylla den arbetskraftsbrist vi inte bara ser framför oss utan som vi befinner oss mitt i.

Anf. 72 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Låt oss konstatera att vi är ganska överens om behoven av en diskussion kring arbetskraftsinvandring. Vi ser det, tydligen, samtliga här i kammaren och i riksdagens partier. Det innebär naturligtvis att det här ska processas och arbetas med på olika sätt. Men vi får inte heller glömma bort de frågeställningar som jag tidigare belyste i mitt replikskifte. Det handlar om behoven av att se till att de människor som i dag finns utanför arbetsmarknaden ges möjligheter att komma in – och det är ganska många.

Vi ska naturligtvis titta på detta i det längre perspektivet, men vi ska vara medvetna om att arbetsrätten, arbetsmarknaden och arbetslivets villkor också är viktiga för de människor som finns där ute. Utifrån den reservation som nu har lagts fram finns det risk för att man rycker upp känslor och stämningar som inte är till gagn för svensk arbetsmarknad och för den svenska situationen. Därigenom upplever jag att det finns skäl att titta på arbetskraftsinvandringen, men vi ska titta på den under förutsättningen att vi inte ska rycka sönder arbetsrätten och försämma villkoren för de människor som i dag finns ute i arbetslivet.

Anf. 73 ERIK ULLENHAG (fp) replik:

Fru talman! Det är häpnadsväckande och rätt spännande att lyssna på Göte Wahlström i dag. Vi är överens om att det finns ett behov av arbetskraftsinvandring.

Jag ber om ursäkt för att jag låter lite grann som Sten Tolgfors, men jag vill höra vad som har förändrats sedan valrörelsen. Vad har förändrats sedan LO-tidningen beskrev arbetskraftsinvandring som arbetsläger? Vad har förändrats sedan valrörelsen då Göran Persson gång på gång var ute och sade nej till arbetskraftsinvandring? Vad har förändrats sedan valrörelsen då vice statsministern skrev i sitt veckobrev: Blir det lättare för din son att få jobb ifall vi öppnar för arbetskraftsinvandring? På något sätt måste ju någon avgörande förändring ha skett i vår omvärld.

Sedan har jag två ytterligare frågor till Göte Wahlström. Som alltid när Socialdemokraterna blir kritiserade för en alltför snål och inhuman flyktingpolitik säger man: Vi är i ett internationellt perspektiv mycket bra.

Vi är bättre än andra länder; det är sant. Men jag hoppas att Göte Wahlström nu skulle kunna tala om på vilka punkter svensk flyktingpolitik har blivit mer human sedan Socialdemokraterna tog över makten 1994. På vilket sätt har det blivit bättre? Det räcker med tre exempel, ifall du kan klara det.

Göte Wahlström började med att tala om UNHCR och möte i Genève – det är mycket bra. Sverige misslyckas ju varje år med att ta emot det antal kvotflyktingar som vi har utlovat. Vi har utlovat att vi ska ta emot 1 840, och det kommer 1 279. Vad beror det på? Det finns ju inte för få människor som behöver en fristad i Sverige. Det måste vara någonting som den socialdemokratiska regeringen misslyckas med.

Anf. 74 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Jag må säga att det är hög svansföring på Folkpartiet i migrationsdebatten.

Jag vill inte göra mig till talesman för LO-tidningen och LO-tidningens skrivningar, men jag är naturligtvis också lyhörd för den debatt som finns inom de fackliga kretsarna kring just frågan om arbetskraftsinvandring. Även i de fackliga kretsarna är man ju medveten om hur demografin ser ut, vad som kommer och vad som rör sig över tid. Naturligtvis rör sig diskussionen och debatten över tid, men från socialdemokratins sida är det inte så att den har kastats om sedan valrörelsen. Jag har försökt förklara i tre tidigare repliker att så inte är fallet. Det här är en politik som är väl förankrad i den historik som vi har bakom oss.

Erik Ullenhag lyfter fram det internationella perspektivet. Det är viktigt att vi vet om att vi står i spetsen när det gäller frågorna. Vi står kanske inte allra längst fram i alla frågeställningar, men det upplevs i det internationella perspektivet som att vi bedriver en human flyktingpolitik. Det kommer fram också i många andra sammanhang.

Nu har inte Erik Ullenhag, vad jag har sett, varit med vid utfrågningar och annat som vi har haft från utskottets sida, men i samband med utskottets utfrågning för några veckor sedan kom frågeställningen upp, om det har blivit en hårdnande politik. De medverkande kunde på inget sätt påvisa att det finns något som tyder på att så skulle vara fallet. Det finns ingen forskning som visar på att så skulle vara fallet. Däremot är det naturligtvis förändringar när det gäller vilka som kommer som asylsökande till Sverige, och det kan få vissa konsekvenser i den eventuella statistik som tas fram.

Anf. 75 ERIK ULLENHAG (fp) replik:

Fru talman! Jag ber om ursäkt för att jag blev tvungen att byta debatt-nivå.

I stället för att svara på Sten Tolgfors fråga börjar Göte Wahlström prata om ålder. I stället för att tala om på vilka konkreta sätt svensk flyktingpolitik har blivit humanare sedan Socialdemokraterna började styra 1994 pratar han om vem som går på vilka utfrågningar. Vi får väl i någon mening försöka hålla oss till sakfrågorna i den här kammaren.

Det finns ju en anledning till att folk gång på gång frågar var ni står. Vi hade nämligen en valrörelse där jag tror att de allra flesta väljare i Sverige uppfattade det som att Socialdemokraterna inte ville ha någon arbetskraftsinvandring. Jag tror att de allra flesta väljare trodde på Göran Persson när han sade att vi inte skulle ha någon arbetskraftsinvandring inom de närmsta tio åren.

Jag välkomnar att ni har svängt, men säg då att ni har svängt. Försök inte sitta på dubbla stolar. På något sätt handlar det om respekten för demokrati.

Men huvudfrågorna, som jag fortfarande inte har fått svar på, är:

Hur kommer det sig att Sverige misslyckas med att ta emot det antal kvotflyktingar som vi har beslutat i Sveriges riksdag? Det framgår inte av det här betänkandet; det är mest ord i det betänkandet.

På vilka punkter har svensk flyktingpolitik blivit mer human sedan Birgit Friggebo avgick som flyktingminister 1994?

Anf. 76 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik:

Fru talman! När det gäller kvotflyktingar ställdes också den här frågan i samband med diskussionen med UNHCR. Vi konstaterade att vi hade svårt att räkna fram vad som utgjorde grunden till det här, om det var så att UNHCR gjorde en annan bedömning i kontakterna när det gällde att hitta personer som skulle bli föremål för behandling i kvotflyktingssystemet.

Frågan var också uppe i samband med andra diskussioner som vi har haft med ansvariga verk och andra. Jag kan inte ge något exakt konkret svar på frågan varför det har blivit färre än vad som fanns budgeterat och beräknat. Det får vi naturligtvis återkomma till och titta på i ett kommande arbete.

När det gäller frågan om att vi har en human och effektiv flyktingpolitik och om den skulle ha blivit humanare under senare år vill jag påstå att vi alltid har kännetecknats av en human flyktingpolitik. Jag vill fortfarande påstå att vi har en human flyktingpolitik. Jag är stolt över att vi i den här kammaren har så många partier som ställer upp för en human flyktingpolitik, vilket man inte har i bland annat våra angränsande grannländer. Jag upplever att vi fortfarande kännetecknas av just det här förhållandet, och det vidhåller jag.

Anf. 77 BIRGITTA CARLSSON (c) replik:

Fru talman! Jag kan väl också säga att jag tycker att det känns bra att Socialdemokraterna inser vikten av att vi öppnar och ger möjligheter för arbetskraftsinvandring. Jag har inget behov av att rota mer i den frågan utan tycker bara att det känns bra att vi har kommit så här långt.

Det jag vill ta upp är det här med humanitära skäl. Det handlar om alltför många människor som har vistats oerhört lång tid i Sverige och som har etablerat sig i Sverige. Det är familjer som ofta har flyttat ut till delar av landet där befolkningen i kommunerna sjunker år efter år. De här människorna har blivit väl omhändertagna, väl mottagna. Barnen har etablerat sig och går i skolan. Det fungerar bra. Ibland har kanske både mamman och pappan fått ett arbete. Väldigt ofta har pappan fått ett arbete och sköter det bra. Och så får de då avslag på sin asylansökan.

Jag kan inte tycka att det är att behandla en familj human. Vi pratar om en generös och human flyktingpolitik, men så som vi hanterar människor i Sverige i dag tycker jag inte att vi kan slå oss för bröstet och säga att det är bra. Det är så många mer delar som man skulle kunna lägga in i detta.

Jag vet att det vid tillfällen har sagts att de kan få uppehållstillstånd på grund av att de har fått ett arbete, men då ska de hem till sitt hemland för att söka detta tillstånd. Hur stora möjligheter har de att ta sig tillbaka, både vad det gäller ekonomi och annat, om de först ska bli utvisade för att sedan söka utifrån? Detta känns definitivt inte human. Jag tycker att det är dags att göra en förändring när det gäller detta.

Många människor i dag har etablerat sig i Sverige på ett positivt sätt. Alltför många barn far i dag illa därför att de inte har fått möjlighet att stanna. En del av dem är kanske nästan födda här. En del har inte gått i skolan någon annanstans än här. För dem är det stora problem att komma tillbaka till sitt hemland igen. När kommer det en förändring när det gäller detta?

Anf. 78 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Jag upplever att det har funnits en bred förankring just när det gäller att särskilja asylprocessen och eventuell arbetskraftsinvandring, att man ska hålla isär de här begreppen. Jag tycker att det är lite synd att Centerpartiet nu försöker blanda ihop det här och göra någon ny gryta av det hela.

Det innebär ju på något sätt att den som har fått ett arbete skulle ha mer skyddsskäl än den som inte har fått ett arbete. Där tror jag att det finns en fara i det synsätt som Centerpartiet framhäver.

När det gäller den problematik som Birgitta Carlsson tog upp instämmer jag. Vi har alldeles för långa handläggningstider. Det beror på

många olika saker. Vi har fått det belyst i våra kontakter med både Migrationsverket och Utlänningsnämnden. Vi får det också belyst i andra diskussioner som vi har. Nu försöker vi vidta åtgärder så att inte det här ska inträffa. Jag angav i mitt anförande att vi nu får ned balanserna i både Migrationsverket och Utlänningsnämnden. Vi snabbar upp processerna för att inte folk ska gå i ovisshet i sin situation.

Vi fick också beskrivningar av att man i dag har en snittid på i princip sju månaders handläggning på Migrationsverket och sju månader på Utlänningsnämnden. Det är på väg att gå något nedåt. Det är alltså inte de där många långa årens väntan i hanteringen. Det tycker jag är viktigt att ha med sig så att man har den bilden klar för sig.

Anf. 79 BIRGITTA CARLSSON (c) replik:

Fru talman! Göte Wahlström kallar det här för en gryta med vad man vill som vi försöker blanda ihop. Det handlar om barnfamiljer som har vistats i Sverige mer än sju plus sju månader, som har etablerat sig i Sverige, där barnen inte har gått i skola någon annanstans men har gått i skola i Sverige flera år och det fungerar bra. Jag ser det mer som ett plus om föräldrarna dessutom har fått ett arbete. Då tycker jag att okej, strunta i att de har fått ett arbete, men ta hänsyn till barnen som har etablerat sig. Vi tar alldeles för lite hänsyn till barnen i de familjer som finns här. Det är många familjer med småbarn som berörs av detta.

Okej att det är sju månader, men tänk er själva sju månader på en flyktingförläggning – för det är ofta där de finns – utan meningsfull sysselsättning! Hur mår de människorna efter dessa sju månader plus sju månader och kanske sju månader till för att man överklagar och inte får klara besked? Det är dags att göra en förändring nu när det gäller detta.

Anf. 80 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Vad Birgitta Carlsson säger är ju att det finns behov av att utveckla våra olika boendeformer för den som finns i asylprocessen. Det är riktigt. Det ska vi titta på, och det görs också kontinuerligt.

Vad jag menar med att vi blandar ihop begreppen med arbetskraftsinvandringen och asylprocessen är ju att vi på något sätt får en diskussion om vem som är mest skyddsvärd. Vi glömmer bort att diskutera just asylprocessen och vad den har varit. Det är skyddsbehoven, flyktingfrågan, som är det viktiga när vi diskuterar. Så kan vi ta arbetskraftsinvandringsfrågan på ett annat ställe. Jag tror att det är viktigt att vi har dessa begrepp klara för oss när vi går ut och för den breda diskussionen. Annars kan det få konstiga konsekvenser.

Likadant är det med tidsaspekten. Vi kan konstatera, och har också fått belyst av både Migrationsverket och Utlänningsnämnden, att man tar väldigt mycket hänsyn till barns situation när det gäller att bestämma vem som får stanna. Just begreppet ”humanitära skäl” lyfts ju i väldigt stor utsträckning in just för att ge barnen skydd. Man tar alltså väldigt mycket hänsyn till barnens situation när man ska avgöra frågan om uppehållstillstånd i Sverige.

Anf. 81 KALLE LARSSON (v) replik:

Fru talman! Det är fascinerande att lyssna på Göte Wahlström. Han beskriver att svensk flyktingpolitik skulle utformas i bred samstämmig-

het. Det gör han i ett läge där vi, i det här betänkandet, har avsevärt fler reservationer än vi har punkter. Vi har 73 reservationer avgivna av ett stort antal partier. Vi hade en manifestation i går, som jag berättade om, ute på Mynttorget där representanter för sex riksdagspartier, ledamöter av kammaren, deltog och beskrev den svenska flyktingpolitiken som inhuman och rättsosäker. Om detta är en bred samstämmighet är jag osäker på hur verklighetsuppfattningen egentligen ser ut hos Göte Wahlström.

Min fråga handlar dock om väntetider. Vi är alla angelägna om, det tror jag är fullt ut ärligt, att få ned de långa handläggningstider som vi har i dag. Då krävs det resurser, och alla partier måste fundera ut sätt att komma fram med detta. Men det finns också andra sätt. Vi har lämnat ett förslag i anslutning till dagens betänkande om att den som har väntat i 18 månader eller mer utan att själv ha skuld till förseningen automatiskt ska få ett permanent uppehållstillstånd.

Vi är medvetna om att detta inte är den bästa metoden. Den innebär ju att även den som inte har verkliga asylskäl skulle kunna få asyl bara han eller hon tvingas vänta tillräckligt länge. Men vi menar att det är bättre att göra på det sättet än att låta människor gå år ut och år in, som vi faktiskt många gånger kan se i Sverige i dag, i väntan på ett besked om asyl. Vad anser Göte Wahlström och Socialdemokraterna om detta förslag?

Anf. 82 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Beträffande den manifestation som Vänsterpartiet också tidigare har anfört här i dag vill jag säga att jag tror att vi alla på olika sätt finns ute i manifestationer. Det är det jag tycker är det viktiga när vi ser hela bilden, att vi är så samstämmiga som vi är i Sveriges riksdag. Vi har sluppit ifrån de främlingsfientliga partier som finns i många andra parlament i vår omgivning. Det känns värdefullt. Utifrån det upplever jag att det finns en stor samsyn i frågeställningen.

Sedan gäller det Vänsterpartiets förslag om 18 månader. Om man inte själv har varit vållande skulle man få ett permanent uppehållstillstånd. Kalle Larsson säger själv att det inte är bästa lösningen. Jag tror inte heller att det är bästa lösningen. Jag tror att det är andra åtgärder vi kan sätta in, åtgärder som redan nu är under arbete på både Migrationsverket och Utlänningsnämnden, genom att snabba upp processen i den handläggning som ska finnas.

Vi är ju också väldigt överens om att det ska vara en rättssäker prövning som sker. Precis som Kalle Larsson själv sade är det inte säkert att det blir rättssäkert om vi använder den typ av lagstiftning som man föreslår i den reservation som Vänstern har lagt fram.

Anf. 83 KALLE LARSSON (v) replik:

Fru talman! Om man jämför med Jörg Haider eller Pia Kjærsgaard är det klart att de flesta människor blir överens om svensk flyktingpolitik. Men det är väl ändå inte den rimliga jämförelsen att göra? Man får väl se till hur den politiska debatten ser ut i vårt land och se till vilken kritik, vilken omfattande kritik, som här avlämnas mot regeringens flyktingpolitik. Det är i den meningen jag tycker att Göte Wahlström bör fundera över om uttrycket "bred samstämmighet" passar så bra in när det gäller beskrivningen av flyktingpolitiken.

Sedan är det väl utmärkt om Göte Wahlström och andra socialdemokrater emellanåt ger sig ut i manifestationer. Ni kommer att få inbjudan vid nästa tillfälle också när den tvärpolitiska gruppen för en human och generös flyktingpolitik här i riksdagen kommer att ordna möten inför migrationspolitiska debatter i kammaren. Vi välkomnar er som talare så att ni kan göra era röster hörda, inte minst inför de människor som drabbas av den politik som ni upprätthåller.

Jag sade i mitt anförande, och också nu i repliken, att det inte är den bästa lösningen, den ideala lösningen att införa en regel om 18 månader som gräns för när man automatiskt ska få ett permanent uppehållstillstånd. Men om man inte väljer den lösningen måste man ha en rimlig och relativt snabbgenomförbar väg att komma till rätta med de långa handläggningstiderna. Än så länge, trots flera års debatter här i kammaren, har vi inte sett några sådana förslag från Socialdemokraterna. Det har blivit mer resurser, men det har inte räckt. Vilka andra förslag är Göte Wahlström beredd att ta fram för att vi ska komma till rätta med de långa handläggningstiderna?

Vår uppfattning är att om vi inte kommer till rätta med bristerna i systemet är det inte rimligt att det är individerna som väntar på besked som ska betala priset för detta. Därav kommer sig vårt förslag om att införa en 18-månadersgräns.

Anf. 84 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Inom kort kommer vi att få börja diskussionen och processen omkring översynen av utlänningslagstiftningen. Också där kommer vi säkert att få diskutera handläggningstider, rutiner och former omkring det här. Låt oss avvakta detta, låt oss avvakta den diskussionen, där vi förhoppningsvis i brett samförstånd kan hitta en lösning som vi sedan är överens om, som är rättssäker och som också tar hänsyn till handläggningstiderna.

När det gäller vår omgivning behöver vi inte gå ända ned till Österrike. Vi kan gå till Norge eller Danmark så känner vi igen strömningar som vi inte har i vårt land. Jag är rädd för att det finns signaler från vissa partier som kan skapa det här tänkandet ute i landet. Det finns därför skäl att fundera över om vi inte ibland gör migrations- och flyktingfrågorna en björntjänst genom att i retoriken försöka slå mot den svenska politiken, som i det internationella perspektivet får ett väldigt stort erkännande. Det fick vi från utskottets sida höra när vi mötte UNHCR och andra organisationer nere i Genève för knappt ett par månader sedan, i januari månad.

Jag tror att vi har skäl att vara stolta, och jag tror att vi har skäl att slå vakt om att vi har en brett förankrad migrations- och flyktingpolitik i vårt land. Det är till gagn för de människor vi vill skydda med den här politiken.

Anf. 85 Statsrådet JAN O KARLSSON (s):

Fru talman! Låt mig som en liten övergång från statsministerns frågestund och uppmärksamheten kring händelserna i Irak göra en reflexion som har bäring också på det meningsutbyte som vi har med anledning av socialförsäkringsutskottets betänkande i dag.

Vi är det land i världen som har tagit emot flest flyktingar ifrån det drabbade området, från Irak. De allra flesta av dem har funnit en fristad sedan länge. Många av dem har gjort stora insatser i det svenska samhället i sina olika yrken och verksamheter, som familjeförsörjare och som yrkesverksamma. När jag nu åker till Världsbanken och också ska träffa ledningen för FN och diskutera bland annat de här frågorna har jag också med mig detta när man frågar vad Sverige kan göra. På grund av den flyktingpolitik som vi har fört har vi i dag, inom vårt lands gränser, ett oerhört kunnande om de förhållanden som råder i det land som nu ska återuppbyggas.

Om vi har framgång i våra strävanden att så fort som möjligt ge Förenta nationerna ledningen för detta återuppbyggnadsarbete kan Sverige som ett led i sin insats också engagera många av dessa människor, som i dag är goda svenskar men som har språkkunskaper och historiska, kulturella och religiösa erfarenheter, i det arbetet. Jag kommer omedelbart efter min återkomst, när riktlinjerna är mera klara, att ta kontakt med organisationer som representerar de grupperna för att närmare diskutera hur vi svenskar på det sättet ska kunna göra en alldeles speciell insats. Det är bland annat beroende på den enligt min mening framsynta och kloka flyktingpolitik som vi sedan länge har fört i vårt land som vi kan göra just denna speciella insats.

Jag skulle sedan vilja övergå till att närmare beröra det globala perspektivet inom flyktingpolitiken. Som vi många gånger har konstaterat är det ute i världen som vår flyktingpolitik börjar. Det handlar bland annat om att vi genom vårt utvecklings- och biståndssamarbete och vår utrikespolitik ska förebygga att människor ska tvingas lämna sina hem och sina länder. Det helhetsperspektivet får inte glömmas bort. Jag vill tillägga att vi inom kort kommer att lägga fram ett förslag om en framtida bistånds- och utvecklingspolitik för Sveriges riksdag, där vi också kommer att uppmärksamma sambandet mellan migrationen och utvecklings-samarbetet. Det är ett sammanhang som har blivit allt tydligare och där vi ska låta just de principer om internationell solidaritet som i så hög grad har utmärkt vårt land sätta sin prägel på politiken i en större helhetssyn.

Migrationsområdet är mycket större än själva flyktingpolitiken. Jag hade för några dagar sedan ett möte med den biträdande generalsekretären för migrationsfrågor, som arbetar direkt under Kofi Annan, och som i en rapport som just nu har lagts fram och som jag får tillfälle att diskutera i FN i nästa vecka påpekar att det finns 175 miljoner människor som av olika skäl är på vandring i världen. 17 miljoner är flyktingar – vi brukar i allmänhet säga 20 miljoner, men FN säger 17 miljoner. 900 000 söker asyl – 400 000 i EU och 33 000 sökte förra året asyl i Sverige. Men det finns 158 miljoner människor som flyttar av andra skäl, för att arbeta och trygga sin försörjning och för att flytta ihop med sina nära.

Då är det utomordentligt välkommet att vi i den här diskussionen vidgar vår debatt till att inte enbart omfatta flyktingpolitiken utan också migrationen i allmänhet. Där har vi i hög grad uppmärksammat den kommande arbetskraftsinvandringen.

Jag har ofta slagits av den paradox som det innebär att vi har en internationell konvention, som i stort sett alla har anslutit sig till, som gäller hur flyktingars förhållanden ska regleras, medan vi har ett väldigt svagt, för att inte säga *nonexistent* skydd för de människor som i likhet med

personerna i Vilhelm Mobergs roman, Karl-Oskar och Kristina alltså, flyttar för att försörja sig på ett bättre sätt. Jag tror att en av de saker som vi i framtiden kommer att få ägna oss mycket mera åt är just att se till att vi får ett internationellt skydd för dem, så att välfärden följer de människor som rör sig över gränserna – den tryggas inte genom att vi stänger våra gränser för dem.

Utvecklingen inom EU är en viktig källa för att tillgodose vårt kommande och ökande behov av arbetskraft. Utvidgningen av EU kommer att ge ett viktigt tillskott av arbetskraft att rekrytera.

Vi tillsatte en utredning om hur övergången till detta ska gå till. Den är för närvarande på remiss. Det var i och för sig inte nödvändigt att remittera den, men jag bedömde det som viktigt med tanke på det stora intresse som frågan har. Remisstiden går ut den 5 maj. Vi kommer sedan att med riksdagen få ta de andra beslut som kan erfordras när det gäller detta. Men det här är naturligtvis ett oerhört viktigt steg.

Så småningom kommer vi alltså vidare, och på längre sikt kommer vi att trygga vårt behov av arbetskraft globalt. Det är viktigt att det finns en bra ordning för detta. Regeringen kommer därför att fortsätta att förbereda sig på detta och låta utreda formerna för arbetskraftsinvandring från länder utanför EU och EES-området. Vi har arbetat med att ta fram direktiv för en sådan utredning, men jag understryker gärna att jag tror att det är viktigt att vi i det sammanhanget också för in de globala perspektiv varav jag nu har antytt ett.

Jag vill också gärna nämna ett annat. Jag har ofta slagits av paradoxen att vi i EU, som är en gemensam arbetsmarknad och som nu kraftigt ska utvidgas, inte har en gemensam migrationspolitik eller eftersträvar en samordnad migrationspolitik, medan vi arbetar hårt med att samordna asylpolitiken. Jag vet att kommissionären för dessa frågor, Antonio Vitorino, har planer på detta. Jag kommer att delge riksdagen – i första hand naturligtvis EU-nämnden – våra planer på att nu ta ett initiativ för att få till stånd en mer samlad europeisk migrationspolitik. Det är naturligtvis så mycket mer angeläget att vi gör det i samband med EU:s utvidgning.

Det är två saker som har varit mycket tydliga och varit föremål för noggranna och tydliga meningsutbyten här i dag. Där vill jag för min och regeringens del slå fast två saker. Jag understryker att detta är ett arbete som berör flera departement. När det gäller arbetskraftsinvandring, som ju handlar om vårt behov av arbetskraft, kommer ansvaret att ligga på Näringsdepartementet, men arbetsmarknadsminister Hans Karlsson och jag arbetar naturligtvis med den här frågan tillsammans. Då är det två saker vi slår fast.

Vi ska slå vakt om arbetsrätten. Den som invandrar till Sverige för att arbeta ska ha samma rättigheter som andra på den svenska arbetsmarknaden. Jag är övertygad om att vi ska klara att finna en mycket bred majoritet för den principen i riksdagen.

Och vi ska slå vakt om asylrätten. Jag tror att det är väldigt viktigt att vi en gång för alla slår fast att man inte ska blanda samman frågan om arbetskraftsinvandring, som gäller vårt behov av arbetskraft, med asylinvandring, som handlar om människor som behöver skydd hos oss. Det är två väsensskilda system, och jag tror att det är viktigt att vi i det sammanhanget slår vakt om asylrätten.

Det har i dag talats en hel del om huruvida det råder samförstånd eller hårda strider i flyktingpolitiken. Jag kan inte låta bli att ändå sälla mig till dem som i den här diskussionen menar att en utomstående människa som läser betänkandet och de reservationer som finns där – låt vara att de är många till antalet – inte skulle kunna komma till någon annan slutsats än att det i de stora grundläggande frågorna råder en djup och bred samstämmighet.

Det har flera gånger i dag talats om att vi skulle föra en orättvis och inhuman politik. Det är naturligtvis en fråga om vad man föreställer sig att man jämför med. Men jag ska anförda det perspektiv som är naturligt för mig i ett läge där vi alltmer förs in i det europeiska sammanhanget. Det kan väl i dag inte råda någon tvekan om att Sverige framstår som det land som för den mest humana och mest rättvisa flyktingpolitiken av EU:s medlemmar? På den punkten är kommissionens representant fullständigt kristallklar. På den punkten är flyktingkommissarien Ruud Lubbers också fullständigt kristallklar.

Jag ska lite grann i anslutning till Erik Ullenhags fråga nämna något som är viktigt. Han sade: Säg någonting där vi har fått en mer human politik. Jag återkommer med en liten katalog i ett senare replikskifte som jag ser fram emot. Men vad som kanske framför allt är väldigt viktigt är att under en period där vi alla har varit oroliga för att atmosfären har förändrats till det sämre på många håll – det handlar, Kalle Larsson, inte om Jörg Haider, det handlar om Danmark, det handlar om Holland, det handlar om Frankrike, och det handlar om vissa förslag som har kommit från Storbritanniens regering – har vi stått klara, tydliga och starka i vårt motstånd. Vid varje ministerråd i denna fråga har ingen kunnat tveka om var Sverige har stått. Jag hänvisar till dessa protokoll, och jag hänvisar också till de tydliga och klara uttalanden om solidaritet med regeringens linje som EU-nämnden på denna punkt vid flera tillfällen har gett uttryck för. På den här punkten tror jag att vi, utan att jag för att ett ögonblick påstår att vi har uppnått det ideala systemet eftersom vi alla också är överens om att vi inte har gjort det, har stått för och står för, både globalt och europeiskt, någonting som vi faktiskt kan vara riktigt stolta över.

Det som kan synas vara en oenighet i betänkandet är alltså snarast en rad försök till förbättringar. Vi ska fortsätta det arbetet. Vi har nått en del. Och jag understryker att jag är helt överens med flera av talarna här om att den miniminivå som vi har lyckats uppnå inte alls tillfredsställer våra svenska krav på vad en god flyktingpolitik ska innehålla. Men när vi står inför EU:s utvidgning är det oerhört viktigt att vi lägger ett sådant golv för de tio nya länder som kommer in så att vi inte, med den vetorätt som här gäller, ska behöva börja om från början från en ännu lägre nivå när EU utvidgas. Det är det som har varit grunden för vårt arbete. Det är alltså inte som det sägs i en artikel från i går från några av dem som här deltar i debatten att vi skulle ha kapitulerat. Det är ju precis tvärtom.

Jag skulle nu vilja gå in på några av de aktuella frågor där vi måste sätta in alla krafter.

Till att börja med är det inte antalet människor som belastar det svenska asylmottagningssystemet som är problemet, det tror jag att vi alla är överens om, utan det är det förhållandet att så många som kommer hit visserligen har mycket starka skäl men inte asylskäl. Detta skapar naturligtvis mycket stora svårigheter när det gäller hur vi ska klara de

handläggningsproblem som många här har talat om. Det är dessutom så att de som har mycket starka skäl, som inte är flyktingskäl, att komma hit utnyttjas av cyniska människosmugglare. Människor luras till att köpa asylpaket och en asylberättelse. Antalet asylsökande utan pass och andra identitetshandlingar ökar hela tiden, och uppgick förra året till 88 %.

Den obegränsade möjligheten att pröva avslagsbeslut om nya skäl har kommit fram har också lett till förlängda vistelsetider.

Alla dessa saker är inte flyktingpolitik. Detta är saker som vi ska göra för att förbättra vår flyktingpolitik. Vi måste komma till rätta med dokumentlösheten. Vi ska höja straffen för människosmuggling. Jag föreslår att vi ska avskaffa möjligheten till ny ansökan efter lagakraftvunnet avvisningsbeslut. Jag har fått ett fantastiskt stöd från landets barnpsykologiska och barnpsykiatriska expertis för denna till synes mycket skarpa åtgärd. Alla dessa åtgärder blir nödvändiga för att värna asylrätten.

Men, ärade kammarledamöter, låt oss, med de förbättringskrav, det utredningskrav och den NIPU-process som vi ska gå in på, vara alldeles på det klara med att vi i ett internationellt perspektiv och vid en europeisk jämförelse har all anledning att vara stolta över vår medborgerliga debatt, våra organisationers uppställning och den solidaritet som svenskar inom ramen för denna politik visar och som vi allihop faktiskt företäder.

Anf. 86 ERIK ULLENHAG (fp) replik:

Fru talman! Låt mig inledningsvis tacka ministern för att han deltar i den här debatten. Det visar på respekt för riksdagens arbete och gör debatten mer intressant. Du kan tipsa några kolleger i regeringskretsen om att göra detsamma i andra debatter.

Även Jan O Karlsson fokuserar på det internationella perspektivet. Det är riktigt av två skäl. Först och främst är Sveriges långsiktiga arbete vad gäller flyktingpolitiken att se till att undanröja orsakerna till att människor flyr. Där är vi från Folkpartiet överens med regeringen. Vi beklagar därför även av den anledningen att man skjuter höjningen av biståndet på framtiden när Sverige får ekonomiska problem, även om vi inte nu ska ha en biståndspolitisk debatt.

Jag ser fram emot den lista över förbättringar av flyktingpolitiken som har skett sedan 1994 under socialdemokratiskt styre. Jag kan räkna upp ganska många försämringar – begränsningen av anhöriginvandringen, avskaffandet av de facto-flyktingbegreppet, den restriktivare tolkningen av humanitära skäl som flyktingorganisationerna rapporterar om och så vidare. Göte Wahlström kunde faktiskt inte ge ett enda exempel på vad som hade blivit bättre under socialdemokratiskt styre under rätt många år.

Sedan hoppas jag också få svar från Jan O Karlsson på frågan: Hur ställer sig Sverige till det brittiska förslaget om att bygga upp flyktingmottagande i Albanien och Turkiet och skyffla ut ansvaret till andra länder i stället för att ta det själv?

Anf. 87 Statsrådet JAN O KARLSSON (s) replik:

Fru talman! Biståndet kommer att öka kraftigt. Det svenska biståndet kommer från 2003 till 2004 att öka mycket kraftigt, med över 1,5 miljarder i kronor räknat. Jag ser dessutom fram emot nya överläggningar med

partierna om den långsiktiga och kraftiga utvecklingen av vårt bistånd och om att på nytt erövra enprocentsmålet.

Jag ska ge tre exempel där vår flyktingpolitik har avancerat avsevärt. Vi har sedan dess mycket kraftfullt stärkt vårt stöd både till UNHCR och till Internationella Röda Korset och lagt tyngdpunkten i vår verksamhet och varit en synnerligen aktiv medlem i det globala flyktingarbetet.

Vi har tagit ledningen för och har haft mycket stora framgångar i vårt arbete att snabba upp tidtabellen, Tammerförstabellen, i EU. Men där begärde jag inte att det skulle vara bättre tider eftersom vi då inte var medlemmar i EU. Men vi har alltså inte missat något tillfälle till detta.

Dessutom har vi i en situation med kraftigt överbelastad asylmottagning ställt barnen i centrum för processen. Vi har satt i gång stora utbildningsprojekt, rensat upp i uppenbara missförhållanden och arbetat vidare med att sätta barnen i centrum i asylprocessen.

Detta är tre utomordentligt goda exempel på vår förbättrade politik under de senaste sex, sju, åtta åren.

Det finns inslag i det brittiska förslaget som vi tar avstånd ifrån, framför allt att man inte skulle ha rätt att söka asyl i det land som man kommer till. Men jag vill samtidigt understryka att flyktingkommissarien vid det senaste RIF-rådet på fullaste allvar tog upp de stora möjligheter som förslaget innebär att vidareutveckla stödet till de internationella organisationerna på flyktingområdet att ge stöd till de miljontals flyktingar som befinner sig nära sitt ursprungsland. Denna del av förslaget hälsar jag, i likhet med flyktingkommissarien, med stor tillfredsställelse.

Anf. 88 ERIK ULLENHAG (fp) replik:

Fru talman! Ja, denna del av förslaget kan man väl hälsa med tillfredsställelse – det kan också jag göra. Men huvudtanken i det brittiska förslaget om skyddszoner innebär att på kort och medellång sikt upprätta processcentrum i framför allt europeiska transitländer, dit man ska skicka asylsökande vars skäl man inte vill pröva i sitt hemland. Sverige – för att nu se till vad Sverige sade; antagligen var det statsrådet som sade det i ministerrådet – höll med Storbritannien om att åtgärder måste vidtas med anledning av att en så stor andel asylsökande egentligen saknar asylskäl. Sedan säger man: Vi ska jobba vidare på det brittiska förslaget.

Det vore tacknämligt ifall ministern i denna kammare i stället för att tala om insatser i närområdet kunde säga: Det är icke acceptabelt för de rika länderna i Europa att skyffla över asylsökande för att de ska få sina skäl behandlade i Albanien eller Turkiet.

Jag är mycket tveksam till om detta är i överensstämmelse med Genèvekonventionen, och den tveksamheten trodde jag att regeringen delade.

Sedan kan man också notera att det som statsrådet räknade upp som förbättringar egentligen inte är att Sverige i vårt land tagit emot fler eller att vi i Sverige blivit mer humana, utan det är framför allt internationella insatser – som jag i och för sig välkomnar.

Jag vill ställa en mycket enkel fråga: Håller statsministern med migrationsministern om beskrivningen av att det är positivt med arbetskraftsinvandring, och när intog han i så fall den stånpunkten?

Anf. 89 Statsrådet JAN O KARLSSON (s) replik:

Fru talman! Mitt inlägg i den här diskussionen ska ses mot bakgrund av en dialog som jag under en lång tid haft med engelsmännen. Där har jag gjort alldeles klart att statsministerns avståndstagande från den del av förslaget som innebär att man inte har rätt att söka asyl står fast.

Vidare har jag i min diskussion i RIF-rådet understrukit något som är en uppföljning av det tidigare informella RIF-rådet i Köpenhamn där jag skällde ut alla, inklusive engelsmännen, för deras utomordentligt dåliga stöd till UNHCR. Det var ett av de hårdaste uttalanden som någon gång gjorts i det sammanhanget.

Jag har alltså en linje som jag hela tiden följer – en linje som jag har gjort upp i samråd med Ruud Lubbers och som innebär att vi ska få länderna att nu verkligen satsa på att ta emot så många flyktingar som möjligt och så nära ursprungslandet som möjligt. Det handlar om miljoner människor som i dag lever under de mest fruktansvärda förhållanden. Jag tar – liksom jag hittills gjort, och det vet David Blunkett – bestämt avstånd från att förvägra rätten att söka asyl.

När det gäller *safe zones* tror jag inte att den utformning som engelsmännen hittills har skisserat har någon som helst framtid. Men flyktingkommissarien har bett att få möjlighet att vidareutveckla den idén, och den avsikten har jag understött. Detta framgår också av mitt uttalande.

När det sedan gäller statsministern kan jag säga att han helt delar min bedömning att vi inom de närmaste fem-tio åren kommer att ha en helt annan demografisk situation i hela Europa. Statsministern delar dessutom tanken att det är absolut nödvändigt att vi då i Europa inte börjar konkurrera om arbetskraften. Vi har ju samma demografiska situation i alla länder, så då ska vi slåss med italienare, tyskar, fransmän, spanjorer, engelsmän och så vidare när det gäller att locka till sig arbetskraft. Det är därför som vi avser att ta initiativ till en samordnad europeisk migrationspolitik. På den punkten är statsministern och jag, som vanligt, rörande överens.

Anf. 90 SVEN BRUS (kd) replik:

Fru talman! I sitt anförande sade statsrådet två gånger med kraft och emfas: Vi har satt barnen i centrum.

Mot den bakgrunden skulle jag vilja ställa en fråga om de ensamkommande barnen. Den 11 november förra året lämnade Socialstyrelsen, Migrationsverket och Kommunförbundet ett förslag till regeringen och statsrådet om ett arbetssätt då det gäller de ensamkommande barnen. Ett antal kommuner skulle ikläda sig ett speciellt ansvar för detta.

Det var alltså för ungefär fem månader sedan. Var det här förslaget har legat – i vilken skrivbordslåda det har legat – är fördolt för oss andra men statsrådet vet det kanske. Efter dessa fem månader har statsrådet nu i veckan reagerat och i en intervju sagt: Jag tror inte längre på Kommunförbundets upplägg.

Jag vet inte om det tagit nämnda tid att komma fram till insikten att statsrådet inte längre tror på Kommunförbundets upplägg. Jag skulle därför vilja fråga: Vad är statsrådets vision, om han nu inte längre tror på det som Socialstyrelsen, Migrationsverket och Kommunförbundet i sitt förslag har kommit fram till, och vad är den alternativa lösningen?

Anf. 91 Statsrådet JAN O KARLSSON (s) replik:

Fru talman! Jag vill understryka att jag också i mitt arbete med ensamkommande barn alltmer har blivit varse att det gäller att inte glömma bort de barn som är här tillsammans med en förälder eller med båda sina föräldrar och som också får fruktansvärt illa av det nuvarande systemet med de evinnerliga, upprepade nya ansökningarna. När vi nu satt barnen i centrum är det båda de här kategorierna barn som vi har velat uppmärksamma.

Större delen av det som finns med i den utredning som lades fram är genomförd. Man har öppnat nya och fler enheter. Man har förbättrat kvaliteten. I dag har vi tio barn- och ungdomsenheter runtom i landet med 166 platser. Vidare kan jag nämna ökad personaltäthet, mindre barngrupper, fasta rutiner vid försvinnanden – något som varit ett fruktansvärt problem – utbildning av handläggare, speciella barnhandläggare samt samarbete med Barnombudsmannen. I regleringsbrevet har vi förkortat handläggningstiden för ensamkommande barn till tre månader, och vi kommer med ett lagstiftningsförslag om gode män.

När det gäller Kommunförbundet sade jag på ett mycket tidigt stadium att de kostnadskonsekvenser som den ursprungliga kapacitetsutbyggnaden innehöll inte var acceptabla, alltså 300–400 miljoner kronor. Det tror jag att var och en i denna kammare håller med mig om. Det här var i överläggningarna mellan Migrationsverket och Kommunförbundet. Därför har vi tagit över de överläggningarna, och vi återkommer med en bättre modell.

Detta med kvalificerade utredningar och finansieringen av dessa kommer i den tilläggsbudget som publiceras samtidigt med vårpropositionen.

Ytterligare en sak återstår här, nämligen att vi när det gäller ensamkommande barn har detta med Migrationsverkets dubbla roller – det vill säga att Migrationsverket inte längre ska ha ansvaret för att ordna bostäder till de ensamkommande barnen. Där har jag väldigt mycket tagit intryck av det som sagts här i kammaren från flera partier. Detta kräver en lagändring. Därför kommer det att ta längre tid att lösa den frågan. Även på den punkten återkommer jag.

Anf. 92 SVEN BRUS (kd) replik:

Fru talman! Det som hänt till följd av genomlysningen är positivt. Men den centrala frågan i uppdraget till Socialstyrelsen, Migrationsverket och Kommunförbundet var ju att lösa frågan om vilka kommuner som skulle kunna ta ett speciellt ansvar. Den frågan kvarstår obesvarad.

Sedan har vi frågan om 300–400 miljoner kronor är för dyrt. Ja, det är inte alldeles enkelt att svara rakt av på det. Dyrt i förhållande till vad? De här barnen finns ju – oftast i en fruktansvärt traumatisk situation. Att sätta en prislapp på det är en oerhört grannlaga uppgift. Jag frågar ändå: Dyrt i förhållande till vad?

Statsrådet har enligt medierna sagt att det här borde vara en uppgift för de ideella organisationerna, för frivilligorganisationerna. Jag noterar att Rädda Barnen har betackat sig för att ta ett så stort ansvar. Man säger: Det har vi inte kompetens för, utan detta är en myndighetsfråga som måste lösas på den nivån.

Hur kommenterar statsrådet detta?

Prot. 2002/03:88

10 april

*Migration och
asylpolitik*

Anf. 93 Statsrådet JAN O KARLSSON (s) replik:

Fru talman! Med förlov sagt: medier och medier. Jag har fullständigt kristallklart i ett TT-uttalande i denna fråga klarat ut att avsikten inte på något sätt är att vi ska skyffla över något myndighetsansvar på andra organisationer, utan här handlar det om en idé som jag utvecklat här i talarstolen tillsammans med flera av kammarens ledamöter. Jag minns särskilt att Alf Svensson var närvarande och att vi hamnade på samma ståndpunkt – nämligen att vi därför att det, just av de skäl som Sven Brus här nämner, här är mycket speciella och mycket traumatiska förhållanden utöver det som är myndighetsansvar ska använda den speciella kompetens som frivilligorganisationerna representerar.

Vid sidan av reaktionen på det här, som var ett väldigt vinklat klipp av Dagens Eko, har Rädda Barnen en mycket viktig roll när det gäller samarbetet med våra grannländer kring de ensamkommande barnen. Den 15 och den 16 september kommer Rädda Barnen, understödda av staten, att i Litauen anordna en särskild konferens med det civila samhället där vi följer upp de statliga ansträngningarna för att ta hand om de ensamkommande barnen. Det här är ett exempel.

Jag har också bett Migrationsverket att titta på möjligheten att utöver det som gäller klarläggande av det officiella, alltså myndighetskompetensen, dryga ut och förbättra. Kanske kan vi tala om spetsteknologi fastän det här handlar om ömhet, kärlek och omvårdnad. Där vill jag i större utsträckning engagera frivilligorganisationerna.

Hela tiden har jag resonemang i flyktingrådet om det här, och det har varit en väldigt stark respons. Låt mig ta ett exempel. Våra barnläkare, barnpsykiatrer och barnpsykologer kommer jag att inleda ett samarbete med när det gäller att "spetsa" utbildningen i fråga om nämnda kompetens hos Migrationsverket. Det behövs nämligen att vi går vidare utifrån de ganska elementära insatser som vi gjort i sammanhanget. Men det är på intet sätt fråga om att stat eller kommun skulle fjärma sig från sina myndighetsuppgifter, och det har det aldrig varit fråga om. Det finns ett kristallklart TT-uttalande om detta. Hade Annika Åhnberg lyssnat på det hade den här debatten aldrig behövt uppstå.

Anf. 94 STEN TOLGFORS (m) replik:

Fru talman! Det är utmärkt att ministern deltar i debatten, inte minst därför att det finns ett antal oklarheter från regeringens sida där det vore viktigt att riksdagen får möjlighet att reda ut var regeringen står. Jag tänker till exempel på ministerns uttalande om nya ansökningar där han nu också i dag utan någon nyans säger: Avskaffa dem. Men vi vet allihop att det är en mycket komplex fråga.

Vi har från moderat sida sagt att vi vill att detta ska ingå i den översyn som håller på att inledas om utlänningslagen. Den är komplex därför att den förlänger väntetiderna, det är inte bra, det är ett stort problem, de behandlas med förtur. Dock vet vi att en del av ansökningarna leder till ett uppehållstillstånd och därför har substans. Vi vet också att det delvis är problem med nuvarande instansordning, som vi är på väg att ändra.

Jag vet att regeringen vet att det finns undantag från regeln som säger att någon form av nödutgång i lagen måste finnas. Chansen för en kvinna som har varit utsatt för så svåra övergrepp och haft sådana trauman att hon inte kan medverka i utredningen förrän efter flera år är gången, den

kommer inte igen med ministerns uttalande. Likaså är det när ens land faller sönder efter det att man kommit till Sverige eller om man faller offer för en mycket allvarlig sjukdom under tiden man är i Sverige. Det är tre exempel som visar att någon form av nödutgång behövs i lagen, även om huvudregeln ska och bör vara att man behandlas en gång, i synnerhet med en ny instansordning.

Hur vet jag att regeringen vet? Jo, därför att man i lagrådsremissen gällande ny instansordning hade infört ett institut som man kallade verkställighetshinder av humanitära skäl, som gick ut på att skapa denna nödutgång i lagen. Därefter, när Lagrådet sade nej till hela regeringens förslag, har ministern resonerat utan reservationer, utan att visa frågans komplexitet och utan undantag.

Därför skulle jag vilja att ministern klargjorde sin syn på frågan. Vi vill fortfarande att den ska ingå i lagöversynen. Regeln är att man ansöker och får sin sak behandlad en gång, men någon form av nödutgång behövs för den här typen av undantagssituationer som jag just nu nämnde.

Anf. 95 Statsrådet JAN O KARLSSON (s) replik:

Fru talman! Jag kan inte nog understryka min tillfredsställelse med denna debatt. Ju längre den pågår, desto mer överens blir vi. Jag tror att jag kan stryka under så gott som varje ord i det Sten Tolgfors nu sade. Det var en alldeles utomordentlig redogörelse för vad vi vill åstadkomma. Vi ska avskaffa de evinnerliga nya ansökningarna. Självfallet måste vi ha en säkerhetsventil av exakt den typ som Sten Tolgfors slog fast. De förslag som jag nu vill behandla går ut på att det är Migrationsverket som ska ha hand om verkställighetshinder. Vi har också rätt ut att det formellt är möjligt.

Det går naturligtvis inte alls att vi inte har en säkerhetsventil av just precis det slag som Sten Tolgfors talar om. Men det får inte vara så att vi år ut och år in bara fortsätter att älta ett ärende. Hur går det med dessa barn? Tänk om vi behandlade alla barn på det sättet i vårt rättssystem? Ni förstår alla att det inte går. Men precis på det sätt som Sten Tolgfors säger får vi fästa ett större avseende vid det sätt på vilket vi använder vårt prövningssystem. Vi ska självfallet ha en sådan nödutgång. Så vi är fullständigt överens. Om vi bara får fortsätta denna debatt, fru talman, ytterligare någon tid ska vi kunna skapa en oerhört bred enighet.

Det här är jag så tacksam för. Fackfolk – barnpsykiatrer, barnpsykologer – har också varit tydliga med att säga: Det här måste vi göra. Men vi kan naturligtvis inte sätta ur stånd möjligheten att hindra att en verkställighet ska äga rum som är uppenbart felaktig med hänsyn till att förhållandena har ändrats i landet. Det kan vara en militärkupp, ett sönderfall eller någonting i situationen här hemma som man inte har uppmärksammat.

Vi är helt överens, Sten Tolgfors. Jag är väldigt glad över att det här meningsutbytet har klarlagt det.

Anf. 96 STEN TOLGFORS (m) replik:

Fru talman! Ibland vet man inte om man ska vara glad eller ledsen här i riksdagens kammare. Jag är naturligtvis glad för att ministern nu

konfirmerar min bild av detta. Jag är glad att han har klarat ut alla de oklarheter som har rått.

Jag har nämligen följt det som ministern har sagt om nya ansökningar, jag har hört vad han har sagt på radio och jag har sett vad han har sagt på TV. Detta nyanserade resonemang har inte förts. Det är precis därför jag har varit kritisk när ministern har uttalat sig i den här frågan tidigare. Jag tycker att det är utmärkt att han nu ansluter sig till den moderata linjen i den här frågan, och då har vi säkert något att diskutera.

Låt mig be honom att klara ut ännu en sak. Jag inledde min förra replik med att det finns oklarheter i regeringens agerande. I går gjordes ett utspel vad gäller uppehållstillstånd för kvinnor som drabbats av sexhandel som varade exakt en halv dag, och sedan var det dementerat. Hur ser regeringen egentligen på uppehållstillstånd för kvinnor som råkat ut för *trafficking*?

Margareta Winberg säger att hon inser att det kan vara så att en kvinna som har vittnat och som avvisas från Sverige kan drabbas av hämnd när hon väl kommer till hemlandet igen. Hon säger: Vi måste ta sådant i beaktande när vi presenterar propositionen. Det är väl bättre att ta det i beaktande innan. Sedan är det för sent.

Det är alldeles uppenbart att det måste finnas temporära uppehållstillstånd så att man kan medverka i polisutredning, i domstolsförhandling. Sedan vill jag för min del inte som regeringen i går gjorde, även om det inte var detta statsråd, utesluta att humanitära skäl ibland kan komma i fråga. Jag tror också att det vore välgörande om Jan O Karlsson kunde klargöra var regeringen står. Vi läste en sak i går morse, och sedan fick vi se en dementi på kvällen. Då var det plötsligt uteslutet med humanitära skäl för kvinnor som drabbats av sexhandel.

Jag vill avsluta med att säga att det är mycket bra att ministern deltar i den här debatten. I den delen instämmer jag med Erik Ullenhag. Det är fler saker som skulle behöva klaras ut med regeringen. Transportörsansvaret i Sverige är försenat med att uppfylla EU-direktivet. Det är ett annat sådant exempel, men det hinns inte i detta replikskifte.

Anf. 97 Statsrådet JAN O KARLSSON (s) replik:

Fru talman! Det blir bara bättre och bättre. Jag blir snart upphöjd till hedersledamot i Moderata samlingspartiet.

Att det här inte har framgått på varje punkt, till exempel det här med verkställighetshinder som fanns med i lagrådsremissen, beror på olika saker. Här har vi en hänsynsfull talman som låter en tala till punkt även om man överskrider talartiden. Här har man tid att på ett mer nyanserat och genomarbetat sätt gå igenom allt detta. Jag beklagar om mina korta presentationer i TV-program och så vidare inte alltid ger rättvisa åt sakfrågan. Jag kan försäkra Sten Tolgfors att vi har helt samma uppfattning om verkställighetshinder.

Jag undrar om inte Sten Tolgfors är överens med mig även om sin andra fråga, nämligen vad vi gör med kvinnor som är utsatta för *trafficking*. Det normala är – och det här har jag redan gett uttryck för – att man ger tillfälligt uppehållstillstånd, inte bara för att de ska kunna medverka i vittnesmål utan också för att de vårdinsatser som behövs ska kunna ske. En kvinna som lyckas rymma från *trafficking* är i ett oerhört trängande vårdbehov. Jag vill inte alls utesluta, vilket jag också sagt tidigare i dis-

kussionen med Ulla Hoffmann, att man kan söka och få permanent uppehållstillstånd. Vad jag understrukt där, vilket också Margareta Winberg gjorde i går, är att någon automatik kan det naturligtvis inte vara fråga om. Det förstår var och en, för då kan vi få en så kallad *pull*-faktor. Att vi skulle avhända oss möjligheten till permanent uppehållstillstånd är naturligtvis helt främmande.

Även på den här punkten, Sten Tolgfors, konstaterar jag att vi är överens. Jag beklagar att Sten Tolgfors repliktid nu är ute, så att det inte kan vara fler saker att bli överens om i dag, men jag har gott hopp om nästa debatt.

Anf. 98 BIRGITTA CARLSSON (c) replik:

Fru talman! Jag vill som tidigare talare särskilt tala om att vi verkligen uppskattar att statsrådet är med i debatten, som är oerhört viktig. Det är en fråga som berör och intresserar väldigt många.

Jag hade tänkt ta upp barns situation. Jag tänker särskilt på de ensamkommande barnen. Sven Brus tog upp detta, men jag gör det också.

Ungefär 550 barn kom förra året, 461 året innan. Vi är fyra partier som är överens i utskottet om att ansvaret för asylsökande barn ska över till kommunerna. Även jag satte kaffet i vrångstrupen när jag hörde att ministern tyckte att det var alldeles för dyrt att föra över det till kommunerna. Frågan är om man inte biter sig själv i svansen om man inte tar detta på allvar. Vi pratar väldigt mycket om att upptäcka i tid när det gäller svenska barn och att ta hand om dem på rätt sätt för annars hamnar de i olika riskzoner. Detta är verkligen en grupp barn som löper stor risk att hamna i problem längre fram därför att man har med sig så många skräckupplevelser från början. Då är det än viktigare att dessa barn, när de kommer hit, verkligen blir omhändertagna på ett bra sätt.

Jag vill vidhålla att familjehemsplacering skulle för oerhört många av dessa barn vara en bra lösning. Där får de en möjlighet till ett stöd dygnet runt som är samma hela tiden. På en förläggning skiftar personal ofta och har inte tid på samma sätt.

Vi hade en träff i Älvsjökyrkan där många företrädare från utskottet var med i en debatt. Där pratade jag med en kvinna som var god man för flera barn på flyktingförläggningar. Hon strök också under hur viktigt det var att det fanns fler vuxna runt dessa barn som verkligen har tid med dem.

Jag vill verkligen understryka att det inte får dra ut på tiden med de förslag som ska visa att vi verkligen vill ge dessa barn det stöd som de behöver.

Anf. 99 Statsrådet JAN O KARLSSON (s) replik:

Herr talman! På den sista punkten är jag naturligtvis fullständigt överens med Birgitta Carlsson. Det finns en tidsfaktor här.

Det är i dag Migrationsverket som har ansvaret för boendet och kommunerna som har ansvaret för vård och omhändertagande av barnen. Jag är på det klara med att vi här har ett problem som vi måste lösa, men det måste ske genom en lagändring. Vi ska vara på det klara med att det helt enkelt tar tid att göra en sådan lagändring. Så på den punkten måste mitt besked få anstå. Men min principiella ståndpunkt är densamma. När det gäller ensamkommande barn måste man skilja mellan prövningen av

asyl och boende, så att de här barnen inte befinner sig i en hopplös kontrollsituation.

Beträffande nästa tankeled hos Birgitta Carlsson vill jag bara understryka att jag redan har talat om att jag i större utsträckning vill engagera frivilligorganisationer som ett komplement till myndigheterna. Det behövs fler engagerade och kärleksfulla människor. Dessa barn har ju ingenting. De har ingen mamma, ingen pappa och ingen som rättar till kudden åt dem när de ska sova. Det här gäller inte myndighetsutövning, utan det är någonting annat och större. Jag tror mycket mera på de frivilliga insatserna, och det är självklart att staten ska betala.

Så här långt är saken klar. Men att år efter år anslå 400 000 miljoner – närmare 1 miljon per barn – till 10–15 resurskommuner tror jag inte på. Därför har jag upptagit överläggningar, och jag tror att Kommunförbundet faktiskt håller med mig om att vi ska försöka att hitta en mer ansvarsfull lösning. Vi måste också vara ansvarsfulla när det gäller samhällets resurser. Detta är absolut inte cynism, tvärtom, utan det handlar om att se till att de pengar som vi satsar kommer barnen till godo på allra bästa sätt.

Anf. 100 BIRGITTA CARLSSON (c) replik:

Herr talman! Då vill jag ta upp en fråga till som rör barn, och det är att det har blivit betydligt svårare för många att få besöksvisum. Vi får signaler från många enskilda personer som har olika typer av problem. Ganska många har hört av sig om hur deras föräldrar inte haft möjlighet att komma hit och träffa sina barnbarn. Att kunna träffa sina mor- och farföräldrar är viktigt för barn med invandrarföräldrar, och det är inte minst viktigt för den generationen att få träffa sina barnbarn. Man bör vara generös i dessa sammanhang.

Man har berättat om att man velat bjuda hit sina morföräldrar till ett barndop, men de fick inte besöksvisum när denna högtidlighet skulle firas i familjen. Jag tycker inte att det är försvarbart att vi är så återhållsamma med besöksvisum när mor- och farföräldrar vill besöka sina barnbarn.

Tillbaka till den första frågan. Varje barn kan kosta mycket mera än 1 miljon. Om man inte tar hand om barnen rätt från början kan det kosta betydligt mer för de barn som det går snett för. Så det är viktigt att utredningen arbetar med stor skyndsamhet.

Jag var med och lyssnade på detta med ny instans- och processordning. Det skulle också ske med stor skyndsamhet. Utredningen har inte börjat att jobba ännu, och det är mer än ett halvår sedan som ministern sade detta. Det är inte tillfredsställande att det dröjer mer än sex månader när man pratar om stor skyndsamhet. Jag tycker att det är ganska långsamt.

Anf. 101 Statsrådet JAN O KARLSSON (s) replik:

Herr talman! När det gäller visumreglerna och sammanträffande med barnbarn är jag fullständigt försvarslös. När den här debatten slutar ska jag åka och träffa mitt femte barnbarn som föddes kl. 8 i går på Huddinge sjukhus. Jag förstår precis vad Birgitta Carlsson talar om.

Allvarligt talat handlar detta om anhöriginvandringen. Jag är på det klara med att riksdagen ska få förslag om anhöriginvandring. Men jag

vill gärna säga rent ut att det är väldigt viktigt att vi är överens om att vi måste ha en någorlunda fungerande asylmottagning för den 50-procentiga ökning som vi har haft när det gäller antalet asylansökningar, så att vi banar väg för en utvidgning av anhöriginvandringen.

Bakgrunden till Birgitta Carlssons fråga är att det finns människor i det här landet som inte kan ta hand om sina gamla föräldrar, och det upplever nog vi alla som ett fruktansvärt stort problem. Det är andra sidan av detta med besöksvisum.

Till sist vill jag bara säga angående skyndsamheten i utredningen att det är klart vem som ska bli ordförande. Det blir regeringsrådet Göran Schäder. Sekretariatet är klart. Direktiven är klara. Och jag hoppas att snart också få besked om vilka som ska bli ledamöter i utredningen. Det var bland annat Sten Tolgfors som övertygade mig om att det skulle bli en parlamentarisk utredning, vilket är ytterligare ett exempel på samförstånd. Jag ser fram emot att få besked om vilka som ska utses till ledamöter.

Anf. 102 KALLE LARSSON (v) replik:

Herr talman! Jag har ett par frågor till migrationsminister Jan O Karlsson.

Inledningsvis vill jag ställa en fråga om asylsökande från Irak, som migrationsministern själv nämnde.

Före krigsutbrottet hänvisade Migrationsverket till att man inte kunde ta hänsyn till framtida händelser. Därför fortsatte man att avvisa asylsökande till norra Irak. Nu, mitt under brinnande krig – ett krig som gick till på det här sättet skulle inte någon av oss ha velat se – väljer Migrationsverket en helt annan förklaringsmodell. Man säger nu att man kan ta hänsyn till möjliga framtida scenarier, och därför väljer man att inte behandla ansökningarna.

Rätten till skydd för den som flyr undan väpnad konflikt hade mycket väl kunnat vara tillämplig, men man väljer uppenbarligen med regeringens goda minne att inte behandla dessa ansökningar. Och jag vill fråga: Har jag rätt i den beskrivningen?

Min andra fråga gäller Sveriges agerande inom EU. Just nu behandlas asylprocedurdirektivet inom EU-systemet. Jag vill fråga ministern: Vilka direktiv har förhandlingarna fått från regeringen när det gäller hur ett överklagande i ett asylansökningsärende ska behandlas? Ska det vara som en enig riksdag har bestämt som minimikrav, att det är domstol – enligt Sveriges uppfattning – som ska behandla överklagandet eller ska det i stället vara en nämnd – som Österrike driver – som behandlar överklagandet? Vad har förhandlingarna egentligen fått för direktiv från regeringen? Det kan kanske säga någonting om ambitionsnivån hos regeringen.

Anf. 103 Statsrådet JAN O KARLSSON (s) replik:

Herr talman! När det gäller Irakflyktingarna har Migrationsverket gjort uttalanden i två helt olika sammanhang. Det ena gällde Irakkurderna före kriget och det andra situationen under kriget. Det var två helt olika situationer.

I den föregående situationen var det en framarbetad uppgörelse inom internationella migrationsorganisationen om självmant återvändande. Det blev följden av att man avskaffade det automatiska beviljandet av per-

manent upphållstillstånd för folk från den icke regimkontrollerade delen av Irak. Det var ett beslut som ingen har ifrågasatt.

I det läget framstår Migrationsverkets uttalande som fullt begripligt. Den grundläggande principen är att vi i likhet med andra europeiska länder inte beviljar permanent uppehållstillstånd för alla människor som sökte sig hit till Sverige från det icke regimkontrollerade Irak.

När det gäller den andra frågan följde Migrationsverket strikt flyktingkommissariens rekommendation att inte nu vidta åtgärder i avvaktan på vad som händer med den snabbt föränderliga situationen. Det kan hända att man inom en mycket kort tid befinner sig i ett adekvat återuppbyggnadsskede i Irak och att Irak är på väg mot ett demokratiserat system. I så fall är det alldeles klart att vår behandling blir helt annorlunda än om det blir ett protektorat med självmordsbombare och inbördeskrig. Det finns all anledning att nu strikt och minutiöst följa flyktingkommissariens rekommendation som vi fick alldeles nyligen.

I min nästa replik ska jag svara på frågan om överklagande.

Anf. 104 KALLE LARSSON (v) replik:

Herr talman! Det vore bra att få ett svar på den, därför att enligt den information som vi har mottagit vid morgonens utskottsmöte i socialförsäkringsutskottet har det indirekt bekräftats att Sverige inte har drivit på för att domstol ska vara minimistandard när det gäller möjligheten till överklagande inom EU-systemet. Det innebär alltså att Sverige har invänt mot en lite högre minimistandard och velat förhandla ned så att också nämnd är möjlig att använda. Det vore utmärkt att få klargjort hur det ligger till i det fallet, därför att vi fick en något otydlig information när vi träffade Utrikesdepartementet vid utskottsmötet.

Låt mig bara konstatera en sak, och det är att även om migrationsministern gör sitt bästa för att beskriva det som att vi i allt väsentligt är överens – en stor omfamnande samförståndsanda som han vill svepa över oss – så är vi nog inte det i stora avseenden.

Jag råkar känna till människor, vänner till mig dessutom, som har blivit utvisade till Latinamerika för att några dagar senare hittas dödade i ett dike. Vi vet i den här kammaren att homosexuella utvisas till Iran med hänvisning till att de inte öppet behöver leva ut sin homosexualitet och därför inte riskerar förföljelse. Vi vet att kvinnan från Bangladesh utvisades och uppmanades att uppsöka polisen när det var just polismän som hade våldtagit henne en hel natt och att det var skälet till hennes flykt ifrån sitt land.

Vi är rädda i den här kammaren för att när fästning Europa nu börjar byggas mursten för mursten så står möjligen någonstans längst bak i ledet också en svensk migrationsminister med murarsleven i hand.

Anf. 105 Statsrådet JAN O KARLSSON (s) replik:

Herr talman! Vi företräder självfallet samma ståndpunkt som riksdagen, att minimistandarden för överklaganden ska vara domstol, helst en förvaltningsdomstol.

Men sedan kom det, detta att Kalle Larsson försöker att beskriva en fundamental konfliktsituation i svensk flyktingpolitik. När vi studerar utvecklingen i vår världsdel under de senaste åren, tror jag att var och en som inte snöar in fullständigt i något slags isolerad svensk analys utan

försöker att efter Vänsterns bästa traditioner se sin insats i ett globalt och europeiskt sammanhang inser vilken oerhört allvarlig situation vi skulle försätta oss i om vi försökte att vrida upp flykting- och migrationspolitiken till en skarp motsättning. I stället tycker jag att vi i denna riksdag ska arbeta för att ge landets befolkning föreställningen och känslan av att vi har någorlunda kontroll över en situation där man faktiskt ibland kan få intrycket att vi förlorat kontrollen.

Vi vet från vårt danska broderland vad ett omslag i medierna kan betyda när det gäller att skapa förhållanden för människor som har flytt till ett annat land, nämligen en utomordentligt allvarlig försämring.

Jag skulle vilja vädja till Kalle Larsson och hans meningsfränder att på nytt bli som en gång Vänstern var, internationalister. Se ert handlande i ett vitt perspektiv där humanitet, solidaritet och ansvar för enskilda människor får sätta sin prägel på samhällsutvecklingen här och i hela världen!

(Applåder)

Anf. 106 KARIN ENSTRÖM (m):

Herr talman! Vi har nu hört hur statsrådet har bedyrat både hur bra allting ska bli och hur överens vi är allihop. Det kan ju få en att tro att de flesta problem är lösta eller kommer att lösas i och med att vi tillsätter en mängd utredningar och översyner. Men det är ändå viktigt att betona att en mängd problem kvarstår. Jag tänkte ta upp några av dem i mitt anförande.

För att börja med väntetiderna, som har berörts i dag, har kombinationen av ett ökat antal asylsökande och en ständig underbudgetering från regeringens sida gjort att fler människor får vänta allt längre tid. Handläggningstiderna *är* oacceptabelt långa i asylärendena. De flesta är överens om att väntetiden i första instans, Migrationsverket, normalt inte ska överstiga sex månader, men det gör den i alltför många fall. Den långa väntetiden bryter ned människor och försvårar en integration om man väl får ett uppehållstillstånd alternativt ett beslut om återvändande om man avvisas från Sverige.

Här har vi moderater föreslagit en flexiblere anslagsanvändning för Migrationsverket. Det skulle kunna resultera i att insatser för att korta väntetiderna faktiskt också ekonomiskt skulle löna sig, eftersom kostnader för boende och sjukvård till exempel då skulle kunna minska. Framför allt skulle det mänskliga lidandet minska, och det är den viktigaste drivkraften.

Ett annat stort problem är dokumentlösheten. Den bidrar också till den långa väntetiden. Som ni vet var det nära 90 % av dem som sökte asyl förra året i Sverige som saknade pass, och utan pass är det svårt att fastställa människors identitet och därmed också att snabbt och korrekt kunna bedöma deras skyddsbehov. Det här problemet har ökat de senaste åren. En av orsakerna är förmodligen att människor kastar sina pass för att dölja att de rest in i Schengenområdet via ett annat land som de av någon anledning inte vill stanna i. De försöker då komma förbi Dublin-konventionens regler om första asylsökan genom att kasta sina pass. En annan orsak är människosmuggling, då människor olagligt förs in i landet.

Samtidigt behöver inte dokumentlösheten alls vara ett tecken på att man saknar asylskäl, verkligen inte. Flyr man undan politisk förföljelse i en diktatur är det ofta mycket svårt, för att inte säga omöjligt, att kunna ha resehandlingar och pass i ordning och att kunna fly på ett ordnat sätt. Vi moderater har krävt att regeringen ska återkomma till riksdagen med förslag till åtgärder om hur de här problemen ska kunna motverkas.

Ännu ett område där mer behöver göras är inom EU – och det har vi diskuterat en hel del i dag – därför att endast genom ett gemensamt agerande i EU kan många orsaker till tragedier och flyktingkatastrofer undvikas. Det är också nödvändigt och naturligt med en utveckling mot gemensamma regler för flyktingpolitiken inom EU. Här ligger det självklart i Sveriges intresse att vi har höga miniminivåer i de gemensamma reglerna.

Det är också nödvändigt med europeiskt samarbete för att komma till rätta med människosmuggling och människohandel. Människosmuggling är en ljusskygg verksamhet som måste bekämpas genom bättre yttre gränskontroll, polisiära insatser och polisiärt samarbete mot internationellt organiserade ligor. Samtidigt skulle faktiskt lagliga möjligheter att ta sig till exempelvis Sverige minska marknaden för smuggling.

När det gäller människohandel är läget naturligtvis ännu värre. Här krävs snabba insatser för att bekämpa denna handel. Det viktigaste är att skydda och hjälpa dem som blivit utsatta för människohandel. Det är oftast kvinnor. De behöver skydd och stöd. Det behöver också möjlighet att medverka till att gärningsmännen kan dömas.

Här talar regeringen inte bara med kluven tunga utan med en treggad tunga, som vi nyss hörde. Justitieministern Thomas Bodström uttalade nämligen från ett gemensamt möte att man ska kunna utreda att offren för människohandel skulle kunna få tillfälliga eller permanenta uppehållstillstånd i de länder de hamnat i. Men detta tillbakavisade ju vice statsminister Margareta Winberg i TT-nyheterna. Hon sade att det absolut inte kunde bli så, att det blir tillfälliga uppehållstillstånd, inte permanenta, och i övrigt skulle vi vänta.

Nu har då Jan O Karlsson, som statsråd nummer tre, uttalat att jodå, det ska visst i vissa fall kunna bli permanenta uppehållstillstånd. Det är mycket glädjande om det sist sagda gäller, men här skulle det vara intressant att få reda på vad regeringen egentligen tycker och vad det är som gäller.

Självklart tycker vi moderater att det måste finnas en möjlighet att få både tillfälligt och permanent uppehållstillstånd för att kunna få stanna i Sverige under den tid som behövs för att medverka i polisutredning och domstolsförhandling och i många fall också behandling.

Vi behöver också utreda om och hur man ska kunna skydda de här offren när de återvänder till sina hemländer.

Herr talman! Vi står naturligtvis bakom alla våra reservationer i betänkandet men avstår från att yrka bifall till fler än vi har gjort för att vinna tid.

Anf. 107 ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp):

Herr talman! Det har sagts mycket från den här talarstolen i dag. Det har debatterats länge. Jag vill ge den migrationspolitik som vi har debatterat i dag några ansikten.

I lördags träffade jag en liten rädd flicka som är 13 år gammal. Hon har under nästan hela sin livstid varit på flykt, först inom sitt hemland, och för två år sedan kom hon hit. När hon var 3 år dödades pappan av en krypskytt när hon såg på. Hon har mardrömmar och vågar inte gå ut ensam. Hon har stannat i växten. I lördags eftermiddag träffade hon en av Migrationsverkets förtroendeläkare som pratade med henne i en timme. Det gjordes ingen fysisk undersökning. Det är bra om familjen nu får möjlighet att stanna i Sverige efter läkarundersökningen, men det är märkligt att det inte räcker med de intyg som personal på de psykiatriska kliniker där flickan har behandlats kontinuerligt under lång tid skrivit.

För denna flicka, och för alla de andra barn som har varit med om liknande upplevelser och som i dag mår väldigt dåligt, skulle det bästa vara att få stanna i Sverige så att de kan börja bearbeta de upplevelser de haft och gå vidare i livet. Oftast finns inga förutsättningar för detta i deras hemland.

För dessa barns skull måste vi följa barnkonventionen som värnar barns bästa. Vi måste leva upp till portalparagrafen i vår utlänningslag som också handlar om barns bästa. Läser man portalparagrafen bokstavligen är meningen självklart att barnens behov ska komma i främsta rummet. Den låter så här: I fall som rör ett barn skall särskilt beaktas vad hänsynen till barnets hälsa och utveckling samt barnets bästa i övrigt kräver.

Men förarbetena till lagen säger något annat. Samhällets intresse att reglera invandringen är så viktigt att det kan övertrumfa hänsynen till barnets bästa. Ibland tror jag att man lika gärna kunde ha låtit bli att skriva den här portalparagrafen. Vi i Folkpartiet anser att portalparagrafen i utlänningslagen måste ändras så att barnets bästa gäller och så att vi verkligen följer barnkonventionen.

Tidigare pratade vi om att man har framfört att barnens hälsa har försämrats under asyltiden på grund av de långa handläggningstider som har uppstått eftersom man har gjort nya ansökningar. Visst kan det vara så att handläggningstiden har förlängts på grund av nya ansökningar, men anledning är ju faktiskt att man inte litar på asylprocessen. Rättssäkerheten i asylprocessen måste stärkas, och innan dess kan man inte ta bort möjligheten att göra nya ansökningar.

Det är viktigt att den utredning som nu är på gång för att se över utlänningslagen kommer fram till ett resultat så fort som möjligt och att förslaget sedan inte förhalas av regeringen.

Herr talman! Det akuta måste lösas nu. De familjer med barn som mår dåligt måste få större chans att stanna av humanitära skäl. De kan inte vänta på att lagen ändras. Den restriktivare praxis som talas om i alla avslagsbeslut på asylansökningar måste luckras upp. Vi måste visa att Sverige lever upp till barnkonventionen. Där måste regeringen ta sitt ansvar.

Herr talman! Mitt andra exempel är en kvinna jag känner. Under de tio år hon har bott i Sverige med sin familj har hon inte haft det lätt men ändå klarat sig väldigt bra. Men sedan något år är hennes högsta önskan att hennes pappa, ensam kvar i ett flyktingläger i Pakistan, ska få komma till Sverige. Hela hennes sinnesvärld kretsar kring detta, och hon mår väldigt dåligt. Hon har försökt alla möjligheter att få hit honom.

Den förändring i lagen om anhöriginvandring som infördes 1997 medförde att en åldrad förälder som ensam finns kvar i hemlandet inte längre kan förenas med sina vuxna barn, så kallade sista-länk-fall.

Kvinnan kom till mig och sade att hon hade läst i en röd bok att från den 1 juli 2003 ska lagen ändras så att hennes pappa ska kunna komma hit. Hon hade läst det här förslaget från en parlamentarisk utredning, Anhörigkommittén. Det har regeringen lagt i byrålådan i avvaktan på att EU ska komma fram till ett gemensamt direktiv för anhöriginvandring.

Det är självfallet viktigt att en harmonisering av reglerna för anhöriginvandring görs inom EU. De regler som genomförs ska dock vara minimiregler, och förslaget till EU-direktiv har diskuterats länge. Det borde vara enkelt att med utgångspunkt i den utredning som Anhörigkommittén lagt fram även beakta eventuella avvikande förslag i EU-förslaget. Utlänningslagen kan ju också kompletteras vid ett senare tillfälle.

Herr talman! Hur länge till ska min goda vän behöva vänta på sin pappa medan regeringen förhalar ytterligare ett förslag som skulle kunna underlätta integrationen för många invandrare? När man inte kan släppa tanken på hur de anhöriga mår har man svårare att koncentrera sig på att tillgodogöra sig språkundervisning och helhjärtat satsat på en ny tillvaro i sitt nya land.

Herr talman! Det tredje exemplet jag vill berätta om är en familj från Bosnien. Familjen är tillbaka i Bosnien nu. Men de kunde ha varit kvar i Sverige i min hemtrakter, Sjuhäradsbygden med Borås som centrum, om inte Sverige haft ett så stelbent system när det gäller arbetskraftsinvandring. Familjen kom hit som asylsökande och fick arbete under asylväntetiden, han som mattvävare och hon som undersköterska. När de fick avslag på sin asylansökan hade de redan etablerat sig väl på sina respektive arbetsplatser. Båda hade fått fast jobb. Han hade blivit outhärlig för företaget, och hon behövdes inom åldringsvården, som ju saknar arbetskraft och kommer att sakna det ännu mer i framtiden.

Efter det att familjen har åkt hem har mattföretaget inte hittat någon som kunnat ersätta mannen. Man anser att man förlorat stora pengar för att man inte fick behålla honom. Mannen har också sökt arbetstillstånd från Bosnien. Arbetsmarknadsverket sade ja, men Migrationsverket sade nej trots att mannen behövdes och hade ett arbete att komma till.

Det är min och Folkpartiets uppfattning att det inte är Migrationsverket som ska bestämma över näringspolitiken i landet eller enskilda företags framtid. Sjuhäradsbygden har många småföretagare. För bygdens överlevnad är det viktigt att Sverige har ett bra företagsklimat som stimulerar tillväxt. Det behövs naturligtvis många olika åtgärder för att uppnå det. En förutsättning är att företagen kan få tillgång till den arbetskraft de behöver. Då är det oacceptabelt att Socialdemokraterna motsätter sig en förändring av lagen. En person skulle kunna få arbetstillstånd efter det att han eller hon har kommit till Sverige, antingen som asylsökande och fått avslag eller på turistvisum.

Herr talman! Jag kan inte känna mig nöjd och stolt över vår flyktingpolitik, som Socialdemokraterna, så länge barn mår illa och vi inte följer barnkonventionen och så länge bra förslag och förbättringar i flykting- och migrationspolitik förhållas. Visst ska vi ha en harmonisering med EU

även när det gäller migrations- och flyktingpolitik, men det får inte vara orsak till att bra förslag inte genomförs.

Jag yrkar bifall till reservation 41.

Anf. 108 ANNIKA QARLSSON (c):

Herr talman! Hösten 1992 när bomberna föll över det forna Jugoslavien hade en kvinna, tillsammans med många andra, varit tvungen att lämna sitt hem. De fick ta sig över bergen. Det var kallt och det snöade. Under tiden födde hon ett barn. När de väl kom fram till fredat område hade det nyfödda barnet dött.

De bilderna satt jag och tittade på på min TV hemma. Jag satt i min soffa, varmt och tryggt med mitt nyfödda barn.

Min Jens är tio år i dag. Jag pratade nyss med honom i telefon och han kunde berätta vad han har gjort i träslöjden i dag.

Kvinnan jag nämnde vet jag inte var hon finns i dag, men många av hennes kamrater är på flykt än i dag. Många av dem kom vidare till andra europeiska länder och återvände sedan hem när freden var åter i det forna Jugoslavien. Men de var inte välkomna.

Både de vuxna och barnen har förföljts och har inte haft möjlighet att etablera sig i sitt hemland. Många av dem är nu på flykt för andra gången, och många av dem har sökt sig till Sverige.

Samtidigt som jag kan prata med min Jens i telefonen sitter den här kvinnan eller hennes kamrater och är oroliga för framtiden.

I Sverige har vi haft fred i snart 200 år. Det är något som vi ska vara djupt tacksamma för. Förutom tacksamhet ska vi inse att det innebär ett stort ansvar och en skyldighet mot dem som inte är lika lyckligt lottade.

Vi har hört att man här i talarstolen har pratat om en humanitär flyktingpolitik. Man har jämfört sig med internationella mått, europeiska mått och hur man gör här och där.

För mig innebär en humanitär flyktingpolitik att man tänker i termen: Hur skulle jag själv vilja bli bemött?

Det har inte varit något lätt beslut för dem som kommer hit att ge sig av från det som är hemma och det som är tryggt, det som är närt och det som är kärt. När de kommer hit är deras första möte den svenska humanitära flyktingpolitiken. Då måste vi fråga oss: Hur skulle jag vilja bli bemött om det hade varit jag som kommit.

Att sitta passivt och vänta skulle nog inte någon vilja. Utifrån hur jag mår och vad jag kan och klarar av skulle jag vilja få vård, språkundervisning och möjlighet att komma ut i praktik och kanske till och med i arbete.

Om det vore så illa att jag fick ett avvisningsbeslut skulle jag önska att man väntade tills hela familjen var enad. Den förälder som sitter på ett sjukhus med en dotter eller son som kanske varken äter, dricker eller pratar längre skulle behöva vara i betydligt bättre skick innan man visar ut dem; om man ens ska visa ut dem.

Det finns många människor som är ute på sin andra eller kanske tredje flykt. Någonstans måste det finnas någon som tar ansvar för dem. Vi kan inte bara skicka runt dem och säga att det är någon annans ansvar. Se till att de får stanna här hos oss.

Svensk humanitär flyktingpolitik – ja, hur skulle jag vilja bli bemött om det var jag som var hemifrån? Hur skulle jag vilja att mina barn blev

bemötta om det var de som var tvungna att ge sig av utan mig eller sin pappa eller sin mormor eller någon annan nära anhörig?

Många av de barn som kommer till Sverige i dag är betraktade som bagage. Man frågar inte efter deras skäl eller deras historia eller deras behov.

Förra året kom 9 402 asylsökande barn hit. Av dem kom 550 ensamma. Det handlar om både de barn som har vårdnadshavare med sig och de som kommer hit själva. Vi måste se varje barn för deras historia och vad de har med sig, och se till att göra något här och nu. Det är vad jag skulle önska om det var mina barn.

Jag skulle önska att de kommer till en familj och att det är någon som tar hand om dem, att de får någonstans att bo och att de får det stöd de behöver, både i processen och med de problem som de kanske har varit med om. Jag skulle önska att de får en bra skolgång och tillgång till vård.

Av de anledningarna yrkar jag bifall till vår reservation nr 73.

De här barnen är ett samhällsansvar. Det är ett medmänskligt ansvar som vi inte får blunda för. Vi måste göra någonting åt det.

Jan O Karlsson sade att det förslag som ligger inte är genomförbart utan stora kostnader. Något annat måste fram, och det fort.

Frivilligorganisationerna gör ett otroligt stort och viktigt samhällsarbete, men det är inte deras ansvar. Det är inte på dem det ska ligga, utan det är samhället som måste se till att det finns boende och omsorg för de här barnen, precis som för alla andra barn här i landet.

Kvinnan som jag såg på TV och som förlorade sitt nyfödda barn – jag har så många gånger tänkt att det kunde varit jag eller mina barn.

Vi ska vara djupt tacksamma. Men det innebär också ett stort ansvar. Vi har en skyldighet mot dem som inte är lika lyckligt lottade.

Anf. 109 SOLVEIG HELLQUIST (fp):

Herr talman! Folkpartiet ser som en av sina viktigaste uppgifter att ta strid för en ny och human flyktingpolitik.

Jag har lyssnat på den långa debatten. Väldigt mycket har ju redan sagts. När man hör på Jan O Karlsson är det lätt att tänka att allting fungerar väldigt väl. Då känner jag tilltro till mina egna erfarenheter och den verklighet jag har sett i dag.

Mitt anförande bygger på exempel ur verkligheten.

För det första är det en svensk som är gift med en kvinna från Ryssland. Den här kvinnan har en 24-årig dotter som kom till Sverige år 2000 och som sökte uppehållstillstånd. Hon är sjuksköterska och har på kort tid lärt sig väldigt bra svenska. Hon har ingen anknytning till Ryssland. Hon har ingenting att återvända till. Den fasta punkten är mamman i Sverige.

Rigida och inhumana regelverk gör att hon inte kan skapa en framtid hos oss. Rigida regelverk gör att vi inte kan ta till vara hennes sjuksköterskekompetens. Det absurda är att samtidigt som hon vill jobba som sjuksköterska hos oss söker landstinget personal i öststaterna.

Jag har samma exempel som det Erik Ullenhag redogjorde för i sitt anförande. Det gällde en irakisk läkare i Eskilstuna. Vi har en i Västernorrland som inte får stanna utan uppmanas att återvända för att söka arbetstillstånd därifrån i stället.

Det tredje exemplet är en mycket aktuell familj från Bosnien. Det är en mamma, pappa och två barn – åtta och tio år gamla. De har varit på flykt i tio år. Först befann de sig i Tyskland men blev utvisade därifrån. De återvände därefter till Bosnien för att försöka starta på nytt. Det försöket misslyckades eftersom pappan inte deltagit i kriget och betraktades som desertör.

Barnen hade nu tyska som modersmål. De hade det svårt med anpassningen och mobbades. De flydde senare till Sverige och hamnade i Timrå, där jag bor.

Som en överlevnadsstrategi bestämde de sig för att leva ett så aktivt liv som möjligt, för att snabbt komma in i samhället. Pappan fick arbete som chaufför men fick efter en tid besked om att han inte fick arbeta. Han trodde inte att det var sant, och därför bad han Migrationsverket att skriva ett papper där det skulle stå: Du får inte arbeta.

Hustrun praktiserade på dagis, och barnen fann sig väldigt väl till rätta i skolan och på fritiden. Hela familjen har lyckats skapa ett socialt nätverk, en plattform för ett bra liv, och mannen har nu erbjudits fast anställning.

Men helt nyligen, den 25 mars i år, fick familjen besked om att den skulle utvisas den 1 april. Det var en vecka mellan beslut och verkställighet.

Av de aktuella bosniska familjerna i Timrå var den här den första familj som fick det här beslutet, enligt uppgift därför att de bedömdes vara friska och starka. Jag kan intyga att familjen var fullständigt nedbruten. Den signal som den och de andra bosniska familjerna fick är att det gäller att inte arbeta för att snabbt komma in i samhället. Nu väntar de på beslut, och jag hoppas att de ska få stanna.

Västernorrland har liksom andra delar av Sverige problem med utflyttning och en åldrande befolkning. Länsarbetsnämnden, länsstyrelsen och det regionala kompetensrådet i länet har nyligen tagit fram en rapport som visar att länet är på väg in i växande arbetskraftsbrist i de flesta branscher. Åtgärder krävs såväl för att få fler i arbete som för en ökad nettoinflyttning. Totalt kommer 44 000 sysselsatta i länet att gå i pension fram till 2015. Hade ministern varit här skulle jag ha bett honom ta del av den här rapporten, som visar att frågan om övre Norrlands överlevnad är akut.

I skenet av det här är det helt oförståeligt att Socialdemokraterna inte har varit positiva till arbetskraftsinvandring. Jag är lite mindre tveksam efter den här debatten, för om vi öppnade för arbetskraftsinvandring skulle det innebära att de människor som inte har tillräckligt starka humanitära skäl enligt dagens snäva praxis skulle kunna bygga en framtid i Sverige. Vi skulle å andra sidan få den arbetskraft som vi så väl behöver för att klara den framtida välfärden. De som sökt skydd hos oss behöver oss, men vi behöver också dem. Det här ömsesidiga behovet av människor som behöver varandra tilltalar mig.

Folkpartiet anser att det är dags att tillsätta en utredning som klarlägger vilka förändringar i regelverket som krävs för att möjliggöra en mer omfattande arbetskraftsinvandring. Det borde till exempel vara självklart att den som har en anställning ska kunna få uppehållstillstånd utan att först åka tillbaka till hemlandet.

Många i Sverige – personal som kommer i kontakt med barn och organisationer som Asylkommittén och Rädda Barnen – som möter trasiga flyktingfamiljer åberopar ofta barnkonventionen och barns bästa. I praktiken är barnkonventionen inte ett dokument som hjälper våra asylbarn. Tyvärr är talet om barns bästa mest tomt prat.

Vi i Folkpartiet vill ha en översyn av bestämmelserna så att barnkonventionen uppfylls fullt ut även vad gäller asylsökande. Vi anser att barns bästa ska väga tyngre än samhällets intresse av att reglera invandringen. Barns integration ska vara ett skäl för att få stanna. Tyvärr anser regeringen fortfarande att barns bästa generellt inte får ta över samhällsintresset att reglera invandringen. Jag tycker att Socialdemokraterna bör tala klarspråk om detta eftersom inte ens de egna väljarna, åtminstone i Västernorrland, känner till deras politik.

Om man har träffat människor i nöd, om man på nära håll har sett deras förtvivlan och maktlöshet, har man svårt att värja sig. Därför känns det oerhört angeläget att vi med det snaraste får en human flyktingpolitik i landet.

Jag yrkar bifall till reservationerna 11 och 41.

Anf. 110 LUCIANO ASTUDILLO (s):

Herr talman! Jag ska i mitt anförande ta upp en del frågor som rör en motion som jag väckt på detta område. Den tar i huvudsak upp mottagandet av asylsökande. Jag kommer därför inte att beröra den generella asyl- och flyktingpolitiken. Därvidlag vill jag i första hand hänvisa till tidigare inlägg från mina partivänner Göte Wahlström och statsrådet Jan O Karlsson.

Man kan beskriva mottagandet av asylsökande på många olika sätt. I en DN Debatt-artikel förra månaden skrev fyra generaldirektörer och Kommunförbundets ordförande gemensamt att satsningen på att snabbt försöka knyta nyanlända flyktingar till arbetsmarknaden gett tydliga förbättringar. I dag har var tredje flykting jobb efter tre år, vilket är en avsevärd förbättring jämfört med för bara ett år sedan, då endast 13 % hade jobb. Introduktionen har alltså blivit bättre.

För några år sedan hade drygt två tredjedelar av landets kommuner organiserat mottagandet under socialnämnden eller liknande organ. Nu flyttas ansvaret i fler kommuner till nämnder och förvaltningar inom utbildnings- och arbetsmarknadsområdet. Individualisering, flexibilitet och ett tydligt fokus på arbetsmarknaden börjar ge resultat, helt i enlighet med den socialdemokratiska politiken.

Visst kan man beskriva verkligheten också med andra siffror. Närmare en fjärdedel av de nyanlända 1997 hade efter tre år inte alls varit inskrivna i svenskundervisningen. Detta är inte alls bra. Det finns flera förklaringar till det. En orsak som Integrationsverket pekade på i sin rapport 2002 var ohälsan. Undersökningen visar att flera olika flyktinggrupper, så mycket som en tredjedel, mått så dåligt att de haft svårt att delta i introduktionen. Det beror på en ohälsa som skapats på grund av de erfarenheter man har av krig och flyktingskap.

Det handlar alltså om människor som ofta har svåra livsöden, om människor som måste börja ett nytt liv, om människor som ska förlika sig med sin historia och börja om från början, och det är inte alltid enkelt. Jag kommer alltid att påminna denna kammars debattörer om detta, för

det finns ibland en tendens att ta till de enkla lösningarna och de självklara svaren, och det räcker inte.

Jag vet hur svårt det är när man väl fått uppehållstillstånd i det här landet. Jag såg hur mina föräldrar kämpade med språket och för att kunna starta om i det här landet. Jag såg hur de kämpade för att bli delaktiga i samhället, samtidigt som de ändå längtade och hela tiden drogs tillbaka till det land som de flydde från. Det är inte enkla frågor.

Herr talman! Individualisering, flexibilitet och ett tydligt arbetsmarknadsfokus börjar alltså ge resultat. Jag vill peka på ett konkret exempel från Malmö, som jag berör i min motion, och det är en del av den omtalade Malmömodellen. Jag tror att mycket av det som görs i Malmö skulle kunna bidra till att förbättra mottagandet av asylsökande i hela landet.

I Malmö har vi ett pilotprojekt som heter Sammanhållen introduktion och som genom intensiv och yrkesrelaterad språkundervisning och företagsförlagd praktik ökat nyanlända invandrades och flyktingars kontakt med den svenska arbetsmarknaden. Sammanhållen introduktion är ett första steg på vägen mot ett arbete. Därför har vidareutbildningar på ett naturligt sätt hakats ihop med varandra. Deltagare som till exempel är i behov av validering, arbetsmarknadsutbildningar eller reguljär utbildning kan börja med detta samtidigt som de studerar sammanhållen introduktion. I Malmö har man dessutom träffat ett lokalt avtal mellan berörda myndigheter för att bättre arbeta med asylsökande. I maj 2002 kunde de första asylsökande börja i projektet Sammanhållen introduktion, för att redan under asyltiden ta till vara de asylsökandes utbildning och yrkeserfarenheter och ge dem en yrkesinriktad introduktion, detta för att i sin tur påskynda inträdet på den svenska arbetsmarknaden och ge bättre möjligheter till självförsörjning vid ett eventuellt uppehållstillstånd i Sverige.

Herr talman! Malmömodellen har visat sig vara mycket framgångsrik. Att redan under asyltiden ta vara på de asylsökandes utbildnings- och yrkeserfarenheter har kortat vägen in i Sverige. Jag är övertygad om att fler kommuner skulle kunna ta intryck och lära av detta sätt att arbeta, och jag vet att flera redan gör det.

Det har handlat om att ta tag i en del av de problem som finns än i dag, problem som skapades genom den gamla invandrapolitiken. Det har handlat om att komma till rätta med den otydliga övergången mellan det statliga och det kommunala ansvaret genom att öka samverkan. Det har handlat om att lämna den gamla invandrapolitikens omhändertagnadeperspektiv och se varje enskild individs resurser och yrkesbakgrund, och att så tidigt och så tydligt som möjligt fokusera på arbete.

Allt detta som jag beskriver är helt i linje med den socialdemokratiska mottagnings- och introduktionspolitiken, en politik som vi i Malmö delvis kunnat förverkliga tack vare storstadssatsningen. Storstadssatsningen är en satsning som kritiserats och motarbetats från det borgerliga hållet.

Numera gäller samma läroplan för den svenska som ges för asylsökande som för sfi-undervisningen, detta för att förbättra samordningen och underlätta övergången. Regeringen har också avsatt resurser till AMS med syfte att tillsammans med Migrationsverket och kommunerna tidigarelägga inträdet på arbetsmarknaden. Jag är övertygad om att den utredning som görs av mottagandet och introduktionen för flyktingar

kommer att beakta alla de positiva erfarenheter som finns runtom i landet.

Herr talman! I höstas var tonläget oerhört uppskruvat i asyl- och integrationsfrågorna. Detta är jätteolyckligt. Jag minns särskilt hur de socialdemokratiska kommunalråden Ilmar Reepalu och Göran Johansson anklagades för att gå främlingsfientlighetens ärenden. Jag hade hoppats på att vi framöver skulle kunna samtala om både de möjligheter och de problem som finns på detta så viktiga område, men tyvärr har tonläget varit på tok för hårt i dag igen, inte minst vad gäller arbetskraftsinvandring.

Men det finns andra svåra frågor, och det var en sådan som Ilmar Reepalu och Göran Johansson tog upp, det vill säga den så kallade Ebo-lagstiftningens konsekvenser. Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering konstaterade i en av sina senaste rapporter, som offentliggjordes så sent som förra månaden, följande: De som har sin första bostad i en region med hög arbetslöshet klarar sig sämre, åtminstone under sina första tio år i Sverige, jämfört med dem som kommer till mer gynnsamma förutsättningar.

Det är egentligen inte märkvärdigare än så. Resultatet av den Ebo-lagstiftning vi har i dag är en okontrollerad inflyttning till bostadsområden som redan har stora problem: trångboddhet, sviktande kommunal service och omöjliga förutsättningar för att klara integrationen. Så kan det inte fortsätta. Det är givetvis viktigt och glädjande att LMA-utredningen, som den heter, tittar på detta också.

Jag vill säga några ord om arbetskraftsinvandringen. En utredning ska tillsättas. Det signalerade arbetsmarknadsminister Hans Karlsson redan för en tid sedan. Det är bra. Vi måste studera framtida arbetskraftsbehov.

Men varför är miljöpartisterna så stingsliga? Varför markera distans på detta så viktiga område? Miljöpartiet har i sin rapport anklagat oss för att ha en elitistisk syn på arbetskraftsinvandring. Jag har läst er rapport. En läkarutbildad flykting från Iran som får jobb inom tre månader ska få stanna, men inte en lågutbildad flykting som inte är attraktiv för den svenska arbetsmarknaden. Snacka om att vilja införa en både elitistisk och egoistisk politik! Ser inte heller Miljöpartiet konsekvenserna av detta, hur detta riskerar att urholka flykting- och asylpolitiken? Jag hade hoppats på att Miljöpartiet kunde ha anslutit sig till regeringens utredningsförslag för att på så sätt slå vakt om ordningen på den svenska arbetsmarknaden.

Herr talman! Jag ska göra en sammanfattning. För det första: Individualisering, flexibilitet och ett tydligt arbetsmarknadsfokus kan ge och börjar ge resultat, och det är helt i linje med vår socialdemokratiska mottagande- och introduktionspolitik.

För det andra: Det finns kommuner, däribland Malmö, som visar hur nytänkande, snabba åtgärder och en positiv människosyn ger goda resultat. Men för att klara detta krävs resurser, och där har storstadssatsningen verkligen spelat en roll.

För det tredje: Allt det goda arbetet kan vara förgäves i stadsdelar som utvecklas till rena genomgångsområden för nyanlända. Flyktingmottagning och integrationspolitik är en angelägenhet för hela Sverige. En låt-gå-politik, likt Ebo-lagstiftningen, riskerar att i praktiken skapa en allt

Anf. 111 MAURICIO ROJAS (fp):

Herr talman! Voteringen i morgon kan verkligen bli historisk. Om den reservation som fem partier har lagt fram går igenom betyder det att vi kan se början av slutet på 35 år av slutenhet, dumhet egentligen och diskriminering på den svenska arbetsmarknaden.

I slutet av 60-talet tog den här riksdagen ett av de mest ödesdigra beslut som har tagits här, nämligen att stänga gränserna för arbetande, skapande, företagande människor som ville komma hit av just den anledningen. Detta gjordes för att fackföreningsrörelsen beställde från framför allt socialdemokratin att det nu räckte med människor som kom hit. Man ville ha full kontroll över arbetsmarknaden. Man ville inte få för mycket konkurrens. Och vi tog detta beslut, och det var förfärligt.

Under samma tid på 60-talet tog andra länder det motsatta beslutet. Förenta staterna och andra klassiska invandringsländer beslutade då att öppna sig för företagande, skapande, arbetande människor som ville komma dit av just den anledningen.

Vi blickar nu tillbaka på de här 35 åren. Då kan vi se, utan tvekan, vem som gjorde rätt och vem som gjorde fel. Sverige och tyvärr många andra europeiska länder valde slutenheten: att utesluta människor som ville komma hit och arbeta och skapa. De som valde den andra vägen har fått enorma fördelar av detta, och det finns det väldigt lite att diskutera om.

Den här politiken, som egentligen är dum, att utesluta arbetande och skapande människor, är också omoralisk, för vi utesluter inte alla – vi utesluter några. Från början tillät vi andra nordiska medborgare att komma hit. Alla de andra diskriminerades. Det kunde kanske accepteras, för det fanns vissa speciella överenskommelser de nordiska länderna emellan. På 90-talet, då vi gick med i Europeiska unionen, fick också västeuropéer rätt att komma hit och söka jobb och skapa arbete i Sverige. Då började diskrimineringen bli ganska stötande. Varför bara de? Varför inte människor från Afrika, Asien eller Sydamerika? Varför får inte de komma hit? Nu, när nya länder kommer in, ska nästan alla européer få rätt att komma hit och söka jobb.

Varför har vi en sådan politik? Varför diskriminerar vi på det här viset? Vi har faktiskt en nästan rasistisk politik vad gäller arbetskraftsinvandring. Vi vill ha vita européer, uppenbarligen, men vi vill inte ha människor från Asien, Afrika eller Latinamerika. Det är en stötande politik – det är inte bara dumt. Det är därför beslutet i morgon är så viktigt, så historiskt. Det är slutet på dumheten, men också på något omoraliskt, nämligen diskriminering av dessa människor.

Det har talats mycket om att socialdemokratin har ändrat inställning och om att man nu, kanske, är för en utredning om detta. Det är inte sant!

Socialdemokratin och Vänstern har inte ändrat inställning. De bara säger det för att det är klädsamt att säga så. De kommer att göra allt vad de kan för att stoppa människor från Asien, Afrika och Latinamerika från att komma hit. De kommer att försöka manipulera utredningen och bara begränsa den till så kallade bristyrken. Ja, några stycken här och var.

*Migration och
asylpolitik*

Framför allt kommer de att försöka hindra människor som söker asyl från att stanna ifall de får jobb.

Om någon kommer hit, söker asyl och dessutom hittar ett jobb – något som alla gånger inte är lätt – varför ska vi då sparka ut den personen? Var finns det humanitära, det solidariska? Hur kan Vänstern och Socialdemokraterna, som pratar så mycket om solidaritet, göra sådana saker som de gör varje dag?

Under de kommande månaderna kommer vi att se en kamp från Vänstern och Socialdemokratin för att på något sätt stänga dörrarna och vrida utredningen så att man öppnar upp så lite som möjligt. Därför vill jag säga inte bara till mina vänner här i riksdagen utan framför allt till dem som är utanför riksdagen och vill att Sverige ska öppnas: Vi måste mobilisera, vi måste demonstrera, vi måste finnas på gator och torg och kräva öppenhet. På så sätt kommer vi att vinna kampen för ett öppnare Sverige, ett Sverige som inte diskriminerar människor från tredje världen, ett Sverige som inte sparkar ut människor som söker asyl.

Folkpartiet kommer därför under de månader som kommer att vara ledande i kampen för att göra utredningen till den verkligt historiska utredning som jag hoppas att den kan bli.

Anf. 112 TINA ACKETOFT (fp):

Herr talman! Jag tänker ta upp ett litet problem inom detta stora område, men det är ett problem som är livsavgörande för den grupp det gäller.

Varje år säljs hundratusentals människor, främst kvinnor och barn, som sexslavar. De utgör varorna i den nya internationella industrin som kallas *trafficking* och som genererar miljarder dollar – lika mycket som narkotikaindustrin.

Trots att kampen mot människohandel förklarats som ett prioriterat område av de flesta, däribland vår egen regering, är den bistra sanningen att vi inte lyckats slå ned den formen av kriminalitet. Tvärtom växer den för var dag.

Häromveckan hade vi ett nytt fall i Skåne. Länskriminalen hade identifierat ett fall där en 19-årig polska kidnappats av två män, fraktats som boskap till Sverige, låsts in i en lägenhet i Malmö och där tvingats sälja sex.

De vittnesmål som jag har hört från kvinnor, flickor och även barn som varit utsatta för detta är sådant som jag önskar att jag inte hade behövt höra. Det är berättelser om hot och våld som man inte ens i sin vildaste fantasi kan föreställa sig.

Ofta står familjen i hemlandet under bevakning, och flickorna vet att familjen är ett lätt offer. Att under sådana förhållanden ställa sig upp och vittna i Sverige tyder på ett mod som är beundransvärt. Därför borde det vara självklart att samhället ställer upp med alla typer av skydd, men så ser verkligheten inte ut i Sverige i dag. I detta fall, som i så många andra, utvisades flickan till sitt hemland så snart hon hade vittnat. Ingen vet vem som plockade upp henne när hon kom till den polska gränsen. Ingen vet i dag var hon är, hur hon mår eller ens om hon lever.

Vi kan lätt konstatera att det finns inga länder som är säkra för alla, och därför borde samtliga fall bedömas på individnivå. Polen, som generellt kan betraktas som ett säkert land, var inte det för denna flicka. Där

finns inga möjligheter, eller ens alltid den uppriktiga viljan, att ge *trafficking*-offer skydd.

Förra veckan sade migrationsministern att de kvinnor som utsätts för brott i Sverige ska kunna beviljas ett tidsbegränsat uppehållstillstånd för att kunna närvara vid brottsutredning och rättegång här. Därefter vet vi inte vad som händer.

Thomas Bodström och Margareta Winberg skrev i går på DN Debatt att kvinnorna bör ges möjlighet till permanent uppehållstillstånd. Jag tror inte att det enbart är jag och Karin Enström som är något förvirrade av regeringens spridda skurar.

Frågan borde vara tämligen uppenbar i Sverige. Dessa kvinnor och barn är brottsoffer. De utsätts för en stor risk genom att återvända till sina hemländer. De utgör alltså en skyddsvärd grupp. Skyddsvärda grupper har rätt att få asyl i Sverige. Det borde vara elementärt inte bara för en socialliberal politik utan för allmängiltig humanism och sunt förnuft. Vi borde inte ens behöva debattera detta i den här kammaren.

Folkpartiet presenterade i våras en rapport om hur vi anser att människohandeln ska bekämpas. Under det arbetet blev det uppenbart att flertalet berörda myndigheter – bland annat socialtjänsten, polisen och Migrationsverket – upplever en osäkerhet över vem som har ansvaret. Dessutom saknar de resurser för att kunna utföra sitt jobb. Ingen anser sig ha råd att betala kvinnornas uppehälle. Ingen anser sig ha ansvaret för att kvinnorna ges skydd. Dessutom råder det akut brist på säkert boende.

Att kvinnorna tvingas tillbaka till sina hemländer är problematiskt också för svenska myndigheter eftersom rättegångspersonalen tvingas flyga till kvinnornas hemländer för att där fortsätta förhören med kvinnorna. Det är dyrt, det riskerar att förlänga hela rättegångsprocessen och det utsätter offren för direkt livsfara.

Detta är ett stort och svårt problem, och det kommer att behövas ett brett åtgärdsprogram. Det handlar till exempel om möjlighet till tillfälligt och permanent uppehållstillstånd för brottsoffer. Det handlar också om ett höjt bistånd. Att i dagar som dessa gå ut med förslag om att sänka biståndet är tecken på total okänsla för samtiden.

Det krävs också en ökad kunskap om hela problembilden hos de myndigheter som har att göra med offer av denna typ. Dessutom krävs en tydlig ansvarsfördelning – det gäller även fördelning av medel. Här kommer arbetskraftsinvandringen in igen som ett ytterligare delmoment till lösning, något som vi debatterat hela dagen i dag.

Slutligen: Allt är relativt, vilket många har sagt före mig, och vi har säkert en bättre migrations- och asylpolitik än vissa andra länder. Det innebär dock inte att den är bra. Det är inte socialtjänsten, polisen och Migrationsverket som bär ansvaret för hur illa ställt det är när det gäller att ge de kvinnor som jag har talat om det skydd som de borde ha rätt till. Dessa myndigheter försöker göra sitt arbete så gott de kan.

Det är regeringen som har utfärdat riktlinjerna, det är regeringen som bär ansvaret för att skydda dessa kvinnor, och det hade varit på sin plats om regeringen åtminstone hade kunnat enas om vad det är de vill, vilka som ska göra vad och vem som har ansvaret. Myndigheterna måste få en rimlig chans att utföra sitt arbete, och det måste ske nu.

Slutligen vill jag yrka bifall till reservation 38.

Prot. 2002/03:88
10 april

*Migration och
asylpolitik*

Anf. 113 SVEN-ERIK SJÖSTRAND (v):

Herr talman! För Vänsterpartiet är grunden för migrations- och asylpolitiken solidaritet och respekt för mänskliga rättigheter. Denna grund leder till att vi kräver stora förändringar i den hittills förda politiken.

I en debatt i riksdagen våren 2000 försökte jag visa att det svenska medlemskapet i EU inneburit delvis nya förutsättningar för det migrationspolitiska arbetet. Den svenska riksdagens beslut vid godkännandet av propositionen om svenskt EU-medlemskap innebar att Sverige i EU kraftfullt skulle verka för en human och solidarisk flyktingpolitik. Men redan för tre år sedan föreföll detta vara helt glömt, och i dag är situationen inte bättre. I stället har utvecklingen av EU:s flyktingpolitik under de gångna åren kännetecknats av dramatiskt urvattnade förslag från kommissionen och rådet.

De flesta direktivförslag som ska tillförsäkra asylsökande och invandrare rättigheter, till exempel de som handlar om flyktingdefinitionen, asylförfarandet och familjeåterföreningen befinner sig fortfarande under lång och segdragen behandling och har inte blivit accepterade.

Det är svårt inom EU att komma överens om förbättringar för hjälpsökande människor. Då är det betydligt lättare för EU-institutionerna att snabbt komma överens om repressiva åtgärder mot invandringen, ökad frekvens av utvisningar, förstärkta gränskontroller, hot mot tredjeländer och så vidare.

Vid toppmötet i Tammerfors beslutades om en balanserad flyktingpolitik. Dessa beslut är sedan länge skrotade, och speciellt efter händelserna den 11 september är politiken helt inriktad på tvång, utvisningar och gränskontroller.

I Vänsterpartiet anser vi att regeringen hittills tyvärr har bjudit ett tämligen svagt motstånd mot det batteri av repressiva direktivförslag, rambeslut och andra beslut på asyl- och immigrationsområdet som tyvärr utgör byggstenar i EU i dag.

Det finns stora brister i den svenska flyktingpolitiken vad gäller humanitet och rättssäkerhet. Vi som försöker se och analysera dessa brister vet också att många människors liv läggs i spillror på grund av en repressiv svensk flyktingpolitik.

I dag finns det förslag på att rätten att göra nya ansökningar ska begränsas kraftigt. Migrationsverket ska utrustas med ökade möjligheter att bestraffa dokumentlöshet. Det är inte ytterligare åtstramningar som behövs på det flyktingpolitiska området. Det är snarare en solidarisk flyktingpolitik som värnar asylrätten och ökar rättssäkerheten.

Regeringen uppger att kostnaderna för förvarsverksamhet hos Migrationsverket har ökat under år 2001 beroende på att fler personer har tagits i förvar än tidigare. Personligen anser jag att beröva en människa frihet är en ur integritetssynpunkt oerhört ingripande åtgärd. Om det ändå görs måste det alltid vara den absolut sista utvägen.

Den nuvarande regleringen i utlänningslagen ger tillämpade myndigheter stort utrymme för bedömningar. Själv har jag varit med om att familjer har splittrats. Mannen har tagits i förvar medan fru och barn har varit gömda i stor ovisshet. Någon tidsbegränsning finns inte heller när det gäller förvar. Besök måste anmälas dagen innan, och då brukar ett besök maximeras till 30 minuter.

I Vänsterpartiet anser vi att det är hög tid att alternativa former till förvarstaging måste utredas. Om detta skriver vi i reservation 65. Tack för ordet.

Anf. 114 GUSTAV FRIDOLIN (mp):

Herr talman! För ett par dagar sedan ringde en god vän till mig här på riksdagen. Det var rätt sent, och jag var kvar på jobbet så där sent som ni vet att man kan vara ibland. Jag hörde att hon grät. Hon sade: Snälla, sänd inte min syster in i mörkret. Nadina Imamovic har en svår ögonsjukdom och riskerar att bli blind. För ögonsjukdomen finns det vård att få i Sverige. Men det finns inte i hennes gamla hemland Bosnien. Ändå har hon gång på gång fått avslag på sin asylansökan.

Sverige avvisar i dag sjuka barn till länder där de riskerar att inte få vård. Homosexuella som kommer till Sverige från länder där de riskerar att stenas som straff för sin sexualitet riskerar likaså utvisning. Människor med sjukdomar som kommit till Sverige som asylsökande och söker asyl här riskerar att inte få hjälp för de sjukdomarna. De riskerar att inte få tillgång till hjälpmedel för sina eventuella funktionshinder. De riskerar att inte få den sjukvård som varje annan person i det här landet har rätt till.

Kvinnor som varit offer för så kallad *trafficking* riskerar att utvisas, om inte annat så när rättsprocessen är över. Till och med när kriget i Irak var i sin linda fortsatte svenska myndigheter att hävda att det skulle kunna gå att utvisa människor till Irak. Man ändrade inte det förrän första bomben hade fallit, trots att ingen betvivlade att de skulle komma att börja falla.

Detta beror på en felaktig politik. Det är en djupt inhuman politik. Jag vill hävda att Sverige i flyktingpolitiken har gått från någonting som går att likna vid solidaritet till vad jag vill kalla rent flyktingförakt. Runt en union som vi är medlemmar i, EU, reser sig höga murar vilkas stenar vi inte lyfter ett finger för att montera ned. Runt vårt land reser sig samma murar, och inga fingrar lyfts heller där från regeringen.

Miljöpartiet de gröna – och också rätt många andra partier i den här kammaren, ska väl i ärlighetens namn sägas – har i detta betänkande SfU8 en rad reservationer för att förändra den situationen. Det handlar om en humanare flyktingpolitik, en humanare behandling, kortare handläggningstid, garanti att man får stanna efter en viss tid i landet och mycket annat.

Miljöpartiet har också en annan reservation vars grund är en motion som jag har skrivit. Det handlar om att kommissionsutreda flyktingpolitiken. Den är inte lika viktig som de andra reservationerna. Det vill jag inte hävda. Det viktigaste är att vi förändrar flyktingpolitiken.

Men det ligger en poäng i att påbörja det arbetet genom att tillsätta en parlamentarisk kommission med experter, människor från riksdagens partier och människor som sysslat aktivt med antirasistiskt och flyktinghumant arbete för att moraliskt fria eller fälla 1990-talets och 2000-talets regeringar från att ha infört den hårdare flyktingpolitiken. Om inte annat kanske det kan vara nyttigt för oss i debatter som denna.

Mot bakgrund av det yrkar jag bifall till reservation 5 och stöder givetvis samtliga Miljöpartiets övriga reservationer i betänkandet.

Prot. 2002/03:88
10 april

*Migration och
asylpolitik*

9 § Fastighetsrättsliga frågor

Föredrogs
bostadsutskottets betänkande 2002/03:BoU8
Fastighetsrättsliga frågor.

*Fastighetsrättsliga
frågor*

Anf. 115 GÖRAN HÄGGLUND (kd):

Herr talman! Jag vill inledningsvis yrka bifall till reservation 11 i betänkandet.

Det betänkande som bostadsutskottet nu förelägger kammaren för beslut rör motioner om fastighetsrättsliga frågor från allmänna motionstiden år 2002. En majoritet i utskottet avstyrker samtliga motioner. Min avsikt är att på några få minuter kortfattat gå igenom de tio beslutspunkter som riksdagen har att ta ställning till.

Den första punkten rör expropriationsändamålen. I en motion föreslås att expropriation endast ska komma i fråga där synnerligen viktiga samhällsintressen gör sig gällande. Inskränkningar av enskildas rätt till egendom bör enbart kunna få ske om de syftar till att skydda människors liv, hälsa och säkerhet, skydda miljön och naturen samt för att kunna genomföra för landet och kommunen ytterst angelägna uppgifter.

Detta kan låta bra. Men vi kristdemokrater, som i detta fall hör till utskottets majoritet, anser att det skulle föra alltför långt att ändra lagstiftningen i enlighet med detta.

En annan punkt handlar om ersättningen vid expropriation. Där finns det två olika reservationer. I den som vi kristdemokrater står bakom förordas en översyn av ersättningen vid tvångsförvärv och tvångsutnyttjande av mark där starka kommersiella intressen gör sig gällande. Man tvingas där som markinnehavare se sin mark tas i anspråk av andra för kommersiella ändamål men får själv inte del av den vinst som uppkommer. Det tycker vi bör ses över.

Ytterligare en punkt rör den kommunala förköpsrätten. Motionären vill här att lagstiftningen ska avskaffas medan vi från majoritetens sida framhåller att den kommunala förköpsrätten är ett viktigt instrument i den kommunala planeringen. Det är många gånger ett smidigare och snabbare sätt än att via expropriationsförfarande komma överens om problem som inte kan lösas på andra sätt.

Sedan finns motioner om tomträttsinstitutet. Det handlar om att kommunerna enligt motionärerna inte längre ska få upplåta tomtätter för fastighetsägare eller sådana som köper hus. Det handlar också om krav att rätten till friköp bör finnas i alla kommuner. Även om jag kan känna sympati för innehållet i motionerna väger för oss kristdemokrater den kommunala självstyrelsen tyngre än så. Vi tycker att det ska vara upp till kommunerna själva att avgöra om man ska sälja tomträtter som man i dag är innehavare av och självklart också om man vill upplåta tomträtter i framtiden.

I punkt 6 i betänkandet behandlas frågor om ströängar. Jag kan där glädja kammaren med att utskottet är enigt i sitt resonemang. Det innebär

tyvärr för motionären avslag, men utskottet har här behandlat en fråga som är en ständigt sedd gäst i betänkanden från bostadsutskottet.

Här finns också motioner som rör ägofrihetslagstiftningen och förvärv av hyresfastigheter.

Det finns även motioner om jordförvärvslagen, och dem tänker jag stanna en minut vid. Jag vet inte hur många som följde den artikelserie som fanns i Dagens Nyheter i början på året och som handlade om så kallade skogsklippare, som kringgår lagstiftningen för att göra snabba pengar på skogsaffärer. Det handlar om personer som under falska förespeglingar anger att de tänker flytta till en viss ort. De är alltså inte bosatta på platsen. De köper mark, och innan köpet har prövats av de rättsliga instanserna hugger de ned skogen och säljer snabbt vidare till andra utan att plantera ny skog. De gör alltså ett snabbt klipp och försvinner från platsen.

Detta är naturligtvis inte enkelt att komma åt. Lagstiftningen finns. Till synes smarta människor kringgår den och lämnar en förödd skog bakom sig. Utkomstmöjligheterna för de fastboende är ödelagda, i alla fall beträffande det aktuella området. Det är ett problem. En del säger att det är dags att avskaffa regleringarna eftersom de är svåra att upprätthålla. Andra, bland andra vi kristdemokrater, vill ha en översyn av lagstiftningen i syfte att säkerställa en ansvarig vård av de resurser som skogen ger. Skogsnäringen är liksom jordbruket områden som inte lämpar sig särskilt väl för snabba klipp, utan snarare för långsiktighet. Vår uppfattning är att lagstiftningen bör ses över och få en sådan inriktning att långsiktigt ansvarstagande premieras.

Med detta, herr talman, yrkar jag bifall till reservation 11. Jag står i övrigt bakom de reservationer som Kristdemokraterna har fogade till betänkandet.

Anf. 116 PETER DANIELSSON (m):

Herr talman! Efter Göran Hägglunds pedagogiska genomgång av betänkandet kan det kanske vara passande att komplettera med ett något mer ideologiskt perspektiv, åtminstone inledningsvis.

För min del ser jag det privata ägandet som djupt rotat i den svenska folksjälens. Om vi går några generationer tillbaka kan vi se att de allra flesta av oss härstammar från självägande bönder. Historiskt sett har det privata ägandet av jord, skog och hus varit betydelsefullt i Sverige och dessutom ganska vanligt. Äganderätten är också grunden för kapitalismen. Även om många politiker i sin retorik förkastar kapitalismen har de i praktiken motvilligt accepterat den eftersom den är en förutsättning för välfärdsstaten. Historien har visat att det finns ett starkt samband mellan å ena sidan ett lands välstånd och ekonomiska tillväxt, å andra sidan landets institutioner för att säkra äganderätten. Utan respekt för den enskilda äganderätten – inget välstånd!

Trots det måste äganderätten gå på gång försvaras mot politiker som i folkviljans namn vill inskränka den och förstärka politikernas makt att styra samhället.

Herr talman! Äganderätten är också central i en rättsstat. I Europakonventionen om mänskliga rättigheter, som numera ingår i svensk lag, stadgas att varje fysisk eller juridisk persons rätt till sin egendom ska lämnas okränkt. På liknande sätt stadgas det i FN:s deklaration om

Prot. 2002/03:88
10 april

*Fastighetsrättsliga
frågor*

mänskliga rättigheter att ”envar har rätt att äga egendom, ensam eller i förening med andra. Ingen må godtyckligt berövas sin egendom.”

Tack vare Europakonventionen har vi svenskar fått ett tydligare skydd för våra individuella rättigheter, främst gentemot vänsterpolitikens vilja att styra och ställa. Europakonventionen ger oss möjlighet att stämna staten inför Europadomstolen. Inte minst i expropriationsärenden har svenskar tvingats göra det.

Herr talman! Mot bakgrund av äganderättens principiellt viktiga roll och dess betydelse för ett lands välbefinnande är det viktigt att skydda den. Expropriation av mark är en direkt kränkning av äganderätten. Mot bakgrund av det är det inte acceptabelt att fastighetsägare riskeras att utsättas för expropriation utan att den är påkallad av synnerligen angelägna samhällsintressen.

Det är inte värdigt en rättsstat som Sverige att tillåta tvångsmässiga ingrepp i äganderätten på de grunder som nuvarande expropriationsändamål tillåter. Därför föreslår vi en genomgripande översyn av expropriationslagen, som i första hand ska syfta till att begränsa och tydliggöra de ändamål som kan åberopas vid expropriation. Endast ytterst angelägna uppgifter och samhällsåtaganden, som att värna människors liv, hälsa och säkerhet och att skydda natur och miljö ska tillåtas som expropriationsgrunder. Exempelvis ska expropriation inte medges när det enda motivet är att stävja en marknadsbaserad värdeökning.

Herr talman! Det är beklämmande att exempelvis en företagare kan ges möjlighet att beröva en annan företagare dennes egendom och därmed sammankopplade möjligheter till eget företagande, vinst och utkomst. Likaså är det direkt stötande när exproprierad egendom används för ett annat ändamål än för vilket expropriationen har skett. Särskilt allvarligt och rättsvidrigt är det när den som har exproprierat använder egendomen på ett sätt som den tidigare fastighetsägaren har haft önskemål om. Därför vill vi kraftigt begränsa expropriationsändamålen.

I de fall expropriation är oundviklig tycker vi att det är viktigt att ersättningsreglerna ska ge markägaren kompensation för fastighetens fulla markvärde samt för de kostnader och det inkomstbortfall som inte kan återvinnas.

Vi vill avskaffa den så kallade presumptionsregeln. Vi tycker inte att det är rimligt att lägga bevisbördan på den drabbade fastighetsägaren. Det går stick i stäv med vedertagna rättssäkerhetsprinciper. Bevisbördan ska ligga där den hör hemma, nämligen hos exproprianten.

Herr talman! Även de krav på förvärvsprövning och boendeplikt som ställs vid försäljning och köp av fastigheter i vissa delar av landet är en inskränkning av äganderätten. Säljaren har inte rätt att sälja till vem han eller hon vill.

I Jordförvärvsutredningens betänkande från 2001 föreslås att glesbygdsbestämmelserna, det vill säga boplikten, avskaffas. Vi biträder den uppfattningen och undrar varför regeringen inte kommer till skott med ett förslag.

Herr talman! Förutom att det finns anledning att slå vakt om äganderätten finns det anledning att utveckla den. Jag tänker bland annat på de tomträttsinnehavare som av många kommuner har tvingats in i en situation som gör dem närmast livegna. De äger sitt hus men inte den mark huset står på. I flera kommuner runtom i Sverige har småhusägare erbjú-

dits att friköpa sina tomter. Det är bra! Vi skulle gärna vilja se att ett sådant erbjudande gavs till alla Sveriges tomträttsinnehavare. Dessutom vill vi avskaffa tomträttsinstitutet genom att inga nya tomträtter ska upplåtas.

Ett annat angeläget sätt att utveckla den svenska äganderätten är att möjliggöra bildandet av fastigheter på höjden, så kallad tredimensionell fastighetsbildning. I det sammanhanget är det viktigt att det även görs möjligt att äga sin egen lägenhet, så kallade ägarlägenheter.

En proposition bereds för närvarande i Regeringskansliet, men eftersom regeringen och samarbetspartierna gång på gång har visat sig avigt inställda mot ägandet har jag inte så stora förhoppningar. Kanske kan Anders Ygeman ge kammaren några förhandstips lite senare.

Herr talman! På det fastighetsrättsliga området finns även några föråldrade lagar som bör avskaffas eller moderniseras. En av dem är den kommunala förköpsrätten, som infördes i slutet av 1960-talet. Vi menar att den inte längre behövs och därför bör avvecklas. Kommunerna har även utan den kommunala förköpsrätten tillräckligt med medel för att genomföra sina planer. Dessutom tror vi att ett avskaffande skulle bidra till en sundare fastighetsmarknad.

Även den så kallade förvärvslagen från 1976 vars syfte är att hindra så kallade oseriösa personer från att förvärva hyreshus bör avskaffas. Förvärvslagen fyller inte sitt syfte eftersom den i praktiken inte har lyckats hindra oseriösa personers förvärv. I stället medför lagens byråkratiska handläggning stora tidsförluster som i huvudsak drabbar den seriösa merparten av aktörerna på fastighetsmarknaden.

Därför vill vi avskaffa förvärvslagen. Hyresgästerna ska i stället skyddas från oseriösa ägare genom att ordentliga möjligheter till ingripande införs i de fall där en fastighetsägare inte fullgör sina förpliktelser gentemot hyresgästerna. Exempelvis bör bostadsförvaltningslagen skärpas.

Avslutningsvis, herr talman, står vi på sedvanligt sätt bakom alla de moderata reservationerna men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation nr 1.

Anf. 117 LARS TYSKLIND (fp):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 6 men står naturligtvis bakom övriga reservationer där Folkpartiet finns med. Det gäller även det särskilda yttrande där vi tar upp principen om fri dispositionsrätt vid försäljning.

Dagens debatt handlar om expropriation, kommunal förköpsrätt, tomträtt, förvärv av permanentus för fritidsboende med mera. Här finns naturligtvis en del tvångssituationer för den enskilde.

De avgöranden som måste göras i sammanhanget handlar mycket om balansen mellan samhällets behov av att styra och planera utvecklingen och den individuella friheten och det enskilda egendomsskyddet. Som vanligt när det gäller sådant är mycket under utredning, men man måste ändå kunna vara tydlig med åt vilket håll man vill gå på vissa punkter.

Folkpartiet liberalernas utgångspunkt är naturligtvis att inte införa eller ha kvar regleringar som inskränker det enskilda ägandet och dispositionsrätten över fastigheter om man inte mycket väl kan motivera detta.

Det torde då uppkomma ett mycket begränsat antal så kallade tvångssituationer.

Vi inser naturligtvis att man i vissa avgränsade situationer måste ha kvar till exempel kommunernas rätt att förvärva mark för vital samhällsutveckling. Då måste dock alla alternativa lösningar ha prövats fullt innan tvångssituationen blir aktuell.

Jag kommer inte att ta upp alla punkter i betänkandet utan begränsa mig till några stycken.

Jag börjar med expropriationsändamålen. Från Folkpartiets sida accepterar vi utskottets skrivning där man lägger betoningen på att hänsyn måste tas till de motstående intressena vid prövningen, att de ska prövas mot de allmänna intressena och att alla sätt ska provas fullt ut innan tillstånd kan ges till expropriation.

När det gäller expropriationsersättningen har vi en annan inställning än utskottsmajoriteten. Våra invändningar mot dagens regler har vi utvecklat i reservation 2. Vi anser att det är rimligt att markägaren får ersättning som motsvarar det aktuella marknadsvärdet. Vi vill därmed också avskaffa presumtionsregeln. Det är en bakvänd och oacceptabel ordning att bevisbördan för vad som ligger till grund för marknadsvärdet ligger på fastighetsägaren, som i detta sammanhang utsätts för tvång. Ändras reglerna till att marknadsvärde gäller torde även behovet av så kallad värdestegringsexpropriation bli inaktuellt. Man kan då vid varje enskilt tillfälle bedöma marknadsvärdet.

Herr talman! Jag ska ta upp ytterligare en fråga, nämligen friköp av tomträtter. Vi tycker, som vi skriver i reservation 6, att rätten att friköpa tomter som upplåtits med tomträtt ska gälla alla småhusägare i Sverige var de än bor. Genom ägandet stärks egenmakten i boendet, och dessutom säkerställer man sig för utgiftsökningar i form av ökade tomträttsavgifter till exempel vid ett stigande fastighetsvärde.

Det är riktigt som man säger här att detta ställs mot det kommunala självstyret. Vi väljer dock individens frihet i det här sammanhanget.

Jag vill också säga några ord om principerna vid förvärv av permanentus för fritidsboende, som finns med som en sista punkt i betänkandet. Utskottet säger i sin skrivning att man inte är beredd att ta ställning i dagsläget då regeringen för närvarande överväger förslaget från Jordförvärvsutredningen att upphäva glesbygdsbestämmelserna i jordförvärvslagen så att lantbruksegendom kan förvärfvas utan koppling till boende och brukande. Man vill titta på detta innan man tittar på nästa punkt, som då blir permanentus för fritidsboende.

Från Folkpartiets sida vill vi ändå redan nu slå fast att vi kommer att motsätta oss en utveckling där enskilda inte fritt kan sälja sin fastighet med oinskränkt dispositionsrätt. Vi inser naturligtvis att det kan bli problem till exempel i vissa skärgårdsområden när denna omvandling sker från permanentboende till fritidsboende. Här måste man dock söka andra lösningar än boplikt och annat som har tagits upp i en del motioner och som inskränker det enskilda ägandet.

Något som diskuterats på vissa ställen är till exempel kooperativ hyresrätt. I stadgarna i en sådan förening skulle man då kunna låsa användningsområdet.

Herr talman! Jag slutar här och yrkar bifall till reservation 6, som handlar om rätten att friköpa tomträtter.

Herr talman! Detta betänkande innehåller en rad frågor av ideologisk natur, och en intressant diskussion om dessa sakfrågor är frestande. Jag ska dock av tidsskäl avstå från en sådan debatt och i stället ägna mig åt den reservation som Vänsterpartiet har i detta betänkande. Den handlar om villkoren för fåbodbruket, en liten men betydelsefull fråga inte minst för landets kulturmiljövärden och för bevarandet av utrotningshotade husdjursraser.

I Gävleborgs, Dalarnas, Värmlands, Västernorrlands och Jämtlands län finns ca 200 levande fåbodar. I min egen hemkommun Ockelbo finns två levande fåbodar som bedriver verksamhet till glädje för många, inte minst för ortens skolbarn som i praktiken kan ta del av ett stycke svensk jordbrukshistoria och samtidigt lära sig Ockelbovisan, som i en vers beskriver delar av fåbodlivets verklighet på följande vis:

Uti ljuv messömmartid pläga gössarna många
gla i hågen så lustelig till fåboarna gånga
Fåbopigerna de små le så sedigt å solit
döm haft långsamt döm också, tä få råkas ä rolit

Herr talman! Vad som sedan händer i midsommarfirandet berättar inte visan. Det får man faktiskt fundera på lite själv.

Fåbodbruket är, trots alla vackra ord som skrivs om det, i dag hotat. Riksdag, regering och olika myndigheter har uttalat sig om dess bevarande, men samtidigt pågår en process där den fria betesrätten för djuren på fåboden ifrågasätts. I en departementspromemoria hävdas att lagen är uråldrig och inte relevant i dagens samhälle. I ett domstolsavgörande har en husägare fått rätt gentemot en fåbodbrukare i fråga om att denne är skyldig att stänga in sina djur. EU kräver att en fåbodbrukare ska kunna garantera att djuren har tillgång till fritt bete under en femårsperiod som en förutsättning för att få bedriva verksamheten.

Rätten till fritt bete är en avgörande faktor för att kunna bedriva fåbodbruk och för att upprätthålla boskapsskötseln på ett traditionsenligt sätt. Men den är också viktig för att bevara det särpräglade kulturlandskapet då den omgivande marken annars inte alls skulle brukas. I dag sker till exempel ingen slåtter på sådana marker.

Tydligen har det kommit lite grus i maskineriet när det gäller regeringens arbete med att utforma ett lagförslag utifrån departementspromemorian. Där föreslås nämligen att ägofredslagen ska upphöra från och med juni 2003, ett förslag som inte kan verkställas eftersom utskottet inte fått någon proposition att behandla.

Om departementspromemorian blir verklighet avskaffas ägofredslagen och ingen vet vad som kommer i stället. Därför är det viktigt att riksdagen redan nu markerar i denna fråga och ställer sig bakom Vänsterpartiets förslag om att oavsett om ägofredslagen avskaffas eller ej ska den fria betesrätten finnas även i fortsättningen och vara reglerad via lagstiftningen.

Därmed, herr talman, yrkar jag bifall till reservation 7, men jag delar även uppfattningen i reservation 8 från Centerpartiet.

Anf. 119 RIGMOR STENMARK (c):

Herr talman! E 4:ans dragning förbi Uppsala genom det känsliga kulturhistoriska området och på den fina jordbruksmarken på den uppländska slätten är nu i full gång. Det har varit en lång och smärtsam väg att gå för både beslutsfattare och inte minst de berörda, de som ser hur en väg förstör deras marker och boplatser.

Jag har haft många kontakter med folk när det gäller E 4-frågan. Så sent som i förra veckan pratade jag med vägdirektören efter att ha fått frågan från en markägare: När får jag ersättning för det intrång som man nu gör på min mark? Svaret blev: Så fort som markägare och myndighet är överens.

Är överens? På lika villkor eller på vilkens villkor? Vad är det som väger tyngst när man bedömer det? Hur värderas marken och därmed också intrånget? Det här är segslitna frågor eftersom det handlar om att människor egentligen känner sig uppgivna redan från början, i sakfrågan. De hade inte alls önskat att någon stor E 4 skulle dras just där, över deras marker. Men de får ändå se hur deras mark exproprieras mitt framför deras ögon.

Självbestämmande, livskvalitet och tillväxt för företagen är det många som säger sig värna. Även vi från Centerpartiet stryker under det med kraft. Då handlar det också om att titta på hur expropriation och fastighetsrättsliga frågor slår. Det handlar ju om att enskildas egendom tas i anspråk för att tillgodose allmänna intressen. Det är en grannliga uppgift. Det handlar om att visa respekt och förståelse. Det är alltid den enskilde markägaren som är den svagare parten i uppgörelsen. Och det är den svagare parten som också ska skyddas i lagstiftningen.

Det är mot bakgrund av det som vi ser ute i samhället, när man tar mark i besittning utan att ersättningsreglerna ger markägaren kompensations för fastighetens fulla marknadsvärde samt också för de kostnader och inkomstbortfall som kan bli följden av en expropriation, som vi från Centerpartiet kräver en översyn av de regler och lagar som nu gäller.

Herr talman! Jag yrkar alltså bifall till reservationerna 1 och 2. Jag står även bakom de övriga reservationer där mitt namn finns med.

Herr talman! Vi har också i Sverige många kulturbygder och värdefulla marker att värna om. Det gör man på bästa sätt genom att se till att det finns människor som är verksamma ute i de olika bygder vi har. Landsbygden måste hållas levande. Det måste finnas en möjlighet att försörja sig på landsbygden. Alla småföretagare som finns där måste få möjlighet att utvecklas. Det är av stor betydelse för att vi ska få den önskvärda tillväxten i vårt land. Vi måste ge goda förutsättningar. Sambandet mellan att äga, bruka och bo på gårdarna måste vara utgångspunkten för livet på landet. Balansen mellan enskilt ägande och bolagsägande har på många håll i landet ändrats och blivit till ett bekymmer för ägarna av små skogsbruk. Särskilt svårt har det blivit för privatskogsbruket att konkurrera med bolagen om skogsmarken i regioner där bolagen, inte minst de statliga, bedriver en kallhamrad ekonomisk, offensiv markpolitik.

Herr talman! Jag började mitt anförande med att belysa de uppländska böndernas situation vid markintrång. Nu vill jag ta er med till Japan genom att berätta om de kontakter som vi i den svensk-japanska föreningen här i riksdagen hade för en tid sedan med skogsägare, företa-

gare från Insjön i Dalarna, som bedriver ett nära samarbete med Japan och japanska husbyggare. Man förädlar den svenska skogen och tillverkar svenska trähus som sedan säljs till Japan. En småföretagaranda, ett av många familjeföretag, som har stor betydelse för vårt land fick vi möta.

Den person vi pratade med framförde dock skarp kritik mot det statliga ägandet av skog, som konkurrerar med hans företag. Att konkurrera med likvärdiga parter var inte något som bekymrade honom. Det gagnade snarare utvecklingen. Men att konkurrera med statliga skogsbolag är inte lätt. Det borde egentligen inte få förekomma.

Herr talman! Jordförvärvsutredningens förslag om att avskaffa jordförvärvslagens glesbygdsbestämmelser bör inte genomföras innan man har gjort en omarbetning som garanterar och värnar familjejordbruken och familjeskogbruken i Sverige. Generationsskiftet måste också garanteras.

Det är ju, herr talman, generation efter generation efter generation som hitintills har skött den svenska landsbygden. Vi har ett avlångt land med skilda förutsättningar, en rikedom som vi kanske inte alltid beaktar. Jag började med Uppland, tog en svävar över Japan och slutar nu som Owe Hellberg, inte med att sjunga men med att belysa fåbodbruket i Dalarna, Jämtland, Västernorrland och Värmland. Det är faktiskt fantastiskt att den verksamheten fortfarande finns kvar, till gagn inte minst för den turism som vi önskar mer av i Sverige. Den hör också till tillväxten i ett land.

Trots sin relativt ringa omfattning är den, precis som Owe Hellberg sade, mycket viktig för att bevara den biologiska mångfalden, bevara värdefull natur- och kulturmiljö samt också se till att inte många av våra husdjursraser utplånas. För att bevara fåbodbruket och miljön är det viktigt att verksamhet och boskapsskötsel kan fortsätta. För att det ska vara möjligt krävs det att det går att upprätthålla det traditionella sättet med fritt bete på fåboden.

I reservation 8 belyser jag det här närmare. Där kräver vi också från Centerpartiets sida en översyn av nu gällande lagstiftning om ägofred. Det förslag som vi fick höra talas om i den departementspromemoria som ännu inte har kommit någonstans säger ändå att man ska upphäva ägofredslagen. Det kan få en förödande konsekvens för det fåbodbruk som i dag finns och som vi bör akta.

Anf. 120 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp):

Herr talman! Det var för exakt två år sedan som Jordförvärvsutredningen lämnade sitt betänkande *Ägande och struktur inom jord och skog*. Att utredningen kom till stånd hade till stor del sin upprinnelse i flera så kallade klipp som försiggick i skogslänen. Det visade sig vara så mycket som 10 % som med ett finare ord var sådana exploaterande fastighetsförvärv.

Det finns visserligen regler om förköpsrätt för glesbygdsbor och krav på förvärvstillstånd för utbor. Men enligt utredaren är reglerna så lätta att kringgå att de lika gärna kan tas bort. I stället för att göra en skärpning av jordförvärvslagen förespråkar han en striktare tillämpning av skogsvårdslagen. Jag har svårt att avgöra vilken väg som är lämpligast att gå. Det viktiga nu anser jag vara att det görs något över huvud taget.

Närings- och Jordbruksdepartementen lär ha slagit ihop sina kloka huvuden och hade visst tänkt sig att komma med ett förslag i vår. Ännu har inte jag sett något. Jag har verkligen försökt lusläsa propositionsförteckningarna, men kan någon tala om för mig var jag hittar detta förslag?

Under tiden pågår en omfattande skövling. Det har förekommit verkligt fula fall, som Göran Hägglund tog upp förut och som vi har kunnat läsa i tidningsartiklar under vintern. Jag undviker för att inte väcka motsättningar mellan landets olika delar att tala om varifrån folk kommer och var det här försiggår, därför kallar jag den här personen lite lagtek-niskt för utbon. Det är ett fall där utbon inte fått förvärvstillstånd därför att det har funnits köpare från trakten. Under överklagandetiden avverka-des en del av skogen ändå. Det är sådant som händer, och det är inte bra. Om skogsvårdslagen har sådana här luckor vet inte jag om det hjälper att ha striktare tillämpning av den.

Sedan struntar en del skogsägare i att följa en del andra lagar, som till exempel lagen om avverkningsanmälan som har funnits i 25 år och som inte torde vara helt okänd vid det här laget. Skogsvårdsstyrelserna i Da-larna–Gävleborg och Värmland–Örebro har via satellitbilder uppdagat att uppemot 10 % av den avverkade skogsarealen inte anmälts. Skogsvårds-styrelserna måste anmäla brotten, som ofta också är brott mot miljöbal-ken. I miljöbalken framgår till exempel att alla större ingrepp i nyckelbi-otoper ska anmälas för samråd.

Miljöpartiet tycker att det måste finnas ett samband mellan boende, brukande och ägande. Glesbygden måste få tillbaka kontrollen över naturtillgångarna. Det är nödvändigt i bygder som ofta saknar andra in-komstkällor, och det är ofta en förutsättning för att man över huvud taget ska kunna bo kvar.

Vi vill ha en bred översyn av dessa frågor, och vi nöjer oss inte med ett vagt löfte om ett förslag i framtiden – särskilt inte om det ska baseras på en utredning där man föreslår att jordförvärvslagens glesbygdsbe-stämmelser ska avskaffas. Översynen bör avse den lagstiftning som re-dan finns samt omfatta de utländska förebilder man kan hitta som har detta mål. Nya idéer måste utvecklas och prövas. Översynen kan inte avse bara markpolitiska frågor. Den måste också omfatta till exempel lämpliga långsiktigt hållbara former för ägandet av mark, bostäder och företag. Det var någon som nämnde de kooperativa formerna. Jag tror också på det sambandet.

Det finns både s- och kd-motioner om dessa frågor utöver motionerna från Miljöpartiet. Dessvärre står vi ensamma för reservation 12, men det hindrar ingen annan från att i det avgörande ögonblicket rösta på den. Vad beträffar jordförvärvslagen har ju kd, Centern och vi en gemensam reservation, som jag naturligtvis står bakom. Men nu nöjer jag mig med att yrka bifall till reservation 12 under punkt 10.

Anf. 121 PETER DANIELSSON (m) replik:

Herr talman! Som jag förstår det hela står ni bakom boendeplikten, det vill säga att man ska vara helårsboende för att få förvärva egendom på landsbygden. Jag har en fråga med anledning av detta.

Helårsboende bygger rimligen på att människor har sin sysselsättning på platsen eller kan arbeta på distans. Samtidigt ser vi i samhället att

människors konsumtionsmönster förändras. Man arbetar i staden, och man åker ut på landet på fritiden. Det påverkar.

Tycker Helena Hillar Rosenqvist att politiken ska skapa ett annat utfall än vad de grundläggande förutsättningarna leder till?

Prot. 2002/03:88
10 april

*Fastighetsrättsliga
frågor*

Anf. 122 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp) replik:

Herr talman! Det är väl helt okej att bo på landet och ha sin utkomst-källa i staden. Vi vill uppmuntra boendet på landet. Men tanken är att man dessutom har sin förvärvskälla där man bor. Det vet Peter Danielsson. Det är här som vi har diametralt motsatta ståndpunkter. Vi i Miljöpartiet vill uppmuntra till detta. Det som försvåras är att ha sin utkomst där man bor om man råkar bo på landet.

Däremot välkomnar vi som bor på landet alla som vill bo där. Problemet är bara att vissa områden tenderar att bli sommarstugeområden med många fritidshus. Därmed följer att underlaget för glesbygdsbutiker och så vidare försvinner när det inte finns helårsboende.

Anf. 123 PETER DANIELSSON (m) replik:

Herr talman! Men om människor väljer att bo och arbeta i staden och vill ha sitt fritidsboende på landet, ska politiken hindra deras förutsättningar att få köpa fritidsboende på landet?

Anf. 124 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp) replik:

Herr talman! Det ska inte försvåra för dem som bor på landet och har sin utkomst där. Det är vad som händer när fastigheterna blir uppköpta. Det är helt okej om Peter Danielsson vill köpa en grannfastighet till mig där jag bor, men jag kanske ska få ha fördelen att ha min skog och mark omkring mig att äga och bruka. Det är den motsättningen vi ser i dessa fall.

Anf. 125 ANDERS YGEMAN (s):

Herr talman! Majoritetens synpunkter finns väl beskrivna i det betänkande som föreligger i kammaren. Jag har tagit del av den debatt som har varit, och jag har sett en ganska intressant, om än förvirrad, debatt om ägandet. Jag ska inte ta upp kammarens tid med den frågan, men jag konstaterar ändå att Moderaterna har den synen på ägandet att det privata, det egna ägandet, är helt okej. Det ska premieras. Allt annat ägande är på något sätt lite suspekt. Att äga saker tillsammans, i en förening, i ett samhälle, i ett land, är något som ska ifrågasättas.

Jag tänker inte sjunga som Owe Hellberg gjorde, men jag kan citera en känd svensk författare för att ge kammaren en stunds eftertanke: Jag äger inte ett enda träd, ändå är hela skogen min!

Det kanske kan stämma till eftertanke för dem som menar att det är bara det enskilda ägandet vi ska slå vakt om här i kammaren.

Vi har tidigare i denna kammare i bostadsutskottets debatter flera gånger diskuterat det kommunala självstyret. Moderater och folkpartister har i kammarens talarstol sagt att varje annan princip och varje annat behov ska underkasta sig det kommunala självbestämmandet. Så har det låtit. Nu visar det sig när vi tar del av folkpartisternas och moderaternas reservationer att det inte gäller. Kommuner ska förbjudas att hyra ut

mark med hjälp av tomträttsinstitutet. De ska tvingas att sälja sin mark. Här i riksdagens kammare ska vi bestämma om Ämåls kommun eller Stockholms kommun ska äga eller inte äga mark och om de ska tvingas bjuda ut sin mark. Kommunen ska enligt den moderata reservationen inte heller få köpa mark. Det kan ifrågasättas om man ska använda kommunens pengar till det när det finns så många andra trängande behov i kommunerna. Varför vet Moderaternas riksdagspolitiker detta bättre än de enskilda invånarna i kommunen?

Det finns en intressant debatt som förs utanför kammaren om just markinnehav. Hans Lind har i en ESO-rapport konstaterat att de stora bolagens markinnehav försvårar byggandet eftersom de sitter på kanske fem, sex, sju års total byggandeproduktion. Hans Lind föreslår en utökad expropriationsrätt för att kunna öka konkurrensen i byggsektorn och få i gång byggandet. Några borgerliga partier i kammaren vill göra precis det motsatta, inte för att de värnar bostadskonsumenter utan för att de värnar principen om det privata ägandet och principen att det privata ägandet går före de gemensamma intressena i samhället. Det är de gemensamma intressena att bygga vägar, järnvägar och hus till kommunens medborgare.

Herr talman! Jag yrkar avslag på samtliga reservationer och bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 126 OWE HELLBERG (v):

Herr talman! Utskottsmajoriteten vill inte ställa sig bakom Vänsterns deklaration om att man ska bevara den fria betesrätten för att skydda det pågående fåbodlivet och fåbodbruket i Sverige. På vanligt manér försöker man vifta undan detta genom att skriva att bostadsutskottet inte vill föregripa de pågående övervägandena inom Regeringskansliet och avstyrker därför motionsförslagen.

Kan Anders Ygeman i annan lagstiftning garantera våra fåbodbrukare att deras djur också i fortsättningen har rätt till det fria betet även om den så kallade ägofredslagstiftningen försvinner?

Anf. 127 ANDERS YGEMAN (s) replik:

Herr talman! Åsa-Nisse-marxismen har i svensk politik ofta tillskrivits Centerpartiet. Det är helt uppenbart att det även i Vänsterpartiet finns starka anhängare av denna åsiktsriktning.

Vi kommer inte här i kammaren att avslå förslag som inte finns. Jag kan ge en garanti till Owe Hellberg och fåbodbrukarna, och det är att när och om något förslag finns kommer det att hanteras här i kammaren. Då kommer Owe Hellberg att kunna yrka bifall till eller avslag på ett sådant förslag. När det inte finns kommer det inte att behandlas i kammaren.

Anf. 128 OWE HELLBERG (v) replik:

Herr talman! Det blir nog inga visor för Anders Ygeman. Det skulle i så fall bli en nidvisa, tror jag – med tanke på det jag gjorde i mitt förra anförande.

Ja, jag tror att de tycker att det här är en mycket viktig fråga, som jag sade. Det är en viktig fråga för en liten del av yrkesutövande fåbodbrukare. De vill nog inte höra det besked som Anders Ygeman framför i dag, att det där kan vi väl strunta i och vänta med.

Det är tydligen något problem i Regeringskansliet, eftersom regeringen inte har lagt det förslag som promemorian har föreskrivit, att lagen skulle upphävas nu i juni. Det är tydligen en liten fnurra på tråden. Det vore intressant om vi kunde få veta var problemet ligger och om Anders Ygeman ställer sig bakom den fria betesrätten för fåbodbrukarna och deras verksamhet.

Anf. 129 ANDERS YGEMAN (s) replik:

Herr talman! Jag har ingen anledning att ifrågasätta den fria betesrätten för fåbodbrukare. Det finns inget förslag som har ställts till riksdagens kammare om att upphäva den. Om det skulle komma ett sådant förslag är jag beredd att titta på det och vilken övrig lagstiftning som vi i så fall skulle föreslå för att kunna garantera den fria betesrätten för fåbodbrukare. Så länge det inte finns ett sådant förslag tänker jag inte debattera det i kammaren.

Anf. 130 RIGMOR STENMARK (c):

Herr talman! Jag hoppas att Anders Ygeman ändå vill debattera lite grann med mig kring detta med att äga, bruka och bo.

Om jag inte hörde fel sade han någonting om att "jag äger inte ett enda träd och ändå är hela skogen min". En lantbrukare och skogbrukare ser inte så lätt på saken. Han säger nog snarare tvärtom, att han väldigt gärna vill värna den skogen så att alla människor kan komma dit, se, gå och vara där på ett hyfsat sätt. Men han äger den skogen, och han tar väl hand om skogen.

Jag skulle vilja veta vilka förutsättningar Anders Ygeman vill ge skogen och bonden ute på vår uppländska landsbygd och uppe i Norrland. Vilka idéer finns hos Socialdemokraterna för att värna den här betydelsefulla biten?

Anf. 131 ANDERS YGEMAN (s) replik:

Herr talman! Med all respekt för Rigmor Stenmark och Centerpartiet, vill jag påpeka att bostadsutskottets betänkande nr 8 rör fastighetsrättsliga frågor och inte förutsättningarna för jordbruket på den uppländska landsbygden. Jag är säker på att kammaren kan återkomma till en diskussion om det uppländska lantbruket i lämpligt utskottsbetänkande och i lämpligt utskott.

Anf. 132 RIGMOR STENMARK (c) replik:

Herr talman! Nu gör Anders Ygeman det väldigt lätt för sig. Han vill inte debattera någonting. Jag förstår att han inte vill göra det när han inte har kännedom om det. Det gäller till exempel hur det ser ut på en fåbod.

Vad det egentligen handlar om är fastighetsrättsliga frågor. Fastighetsrättsliga frågor är verkligen en del i det här betänkandet. Det har till och med den rubriken. Det går inte att komma undan med att säga att det här handlar om rättigheten till fastigheter, att äga fastigheter.

Jag vill än en gång fråga Anders Ygeman: Hur tänker Anders Ygeman och Socialdemokraterna se till att människorna ute på landsbygden blir rättvist behandlade när det gäller till exempel expropriation av deras egen mark?

Anf. 133 ANDERS YGEMAN (s) replik:

Herr talman! Jag måste göra Rigmor Stenmark besviken på en punkt. Jag vet mycket väl vad en fåbod är. Bara 850 meter från mitt lantställe i Gästrikland finns en fåbod. Rakt nedanför mig finns den jordbrukare som äger och driver den fåboden. Jag brukar samtala med honom på sommaren om hans jordbruk och jordbrukets förutsättningar. Rigmor Stenmark är välkommen upp och prata med honom om hans livsmiljö.

Det gör inte att betänkandet handlar om någonting annat. Det är fastighetsrättsliga frågor som diskuteras.

Jag tycker att den expropriationslagstiftning som i dag gäller väl tillgodoser individens behov av rättssäkerhet, men också samhällets behov av bostäder, infrastruktur och järnväg.

Det är nämligen så att en expropriationslagstiftning som skulle förskjutas i den riktning som några borgerliga partier vill skulle göra det svårare att expropriera mark och göra det svårare att tillvarata allmänna intressen. Det skulle bli svårare att bygga järnvägar.

Det skulle bli svårare, precis som Rigmor Stenmark var inne på, att flytta E 4:an, där den går rakt genom Uppsala, där bilarna har en snitthastighet på ungefär 30 kilometer per timme på helgerna och där bilarna drar 2 liter bensin per mil i stället för 0,7 liter.

Det är för samhällets bästa som vi har en expropriationslagstiftning, för att vi ska kunna ta ställning och kunna ta för samhället nyttiga beslut, som att bygga järnvägar, bygga vägar och bygga energistationer och annat som är viktigt för samhällets utveckling.

Anf. 134 LARS TYSKLIND (fp):

Herr talman! Det som Anders Ygeman säger kan låta logiskt, men det är lite av en logisk kullerbytta när han tar upp det kommunala självstyret. Jag kan konstatera att Folkpartiet och Moderaterna får olika graderingar i det så kallade helvetet.

När vi diskuterar kommunalt självstyre är det oftast mot statliga ingripanden, men vi måste ändå ha rätt att även i denna kammare göra avvägningar ned mot individens frihet. Det är det som vi gör när vi pratar om tomträttsinstitutet och rätten att friköpa. Vi har resonerat kring det och gjort den avvägningen. Det kanske kan vara av ideologisk art, men det får det vara.

När det gäller expropriation, som Anders Ygeman tog upp på slutet, är det klart att det uppkommer situationer när samhället måste ha rätt att expropriera. Men det gäller, som vi har tagit upp här, att man som enskild individ måste kompenseras fullt ut. Det är den invändningen som vi har haft från vårt håll.

Anf. 135 ANDERS YGEMAN (s) replik:

Herr talman! Det är helt rätt, som Lars Tysklind säger, att det finns grader i helvetet – eller i himlen eller vad man ska säga. Jag ska frikänna Folkpartiet från samma synd som Moderaterna när det gäller det kommunala självstyret.

Men det är märkligt. För bara några veckor sedan när vi debatterade här i kammaren fanns inte den graderingen. Då fanns inte avvägningen mellan olika intressen. Då var det majoriteten som hotade det kommu-

nala självstyret. Nu sitter oppositionen i samma båt. Nu vill man skära i det kommunala självstyret.

Jag nöjer mig med att konstatera att det är en avvägning och att vi gör olika avvägningar. Vår avvägning kanske tenderar att ta mer hänsyn till allmänintresset och mindre till egenintresset.

Låt mig också säga något om expropriation och ersättning. Det är rätt, som Lars Tysklind säger, att en förutsättning för expropriation är att den enskilde får en bra ersättning för det som exproprieras.

Den lagstiftning som vi har, som Folkpartiet vänder sig mot, är ju till för att skydda samhället från dem som spekulerar i mark och använder exproprieringsverktyget. När till exempel en väg ska byggas köper man upp mark och spekulerar sedan i markinnehav på samhällets bekostnad. Lagstiftningen är till för att jag och Lars Tysklind inte ska få betala dubbla eller tredubbla priset för att det ska byggas en järnväg eller väg. Vi anser att den avvägningen måste finnas kvar. Men den enskilde ska självfallet få en korrekt och riktig ersättning för den mark som exproprieras.

Anf. 136 LARS TYSKLIND (fp) replik:

Herr talman! Jag ska lämna det ämnet. Vi kanske inte blir helt överens innan dagen är slut.

Jag skulle vilja ställa en kort och rak fråga: Har Anders Ygeman och Socialdemokraterna någon inställning till resonemanget kring boplikt? Det resoneras om detta i vissa skärgårdsområden.

Anf. 137 ANDERS YGEMAN (s) replik:

Herr talman! Det enklaste vore väl att svara nej på den frågan och förkorta diskussionen, men jag kan säga så här:

Det finns en utredning och ett beredningsarbete, som vi skriver i betänkandet, och vi har anledning att komma tillbaka i den frågan. Men jag har svårt att se att boplikt löser något av de problem som boplikt sägs lösa. Jag tror att vi, i alla fall i huvudsak, måste hitta andra verktyg för att kunna lösa de problemen.

Anf. 138 PETER DANIELSSON (m):

Herr talman! Anders Ygeman har rätt när han säger att vi moderater sätter äganderätten framför politikens vilja att styra och bestämma över våra liv.

Anders Ygeman har också rätt när han säger att vi moderater värnar den kommunala självstyrelsen. Det är trevligt att höra en socialdemokrat prata varmt om den kommunala självstyrelsen; det är inte ofta det händer i den här kammaren.

När det gäller just tomträtterna kan man väl säga att vi sätter äganderätten före den kommunala självstyrelsen i det fallet. Vi ser människorna, som sitter där med tomträtterna och är närmast livegna, först.

Runtom i vårt land kränks hela tiden äganderätten. Ofta är det hela livsverk som drabbas när politiker kränker rätten att äga. En som är ovanligt hårt drabbad är en man som heter Freddy Bauman. Han hade ett konditori sedan 1978, som han hade varit med och byggt upp, i Upplands Väsby. Det skulle rivas, för där skulle i stället byggas ett kulturhus. Freddy frågade sig hur kommunen kunde göra så mot sina invånare. Han

Prot. 2002/03:88
10 april

*Fastighetsrättsliga
frågor*

menade att det var helt omöjligt att flytta på verksamheten, eftersom det ställs stora krav på lokalerna och läget. I det här fallet raserar kommunen Freddys livsverk och hans möjligheter att tjäna sitt levebröd.

Min fråga till Anders Ygeman är: Är det rimligt att en kommun ska kunna kränka enskilda människors äganderätt för att bygga ett kulturhus?

Anf. 139 ANDERS YGEMAN (s):

Herr talman! Peter Danielsson kallar de villaägare som hyr marken, som det hus de äger står på, för livegna. Jag skulle vilja fråga Peter Danielsson: På vilket sätt är Stockholms villaägare som hyr sin mark livegna? Om ni värnar rätten att äga, på det sätt som Peter Danielsson säger, undrar jag varför ni inte värnar antikvariatsägarens rätt att äga det antikvariat han hyr av det stora privata fastighetsbolaget. Varför värnar ni inte småbondens rätt att äga den mark han hyr av det stora skogsbolaget? Varför värnar ni inte de små människorna som hyr av de stora företagen?

Ni föreslår ju ingen friköpsrätt för folk som hyr mark av stora privata markägare. Ni föreslår ingen friköpsrätt för dem som hyr lokaler av stora privata fastighetsbolag. Det är bara när vi äger mark gemensamt som man ska få friköpa till en subventionerad kostnad – i Stockholm, när ni styrde, var det till 25 % av marknadsvärdet. Det är bara när man hyr sin lägenhet av oss alla som man ska få friköpa, som man gjorde i Stockholm när ni sålde lägenheterna till 50 % av marknadsvärdet.

Varför gäller inte Peter Danielssons värnande om äganderätten när de som drar nytta av detta är de stora privata bolagen?

Anf. 140 PETER DANIELSSON (m):

Herr talman! Som vanligt slingrar sig Anders. Han försökte över huvud taget inte svara på min fråga, så jag ställer den rakt upp och ned en gång till. Då ger vi Anders Ygeman en chans till: Tycker Anders Ygeman att det är rimligt att en kommun ska kunna kränka enskilda människors äganderätt för att bygga ett kulturhus?

Anf. 141 ANDERS YGEMAN (s):

Herr talman! Det hade varit klädsamt om Peter Danielsson hade försökt besvara någon av mina frågor när han begär att jag ska besvara hans. Men jag ska göra det.

Det är inte rimligt att en kommun får kränka någon människas rättigheter, oavsett om det ska byggas vägar eller kulturhus. De människorna ska naturligtvis, enligt den gällande expropriationslagstiftningen, ha rätt till rimlig ersättning. Man ska förhandla med dem, precis som man gör, enligt dagens lagstiftning.

Det kan väl vara dags att fundera på begreppet "livegen" också. Är de 30 % av människorna i Sverige som hyr sin lägenhet livegna? Är de som äger sin villa eller sitt radhus och hyr marken livegna? Nej, det är de naturligtvis inte.

Är det höga retoriska tonläget från Moderaterna om det kommunala självbestämmandet så ihåligt att man bara några veckor efter att man har slagits för det här i kammaren är beredd att lagstifta om att kommunen inte ska få köpa mark, att man ska vara tvungen att sälja ut sin egendom? Jag tror att vi kommer att få återkomma till de här frågorna i kammaren, och moderaterna kommer att bli svaret skyldiga.

10 § Offentlighet, integritetsfrågor, m.m.

Föredrogs

konstitutionsutskottets betänkande 2002/03:KU27

Offentlighet, integritetsfrågor, m.m.

Anf. 142 BERTIL KJELLBERG (m):

Herr talman! Vi lämnar nu expropriationer och fåbodar och går över till mer hårdkokta saker.

I det betänkande som vi nu ska debattera behandlas 27 motionsyrkanden från den allmänna motionstiden. Det rör data- och integritetsfrågor, offentlighet och sekretess. Till betänkandet finns 14 reservationer fogade, och vi moderater står bakom sju.

Frågorna som vi nu ska behandla är mycket viktiga och centrala för demokratins funktionssätt. Men de är också centrala för enskilda individers liv. Det är inga lätta frågor, och lagstiftningen är ofta omfattande och snårig. Teknikutvecklingen har också gjort att frågor om personlig integritet och offentlighetsprincipen har kommit i ett helt nytt läge. Med relativt enkla och billiga tekniska lösningar kan man kartlägga och få insyn i enskilda människors liv på ett helt annat sätt än vad som var tekniskt möjligt för bara tio år sedan – i vart fall tog det veckor av omfattande arbete för att få fram samma uppgifter.

Vi moderater har under en följd av år föreslagit att man ska tillsätta en utredning för att undersöka hur den personliga integriteten kan stärkas. Utredningen skulle ha till syfte att ta fram en generell och teknikberoende integritetslagstiftning. Vad jag har förstått är vi överens om att en sådan utredning behövs. Men när kommer den?

Redan våren 2000 utlovade regeringen en utredning, och direktiven skulle vara klara samma vår. I fjol, vid behandlingen av ett likalydande yrkande, avslogs yrkandet med motiveringen att regeringen avsåg att inom kort tillsätta en parlamentarisk utredning. Man frågar sig hur regeringen ser på ordens valör när ”inom kort” tydligen kan betyda mer än ett år.

Enligt uppgift från justitieministern här i kammaren, så sent som i januari 2003, är kommittédirektiven klara. Den fråga som inställer sig är naturligtvis: Hur prioriterar regeringen dessa frågor? Ska det ta mer än tre år från det att man anser att behov av en utredning föreligger tills att kommittén blir tillsatt? Under årens lopp har betydligt mindre frågor blivit föremål för utredning.

Herr talman! Vi har en omfattande lagstiftning som reglerar behandlingen av personuppgifter trots att vi har personuppgiftslagen, PUL. Förutom PUL finns ett 60-tal författningar som reglerar personuppgifter. Lagstiftningen är ofta svåröverskådlig och svår att tillämpa. Att få ordning på personuppgifter och hur vi sköter dem är särskilt viktigt i Sverige, eftersom vi är ett av de länder i Europa som har våra medborgare

registrerade i centrala statliga system. Det är en följd av hur vårt socialförsäkringssystem är uppbyggt, med heltäckande centrala system.

Det finns ute bland medborgarna en stark oro för hur de olika registren används, särskilt som de tekniska möjligheterna till samkörning blir allt större. Det är viktigt att dessa farhågor tas på största allvar. Även denna fråga behöver bli föremål för en närmare granskning i en utredning.

Att i Orwells anda registrera alla medborgare i ett register, det så kallade SPAR, väcker starka känslor, oavsett om syftet kan var gott. Det mest anmärkningsvärda är att staten som samlat in uppgifter om namn, adress och födelsenummer sedan bearbetar dessa och säljer dem till huggade spekulanter. Enligt vårt förmenande har registret inget på förhand bestämt ändamål. Därför kan det inte anses vara förenligt med dataskyddsdirektivet. Vi anser därför att SPAR ska avskaffas.

Den svenska offentlighetsprincipen ska vi med all rätt vara stolta över. Att som enskild medborgare kunna kontrollera makten är ett viktigt inslag i den svenska demokratin. Jag hoppas också att denna princip kan bli en exportvara till övriga världen, och inte minst till EU. Den nya tekniken har öppnat nya möjligheter att snabbt och effektivt kunna utnyttja denna rättighet, och det är av godo. Det som tidigare tog dagar eller veckor att utföra kan nu ske på några sekunder genom klickningar på en dator.

Den snabba teknikutvecklingen, som är bra, ställer andra krav på lagstiftningen. Det finns risk för att det som har varit huvudsaken för offentlighetsprincipen, det vill säga medborgarnas förvaltningskontroll, även öppnar möjligheter för myndigheter att skicka uppgifter, att samköra register och dessutom bearbeta och sälja dessa uppgifter. Den nya tekniken öppnar också för enskilda medborgare att kontrollera varandra. Genom att sammanställa uppgifter ur olika register kan vi som enskilda personer få en mycket god uppfattning om hur våra grannar arbetar och fungerar.

Dessa möjligheter kan användas inte bara i integritetskränkande syften utan även i rent kriminella syften. Vi menar därför att offentlighetsprincipen måste ses över.

Herr talman! Förtroendefull information i skolan, exempelvis studieplaner, är inte sekretesskyddade i dag i den offentliga skolan. Sådan information som rör överenskommelser mellan elever, föräldrar och lärare kan ofta vara av privat natur. Vi menar att det är rimligt att sådana handlingar inte ska vara offentliga. Därför bör man se över sekretesslagen på det området.

Det finns dock ett område där vi anser att sekretesslagen ska förändras genom att man lättar på sekretessen. Det är på ett specifikt område inom socialtjänsten och sjukvården. Inom socialtjänsten och sjukvården behandlas många uppgifter som är känsliga för den enskilde. Det är också av yttersta vikt att den enskilde har förtroende för socialtjänsten och sjukvården så att han eller hon vågar lämna känsliga uppgifter.

Samtidigt får sekretessen inte försvåra för polisen att bekämpa allvarlig brottslighet. Det kan därför finnas typer av brott där skälen att lätta på sekretessen föreligger. Vi har exemplet med brott som riktas mot barn. Vi anser att det även vid andra brott, och då särskilt grova våldsbrott, finns skäl att lätta på sekretessen och göra det möjligt för personalen

inom sjukvården och socialtjänsten att lämna uppgifter till polisen eller åklagarmyndigheten utan samtycke när så krävs. Det ska gälla när minimistraffet är ett år i stället för, som i dag, två år. Med det uppnår vi bland annat att misstankar om grov misshandel omfattas av den här regleringen.

Herr talman! Vi moderater står naturligtvis bakom samtliga våra reservationer, men för att spara tid yrkar jag bifall endast till reservation nr 2 under punkt 2.

Anf. 143 HELENA BARGHOLTZ (fp):

Herr talman! Offentligheten är en omistlig del av den svenska tryck- och yttrandefriheten. Rätten att ta del av allmänna handlingar underlättar inte bara medborgarnas inblick i den offentliga verksamheten, utan det är också en förutsättning för ett journalistiskt arbete, fri opinionsbildning och politisk debatt. Det sista är inte minst viktigt för oss.

Den tekniska utvecklingen innebär att möjligheterna att ta del av innehållet enligt offentlighetsprincipen ges helt nya förutsättningar. Men den kan, fel använd, skapa stora risker för människor. Som beskrivs i reservation nr 8, som är gemensam för folkpartister och moderater, kan den nya tekniken innebära att offentlighetsprincipen utvecklas till ett effektivt instrument för kontroll av människor. Offentlighetsprincipen kan öppna möjligheter för enskilda personer att granska och kontrollera andra människor och sprida tvivelaktig information om dessa.

Vi som är politiker har väl de flesta av oss någon gång råkat ut för hamna på någon otrevlig hemsida som ges ut av personer i syfte att misskreditera oss. Vi kanske finns på hemsidor även om vi inte vet om det. Själv har jag gjort det, och det är inte en särskilt lustig läsning även om den inte är direkt skadlig. Vi ska självfallet tåla hård granskning och kritik, men den ska vara sakligt underbyggd. Godtyckliga, och ibland illvilliga, sammanställningar och informationer som rör oss kan sprida väldigt bisarra föreställningar om oss som politiker.

Men det gäller inte bara oss politiker. Alla medborgare kan råka ut för detta på grund av den stora mängd lättillgänglig information som finns. Den tekniska utvecklingen ökar hela tiden möjligheterna att blicka in i medborgarnas privatliv. Det gäller myndigheters möjligheter att kontrollera människor, men också, och det är faktiskt väldigt viktigt och besvärligt, enskildas människors möjligheter att kontrollera varandra. Den enskilda människans integritet hotas genom detta. Jag vet att alltfler människor känner sig oroade av den här utvecklingen.

Jag anser att det är viktigt att värna den svenska offentlighetsprincipen, samtidigt som vi inser problemen och är beredda att göra någonting åt dem.

Herr talman! Jag kan konstatera att den snabba tekniska utvecklingen ständigt väcker frågor rörande hur den personliga integriteten ska skyddas. Enligt min mening är det angeläget att lagstiftningen, genom att vara generell och teknikoberoende, kan erbjuda skydd för den personliga integriteten utan att det krävs en ny utredning och en ny lagändring varje gång en teknisk nyhet ser dagens ljus.

Sedan tillkomsten av personuppgiftslagen, PUL, har vi i KU och här i kammaren under de senaste åren haft många, långa och ganska heta debatter om de här frågorna. Men vi har ändå tillsammans förmått rege-

Prot. 2002/03:88
10 april

*Offentlighet,
integritetsfrågor, m.m.*

ringen att i EU ta upp de problem som PUL förorsakar den svenska off-
fentlighetsprincipen. Det senaste på PUL-fronten är att den särskilde
utredaren Svante Öberg har begärt att den översyn av PUL som skulle
redovisas den sista mars i år ska få förlängd tid till oktober. Efter det får
vi ta ställning till hur vi ska gå vidare med PUL. Vi är ju många som inte
är nöjda med hur PUL tillämpas.

I två reservationer till det här betänkandet som är gemensamma för
Folkpartiet och Moderaterna tas problem kring offentlighet och integritet
upp.

I den ena, nr 2, framhålls att det föreligger ett stort behov av en om-
fattande analys av grunderna för integritetsskyddets framtida utformning.

I den andra, nr 8, framhålls att offentlighetsprincipens syfte måste ses
över.

Integriteten och offentligheten är ju faktiskt var sin sida av samma
mynt. Därför behövs det verkligen en grundlig översyn av frågorna rö-
rande offentlighet och integritet.

Herr talman! Precis som Bertil Kjellberg framhöll får vi vänta och
vänta på att det händer någonting. Jag undrar också hur länge vi ska
behöva vänta på att den sedan länge utlovade parlamentariska kommittén
som ska behandla lagstiftning som rör den enskildes integritet ska
komma i gång. När det gäller regeringens avsikter att tillsätta utredningar
får vi ständigt höra i KU i olika sammanhang att man återkommer med
en utredning så småningom och så snart det är möjligt. Vår erfarenhet är
att vi brukar få vänta väldigt länge.

Jag hoppas att den här kommittén kommer att tillsättas med det snar-
aste. Jag vill inte att det här viktiga arbetet skjuts upp år efter år. Den här
kommittén borde få sätta i gång sitt arbete omgående. KU:s reserver
har mycket tydligt pekat på de problem som finns. Detta borde riksdagen
verkligen kunna tillkännage för regeringen.

Herr talman! Eftersom Bertil Kjellberg har yrkat bifall till reservation
nr 2 yrkar jag bifall till reservation nr 8.

Anf. 144 MATS EINARSSON (v):

Herr talman! Det är som sagt ett omfattande betänkande med ganska
olikartade frågor inom området offentlighet och integritetsfrågor. Jag kan
självfallet inte behandla alla i mitt anförande. Jag ska koncentrera mig på
två saker. SPAR, som redan är omnämnt och den reservation som Vän-
sterpartiet och Miljöpartiet har lagt.

Först vill jag göra några korta anmärkningar.

Jag tror inte att Helena Bargholtz sade det – om hon gjorde det beklag-
ar jag att jag upprepar henne – men skälet till att den så kallade PUL-
utredningen nu förlängs är ju att man vill invänta det så kallade Bodilmå-
let i EG-domstolen i Luxemburg. Utslaget i det målet kan få ganska be-
tydande konsekvenser för utformningen av PUL i framtiden, så jag tror
att det finns skäl att vänta de dagarna.

När man diskuterar offentlighet och yttrandefrihet finns det en ten-
dens till att alla argumenterar för utvidgning. När man diskuterar integri-
tetsfrågorna argumenterar man för stärkt integritetsskydd. Ofta är det
samma personer som uttrycker båda dessa ståndpunkter. Jag tror att det
bästa vi kan göra är att inse att det finns en konflikt mellan dessa båda
strävanden. Stärker vi offentligheten kommer vi förmodligen att in-

skränka på integritetsskyddet och tvärtom. Den konflikten måste vi lära oss att leva med.

Så till de två frågor jag tänkte beröra.

Jag börjar med SPAR, statens personadressregister. Om jag förstod Moderaterna rätt vill man avskaffa SPAR av integritetsskäl. Jag menar att vi ska behålla SPAR av integritetsskäl.

Uppgifterna i SPAR får behandlas för att aktualisera, komplettera och kontrollera personuppgifter. De får behandlas för att ta ut uppgifter om namn och adress genom urvalsdragning för direktreklamändamål, opinionsbildning eller samhällsinformation eller annan därmed jämförlig verksamhet. Det finns alltså ett lagstadgat ändamål för SPAR.

Att SPAR byggdes upp berodde på att man såg att den nya datatekniken gjorde det möjligt att upprätta väldigt stora dataregister. Man ansåg det olämpligt att detta skulle ske i olika former av privat regi. Det var bättre att vi har ett statligt ägt och, genom SPAR-nämnden, demokratiskt kontrollerat register som kan tillhandahålla korrekta uppgifter om adresser.

Detta leder till en mängd fördelar. Dels blir det hög kvalitet på registren, dels får vi färre privata register, dels får vi möjlighet till reklamspärar och dels får vi möjlighet att undvika exempelvis direktreklam till barn.

Det finns en del andra problem med SPAR, men de har att göra med att den praktiska hanteringen av SPAR sköts av ett privat företag. Det är ett amerikanskt oljeutvinningsföretag som har ett tyskt namn som uttalas på franska. Det företaget har en väldigt speciell ställning. Man bör nog så småningom se över hur man ska hantera det. Men det är en annan sak än vad vi tar upp i det här betänkandet.

Slutligen vill jag säga något om vår reservation Ändring i sekretesslagstiftningen.

När det gäller förundersökningar har vi tidigare ändrat på sekretessregeln så att det nu är ett omvänt skaderekvisit. Förenklat uttryckt: Det har blivit litet svårare att få insyn i förundersökningar. Det har gjorts av integritetsskäl.

Vi menar att avvägningen i det här fallet nog blev fel och att vi skulle ha behållit det raka skaderekvisitet som ger allmänheten litet större möjlighet till insyn i förundersökningarna.

Det har att göra med förtroendet för polisen. Det finns ett antal uppmärksammade fall där det har funnits misstankar mot poliser och förundersökningarna ganska snabbt har lagts ned. Det har då uppkommit misstankar om att detta inte har skett på ett korrekt sätt. Det har varit svårt för allmänheten och för brottsoffren att se om detta har skett på ett korrekt sätt. Förtroendet för de rättsvårdande myndigheterna talar, menar vi, för att vi ska återgå till ett rakt skaderekvisit i det här fallet.

Därför, herr talman, yrkar jag bifall till reservation nummer 10.

Anf. 145 HELENA BARGHOLTZ (fp) replik:

Herr talman! Mats Einarsson talade om avvägningen mellan offentlighet och integritet. Vi kan enas om att det är besvärligt. Det är det grunddiskussionen handlar om väldigt mycket.

Mats Einarsson sade något om att man får leva med den här konflikten. Då undrar jag hur man ska tolka Mats Einarssons inställning till en

utredning som försöker hitta ett mer harmoniskt förhållande mellan offentligheten och integriteten än vi har i dag. I dag fungerar det ju inte bra.

Tycker inte Mats Einarsson, precis som vi från Folkpartiet och Moderaterna, att utredningen borde komma till stånd med det snaraste?

Anf. 146 MATS EINARSSON (v) replik:

Herr talman! Jag anser att det hela tiden finns anledning att se över den här lagstiftningen för att se hur den kan följa och anpassas till de förändrade förhållandena i samhället.

Jag tror också att det finns anledning för regeringen att tillsätta den här utredningen.

Jag tror att regeringen kommer att göra det, och därför anser jag att utskottet har gjort en mycket rimlig bedömning i det här fallet.

Anf. 147 HELENA BARGHOLTZ (fp) replik:

Herr talman! Den utredningen har utlovats sedan 2000. När tror Mats Einarsson att den kommer att tillsättas?

Anf. 148 MATS EINARSSON (v) replik:

Herr talman! Mina klärvoajanta gåvor är mycket begränsade. Jag har ingen som helst möjlighet att uttala mig om regeringens avsikter. Men den tid som hittills har förflutit torde tala för att det inte dröjer alltför länge innan den kommer.

Anf. 149 KERSTIN LUNDGREN (c):

Herr talman! Detta är ett betänkande med många frågor. Jag ska försöka beröra några av dem.

Över hela spektrat är vi överens om vikten av att hävda och värna offentlighetsprincipen. Det är ju medborgarnas rätt att få ta del av den verksamhet som bedrivs i offentlig regi som finansieras med våra gemensamma medel. Det ger också medborgarna möjlighet att inte bara ta del av utan också utkräva ansvar för den verksamheten.

Internet, en ny teknik som numera är gammal, har ju ökat möjligheterna. Det är viktigt att vi tar vara på de möjligheterna och söker undvika inskränkningar på olika sätt.

Vi har pekat på den del som handlar om sekretessbestämmelser som kan införas, som vi tycker, något för enkelt. Vi har pekat på att man bör göra en uppstramning i den delen för att undvika sekretessinskränkningar i offentligheten. Det skulle kunna ske till exempel i grundlagsform.

Vi har också pekat på vikten av att vi på olika sätt själva hävdar offentlighetsprincipen i vår verksamhet. Det gäller när vi tar vara på direktiv och ramlagar från EU och att vi då inte jobbar på det sätt som görs i den så omtalade PUL där ett kapitel för sig är kap. 7 § 16 som ju har kommit att användas som en allmän inskränkning av offentligheten.

Herr talman! Detta är som sagt ett betänkande med många frågor. Jag ska försöka beröra några av dem. Jag är väl medveten om att den frågan går igenom i den allmänna översynen, men vi har alla skäl att i den här delen vara tydliga och själva våga gå före.

Vi pekar också på vikten av att i olika sammanhang själva gentemot EU visa att vi använder offentlighetsprincipen så långt som det bara går

och inte fastnar i utrikessekretess eller annat sådant när det i största utsträckning handlar om inrikespolitiska frågor.

Vi är självklart glada för det uttalande som görs om dataskyddsdirektivet, men vi tycker nog att kammaren har alla skäl att göra som vi föreslår och ge regeringen till känna att det inte får utvidgas till att omfatta juridiska personer, detta med tanke på att utskottet nu uttalar att det *torde* innebära det.

En annan omistlig del i vår demokratiska grund är yttrande- och tryckfriheten. Också här har teknikens möjligheter givit verklig innebörd åt den individuella friheten att få sitt ord med i laget. Även här är det angeläget att vi inte försvårar genom att arbeta med lagar som PUL och BBS-lagen på ett sätt som försvårar och inskränker det fria ordets möjligheter. Av det skälet har vi föreslagit avskaffande av den typen av lagstiftning, som har haft ett integritetsperspektiv men som i mångt och mycket kommit att fungera som en inskränkning av ny tekniks möjligheter att stärka det fria ordet.

Jag instämmer i mycket av det som sagts om integritetsfrågorna. Det finns där en konflikt och en balansgång som det är viktigt att beakta. Det är angeläget att arbeta för att stärka integritetsskyddet, men vi tycker att det är fel att göra det så som hittills har skett, nämligen mer eller mindre genom att reglera det tillåtna.

Det är riktigare att göra så som man är inne på i samband med översynen av PUL, nämligen snarare att försöka förbjuda missbruk. Vi vill se mer av den inriktningen i integritetslagstiftningen, vilket innebär att förbjuda missbruk och otillbörliga intrång. Med en sådan ”missbrukslinje” anser vi att det finns skäl för att utarbeta en ny och samlad integrationslagstiftning. Man bör då inte bara, som vi har pratat om tidigare under den här debatten i kammaren, analysera, kartlägga och utvärdera nuvarande lagstiftning utan verkligen ha en tydlig inriktning på att skapa en samlad och tydlig integritetslag.

Också vi beklagar naturligtvis att man redan sedan våren 2000 har hänvisat till direktiven på detta område. Det sades då, herr talman, att det skulle bli fråga om en komplicerad utredning, som säkert skulle ta tid på sig för att arbeta sig igenom materian, men man kunde ju inte tro att det skulle ta sådan tid att arbeta sig fram till direktiven och att ta fram en parlamentarisk kommitté.

Man hänvisade som sagt redan våren 2000 till direktiven, och kommittén och gjorde detsamma även våren 2002. Nu är vi inne på våren 2003, och ännu är inget direktiv klart och ingen kommitté tillsatt. Vi anser liksom andra att det finns skäl för att göra något åt detta. Vi tycker att det skulle vara klokt om kammaren biföll vår reservation nr 1 under punkten 1. Även om jag också står bakom samtliga övriga reservationer nöjer jag mig med att yrka bifall till den reservationen.

Anf. 150 HELENA BARGHOLTZ (fp) replik:

Herr talman! Jag begärde replik när jag hörde Kerstin Lundgren tala om PUL. Kerstin Lundgren sade att hon tycker att det skulle vara bra med en översyn av PUL. Centern har drivit den här frågan väldigt länge, och jag vet att man även vill att PUL ska avskaffas. Också jag har tidigare varit inne på att PUL ska avskaffas, men jag är nu beredd att av-

vakta översynen. Kerstin Lundgren står i det här betänkandet för en reservation som direkt går ut på att PUL ska avskaffas.

Jag vill veta hur Kerstin Lundgren får detta att gå ihop. Man är positiv till en översyn av PUL och säger samtidigt att PUL utan vidare ska avskaffas.

Anf. 151 KERSTIN LUNDGREN (c) replik:

Herr talman! Tack för att jag får möjlighet att tydliggöra detta, Helena Bargholz. Jag och Centerpartiet skriver att PUL bör avskaffas eftersom den har en felaktig ingång. Den arbetar genom att reglera det tillåtna i stället för att beivra missbruk, vilket är vår ingång till integritetslagstiftningsfrågorna. Vi är medvetna om att översynen faktiskt har kommit i gång, men vi anser att den bör landa i ett resultat som innebär ett avskaffande. Det är det som vi vill framföra i detta betänkande och i kammaren.

Anf. 152 HELENA BARGHOLTZ (fp) replik:

Herr talman! Då är det inte så dramatiskt. Att man vill ha en "missbruksmodell" i stället för den nuvarande modellen är alla partier överens om. Vi kan i så fall enas på den punkten.

Men om vi får en ändring av PUL, vilket vi alla hoppas, kvarstår ändå kravet på att PUL ska avskaffas. I och med att vi är med i EU, där man har den här typen av lagstiftning, är vi bundna vid den. Frågan är: Hur gör vi för att ta bort PUL helt och hållet samtidigt som vi är bundna av den lagstiftning som EU har lagt på oss?

Anf. 153 KERSTIN LUNDGREN (c) replik:

Herr talman! Man kan hoppas att regeringen har varit framgångsrik under de år som den har jobbat för att förändra direktivet i den här delen. Men om man nu inte får en förändring av datadirektivet från EU:s sida, tycker vi från vårt håll att det rimliga är att man tar ett nytt samlat grepp. Vi avskaffar PUL och får i stället en samlad integritetslagstiftning. Det är den väg som man ska gå.

PUL-översynen kommer inte att omfatta helheten eller att leda fram till något alternativ. Man tittar på delar och söker hitta en bättre balans, men det är enligt vår mening bara en bekräftelse på att man bör förändra helheten. Det blir inte en samlad integritetslagstiftning.

Anf. 154 BARBRO HIETALA NORDLUND (s):

Herr talman! Det är riktigt, som tidigare har sagts från denna talarstol, att de flesta av frågeställningarna i det här motionsbetänkandet är aktualiserade i pågående utredningar och är under beredning. Ändå har vi hela 14 reservationer. Jag börjar med att yrka avslag på dem och bifall till utskottets förslag.

Frågan om EG:s dataskyddsdirektiv och vår personuppgiftslag PUL dyker upp här minst en gång området sedan många år tillbaka. Den frågan föranleder alltid reservationer från Centerpartiet och krav på att PUL ska upphävas. Jag blev lite överraskad när Kerstin Lundgren beskrev bevekelsegrunderna för detta. De stämmer inte riktigt med vad jag har läst i Centerpartiets reservationer de senaste åren.

I dessa reservationer har väldigt tydligt krävts att man ska upphäva lagen i och med kommande årsskifte. Ni har bara flyttat kravet till nästa årsskifte. Förra gången gällde det årsskiftet 2002–2003, och nu gäller det årsskiftet 2003–2004.

Centerpartiet kräver också att 7 kap. 16 § sekretesslagen ska upphävas i anslutning att PUL avskaffas. Centerpartiet har intagit ett väldigt trotsigt för att inte säga märkligt förenklat förhållningssätt i frågan om dataskyddsdirektivet och PUL.

Vad är det som gör, skulle jag vilja fråga, att Centerpartiet så där lättsinnigt förespråkar att upphäva lagarna: PUL, sekretesslagen och BBS-lagen? Det skulle ju betyda att vi skulle stå i laglöst land på dataskyddsområdet, trots att det strider mot regeringsformens bestämmelser om att varje medborgare i lag ska skyddas mot integritetskränkningar vid behandling av personuppgifter vid automatisk databehandling och trots att det dessutom helt klart skulle stå i strid med EG-rättens krav.

Riksdag och regering är helt överens om behovet av ändringar i EG-direktivet om personuppgifter. Det har vi talat om många gånger här. Det arbete som bedrivs från den svenska regeringens sida sker också i enlighet med det tillkännagivande som ett enigt KU har framställt inför riksdagen och fått riksdagens stöd för. Det handlar om allt ifrån att ta bort och justera överflödiga och byråkratiska regler till att utveckla intresse och stöd för en missbruksreglerad modell som nu utarbetats från svenskt håll. Från svensk sida bedrivs också verkligen ett målmedvetet arbete. Viss framgång kan klart noteras också för den svenska hållningen. Framför allt gäller det öppenhets- och offentlighetsfrågorna.

Men det är inte helt lätt, och hela EU går inte riktigt i takt i de här frågorna. Ländernas utveckling på det här området är lite olika. Exempelvis stöds de svenska ansträngningarna när det gäller att utarbeta en missbruksmodell från länder som Österrike, Storbritannien och Finland.

Enligt KU:s tillkännagivande tillsatte regeringen under förra året en särskild utredare – det har vi talat om tidigare i dag från talarstolen – som ser över PUL i syfte att säkerställa att Sverige också på kort sikt utnyttjar det spelrum som EG-direktivet kan ge. Till Personuppgiftsutredningen, som den heter, har en expertgrupp som har arbetat aktivt varit knuten, och dessutom har de politiska partierna varit representerade i en samsrådsgrupp där flera av ledamöterna här i salen har deltagit. Precis som vi hörde tidigare fick vi häromdagen besked om att utredningen, som nu skulle ha varit klar och lagt fram sina förslag, har bett att få förlängd tid fram till i höst, just i avvaktan på EG-domstolens utslag i Bodil-målet. Det är orsaken, och jag tror att vi kan vara eniga om att det är rimligt och också önskvärt att utredningen får väga in det resultatet i sitt betänkande.

Vi har fått information från utredaren och Justitiedepartementet i utskottet. Alltså vet vi att det kommer ett förtydligande av tillämpningen av 7 kap. 16 § sekretesslagen, som Centerpartiet så ofta har påtalat. Och det är bra. Jag ger Centern rätt i att det har rått en viss osäkerhet i tillämpningen i den här delen. Det behöver med all sannolikhet redas ut, och det arbetet har alltså pågått nu en tid.

I betänkandet behandlas i år också flera motioner som rör integritetslagstiftningsfrågor. Den personliga integriteten och integritetsskyddets framtida utformning behöver genomlysas och analyseras, och vi behöver också få en teknikoberoende lagstiftning på det här området, så långt det

nu låter sig göras. Nu är det så att integritetsfrågorna i det här sammanhanget rör sig i skärningspunkten där yttrandefrihet, öppenhet, sekretess och teknikutveckling möts. Det här är grannlaga och svåra avvägningar, naturligtvis, och vi är helt överens om att det är angeläget att den av regeringen redan aviserade utredningen kommer till stånd.

Då säger alla här med en mun: Ja, men *hur* länge ska vi vänta, och *när* kommer den, och *varför* kommer den inte? Mats Einarsson var elegant när han tog sig ur det svaret. Mitt svar är inte lika elegant, kanske, men det är ändå rakt, på sitt sätt. Jag vet att regeringen kommer med ett förslag. Jag har under eftermiddagen i dag försökt få klart för att mera kunna precisera, för jag känner er, mina vänner i kammaren, vid det här laget, så jag förstod ju att jag skulle pressas på den punkten. Jag kan inte ge något besked om dag för den här utredningens start. Jag vet att det svar som Thomas Bodström har gett till Inger René, som har ställt den här frågan, lyder så att det kommer snarast möjligt och att man arbetar med direktiven. Så långt är svaret i dag. Regeringen känner vår press i den här saken.

Herr talman! Offentlighets- och sekretesskommittén har under flera år arbetat med stora frågor som berörs i det här betänkandet. Kommitténs överväganden, både i delbetänkanden och slutbetänkandet som kommer snart, kommer att påverka de här motionernas framtida behandling. Utskottets bedömning är för dagen att kommitténs resultat ska avvaktas. Utskottet hänvisar till tidigare ställningstaganden i frågor som är gamla bekanta vid det här laget. Det handlar om SPAR, där jag tycker att Mats Einarsson hade ett bra inlägg, så det behöver jag inte fördjupa mig i, utan jag väljer att avsluta mitt anförande här.

Anf. 155 KERSTIN LUNDGREN (c) replik:

Herr talman! Jag förstår att Socialdemokraterna och Barbro Hietala Nordlund är förvånade, men de kanske ska fundera lite över den egna historien. Det är självklart så att EG-ramlagar ger oss en anledning att anpassa och bestämma hur de ska formas här i vårt land, men det är ju inte första gången i så fall som det skulle finnas en ramlag som inte hade en fullständig lagstiftning bakom sig, om det nu skulle glappa någon månad.

Vi utgår från att regeringen med våra förslag snabbt skulle kunna komma fram med ny lagstiftning som skulle kunna klara det uppdrag som vi har enligt EU-besluten.

Bekymret är naturligtvis att regeringen har varit väldigt senfärdig. Man hänvisar, inte varje årsskifte, men varje vår till att direktiv ska komma och att utredningar ska tillsättas. Men vårarna kommer och går, och regeringens löften består. Man kan bara konstatera att om regeringen i den här delen visade en större aktivitet så skulle det inte föreligga några som helst bekymmer med att avskaffa både PUL och BBS-lagen från årsskiftet, så som vi tycker, och ersätta dem med en mer adekvat och bra lagstiftning.

Anf. 156 BARBRO HIETALA NORDLUND (s) replik:

Herr talman! För mig förefaller Centerpartiets agerande i den här frågan som oerhört förenklat och centrerat till svenska frågeställningar. Vid den tid då EG-direktivet skulle implementeras i Sverige fanns det en

utredning där också Centerpartiet deltog, väldigt aktivt kan jag säga, genom Birgitta Hambræus. I det arbetet fanns jag också med, så jag har den historiska bilden alldeles klar för mig. Där fanns Centerpartiet sida vid sida med oss socialdemokrater i utredningen och i de slutsatser vi drog. Dessutom har Sverige också varit förbunden att avvakta EG-kommissionens utvärdering, som ju ännu inte är klar ens en gång, därför att den är försenad.

Jag tycker inte att det ska ligga något senfärdighetens skimmer över den svenska regeringens agerande i det här. Jag tycker snarare att man har varit föredömligt kraftfull för att försöka både göra justeringar och påverka. Jag avvisar den kritiken.

Anf. 157 KERSTIN LUNDGREN (c) replik:

Herr talman! Det är spännande att höra en kvalificering av regeringens kraftfullhet på det sätt som Barbro Hietala Nordlund nu har gjort. Det må vara att vi kanske förenklar i någon del, men det är ringa mot hur Socialdemokraterna vill försvåra den här hanteringen. Man bygger berg där det finns smågrus.

Anf. 158 BARBRO HIETALA NORDLUND (s) replik:

Herr talman! Den här frågan behöver inte försvåras ytterligare. Den är nog komplicerad och sammansatt i sig. Ingenstans har de enkla lösningar som Centerpartiet presenterat knuffats undan, utan de har beaktats men inte befunnits hållfasta nog att gå vidare med.

Anf. 159 HELENA BARGHOLTZ (fp) replik:

Herr talman! Det var intressant att höra att direktiv tydligen är på gång när det gäller offentlighet och integritet. Egentligen hade jag inte tänkt fråga Barbro Hietala Nordlund om det för jag trodde inte att jag skulle få något svar utom ungefär samma passus som från Mats Einarsson – i sinom tid.

Nu är jag naturligtvis nyfiken och undrar om Barbro Hietala Nordlund kan avslöja någonting om direktiven eller om de är helt sekretessbelagda.

Anf. 160 BARBRO HIETALA NORDLUND (s) replik:

Herr talman! Jag vet inte om direktiven finns. Jag hoppas att jag inte har vilselett kammaren genom att påstå det. Det har sagts – bland annat i ett frågesvar till Inger René tidigare – att man arbetar på direktiven, och jag utgår naturligtvis från att arbetet pågår.

Det som också behöver sägas i den här diskussionen, där somliga raljerar över tidsutdräkten, det är dels att det skett en regeringsombildning och man bytt minister i den ansvariga positionen, dels – och framför allt – att frågorna är av sådan art att ytterligt noggranna avvägningar måste göras. Att man dessutom säger att utredningen, när den kommer till stånd, behöver få gott om tid på sig tycker jag också är självklart.

Jag vet att utredningen är aktualiserad, och jag ska göra vad jag kan i min kontakt med regeringen för att förhöra mig om att arbetet fortskrider som det ska. I övrigt vet jag inte någonting om hur direktiven utarbetas.

Prot. 2002/03:88
10 april

*Offentlighet,
integritetsfrågor, m.m.*

Anf. 161 HELENA BARGHOLTZ (fp) replik:

Herr talman! Då fick jag tydligen ett lite mera positivt intryck av det första inlägg som Barbro Hietala Nordlund gjorde för jag trodde att hon hade fått lämna synpunkter på direktivutkast. Nu var det inte så spännande längre.

När det gäller ursäkten att man har bytt minister, vilket skulle vara anledningen till tidsutdräkten, är det ju så att regeringen ständigt byter ministrar. Kanske är det därför som allting tar så lång tid för den här regeringen.

Anf. 162 BARBRO HIETALA NORDLUND (s) replik:

Herr talman! Det jag vill få sagt avslutningsvis i den här diskussionen är att tidsutdräkten i varje fall inte beror på det som antytts från några talare, nämligen att regeringen skulle vara ointresserad eller oengagerad och helst inte vilja ta itu med detta. Också regeringen har sett behovet av utredningen, men de ser även komplikationerna i detta och gör därför noggranna avvägningar. Det är inte av ointresse eller i syfte att förhåla.

Anf. 163 LARS JOHANSSON (s):

Herr talman! Jag ska fatta mig relativt kort, men med anledning av att jag har lämnat in en motion om sekretesslagen vill jag göra kammaren uppmärksam på att det ibland kan vara komplicerat att hantera sekretesslagen – och även PUL – inom olika områden.

Jag är självklart för att vi ska ha ett starkt integritetsskydd och ett starkt sekretessskydd för många människor. Men inom hälso- och sjukvården kan det ibland uppstå problem och det är bland annat det som jag har försökt lyfta fram i motionen. Det handlar om att i en gemensam databas samla in olika data om barns uppväxtvillkor.

Detta ganska omfattande arbete pågår bland annat vid Drottning Silvias barn- och ungdomssjukhus i Göteborg. Där skapas ett tillväxtcentrum som genom olika medicinska behandlingar, och även andra former av behandlingar, ska stödja barns möjligheter att kunna växa normalt. Det handlar om sådana enkla saker som att mäta barns längd, vikt och huvudomfång. Detta görs i dag inom flera olika myndigheter inom den kommunala organisationen och inom sjukvårdens organisation. Det finns uppgifter vid barnavårdscentraler, inom skolhälsovården och inom sjukvården.

När dessa uppgifter finns hos olika myndigheter har man alltså inte möjlighet att samla dem i en gemensam databas utan uppgifterna måste föras manuellt mellan olika databaser, vilket är både komplicerat och tidsödande. Det i sin tur medför att den forskning som finns på området har svårigheter att kunna ligga i framkant.

Det centrum som finns i Göteborg är ett nationellt centrum. Därför är det viktigt att försöka ändra personuppgiftslagen och sekretesslagen. Jag kan i dag naturligtvis inte säga exakt hur detta ska ske, men det är viktigt att få till stånd en förändring som innebär att vi har en gemensam databas där dessa uppgifter kan samlas och samordnas.

Som ni förstår är de uppgifter jag talar om inte särskilt integritetsinskränkande för barnen eller deras föräldrar vars uppgifter naturligtvis också samlas in. Det handlar om arvsanlag och livsmiljö, och det kan även handla om andra sjukdomar som vuxna eller barn har. Därför är det

viktigt att dessa uppgifter samordnas. Det pågår också, som sagt, en ganska omfattande forskning på området.

Även om motionen nu inte tillstyrks av utskottet med hänsyn till de olika utredningar som pågår – jag ska inte gå in på den diskussionen för jag kan den för dåligt – noterar jag att man vill avvakta med ett mer definitivt ställningstagande just i väntan på utredningsresultaten.

Jag har dock förhoppningar om att utskottet och även regeringen anser att detta handlar om barnens bästa och därför så småningom kommer att kunna finna former för en gemensam databas inom detta ganska viktiga området.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 11 april.)

Prot. 2002/03:88
10 april

*Offentlighet,
integritetsfrågor, m.m.*

11 § Författningsreglering av adeln

Föredrogs
konstitutionsutskottets betänkande 2002/03:KU28
Författningsreglering av adeln (prop. 2002/03:34).

Anf. 164 PÄR AXEL SAHLBERG (s):

Herr talman! Vi har sysslat med PUL men ska nu pula med något annat. Fastän utskottet är enigt i denna fråga vill några av oss passa på att säga något. Det här är inget stort beslut, men det är ändå ett ganska viktigt historiskt beslut.

Vi ska vara rädda om historien för den utgör det rotsystem som både aktivt och passivt ger oss och vår mänskliga kultur näring. Vi ska dock inte vara slavar under vår historia. Möjligen är det en ganska halsbrytande bild, men det var ändå en iakttagelse när gårdagens dramatiska bilder från Irak visade hur statyer av Saddam Hussein krossades. Det finns rester i historiens skräpkammare som inte får dominera oss, och dessa fördemokratiska rester ska sorteras ut.

Nu är ständsriksdagen sedan länge placerad i det svenska arkivet. Men rester av adelns privilegier och möjligen i historien motiverade särställning har överlevt in i vår tid. Vi talar om 1723 års adelsprivilegier och riddarhusordningen, som egentligen är från 1626 om än justerad något 1866. Dessa gamla författningar rör vi oss nu med.

När jag talar om att vi ska vara rädda om historien handlar det just om att det finns skäl att hitta det pietetsfulla sättet att hantera dessa historiska rester. Jag talar då inte om människorna som finns i riddarhusordningen utan just systemet med såväl ständsriksdag som privilegiebrev.

När det gäller Riddarhuset och den gemenskap och organisation som där finns är det en ganska tydlig parallell till ett annat historiskt beslut som den här kammaren fattat, nämligen när relationerna mellan staten och Svenska kyrkan förändrades. Också där ställdes vi inför frågan: Om dessa historiska starka band som en gång var tämligen motiverade ska upplösas, hur görs det på bästa sätt?

Vi stod då inför frågan om vi som stat skulle nybilda Svenska kyrkan. Det blev alldeles orimligt. Därför gjordes en ganska elegant övergång till

*Författningsreglering
av adeln*

år 2000 där kyrkan finns kvar med sina historiska rötter men under alldeles nya förutsättningar.

Herr talman! På samma sätt har vi nu gjort i konstitutionsutskottet när det gäller Riddarhuset. Vi har inget behov av att upplösa det, och särskilt inte behov av att nybilda det. Vi önskar inte livet ur vare sig adeln eller Riddarhuset. Men demokratins jämlikhetsideal gör ingen skillnad på nyanser i vare sig blod eller hudfärg. Därför upphävs nu den offentligt grättsliga ställningen. Riddarhuset består så länge det kan och önskar.

Herr talman! Nästa steg borde nu rimligen vara monarkin. Också den kan föras vidare in i en demokratisk struktur med hänsynstagande och pietet. Det, herr talman, blir en senare historia.

Det är ett enigt utskott. Jag yrkar bifall till förslaget i vårt betänkande med följande ord. Vi ska vara rädda om historien. Vi ska inte glömma eller förtränga. Men i ett jämlikt samhälle med demokrati som grundprincip kan vi inte behålla historiska rester eller privilegier. Men, herr talman, hos oss behöver inga statyer krossas.

Anf. 165 TUVE SKÅNBERG (kd):

Herr talman! Upprinnelsen till det ärende som vi nu behandlar är tillkännagivandet till följd av motioner som velat avskaffa adelns särställning. Det skulle kunna tolkas som att lagändringen som vi nu förelägger riksdagen för beslut skulle innebära ett avståndstagande från adeln och dess historia. Så är inte fallet.

Den svenska adeln har en historia som sträcker sig tillbaka till slutet av 1200-talet. Under århundraden har adeln gett stora bidrag till att bygga Sverige som nation. Svensk historia är faktiskt om vi ser till det senaste årtusendet till stor del adelns historia.

Adeln har tjänat Sverige på det sätt som i varje tidsepok varit möjlig och varit till nytta. Vår kung, Carl XVI Gustaf, har ju som motto: För Sverige i tiden. Det är ett motto som också adeln och Riddarhuset på ett praktiskt sätt förverkligat: För Sverige i tiden.

Ibland säger man att ingen makthavare skiljs godvilligt från sin särställning utan måste tvingas till det. Vi ser dagligen dessa dagar, som vi hörde apostroferas, hur statyer rivs mot det föremåls vilja som är avbildat på statyn. Men det är inte sant.

Bakom min rygg 400 meter bort beslutade adeln i december 1865 i Riddarhuset efter en lång debatt att avstå sin maktställning och att ersätta ståndsriksdagen med tvåkammarriksdagen och med tiden med demokratiska val.

Jag sade att debatten var lång. Den sträckte sig över mer än en dag. En av de drivande i debatten var en adelsman, statsministern Louis de Geer, vars porträtt för övrigt pryder konstitutionsutskottets sessionssal.

Han fällde under debatten bevingade ord. Om Riddarhuset biföll ändringen till tvåkammarriksdag och avskaffade sin egen maktställning skulle den ”vinna den svåraste av alla segrar, segern över sig själv”. Voteringen utföll med 361 röster mot 294 och ”den svåraste av alla segrar” vanns alltså med god marginal i ett demokratiskt val 1865 inte långt härifrån.

Förvisso var det så att många adelsmän gick in i den moderna parlamentarismens arbetsformer och tog plats i första kammaren. Ännu här i vår kammare finns det ledamöter som räknar medlemskap i Riddarhuset.

Men under de nu snart 150 år som har gått har inte adeln som grupp hävdats någon egen särställning. Man avstod redan 1865 från sina bördprivilegier och var föregångare för att genomföra en modern demokratisk parlamentarism.

Det förslag som vi nu har här framför oss är inte enigt bara bland oss här i riksdagen och över alla partigränser. Det är granskat av Riddarhuset och har varit ute på remiss bland alla som tillhör adeln, och man har utan några protester accepterat det.

Man har alltså visat i handling under de senaste 150 åren: Vi respekterar demokratin, och vi vill inte ha någon särställning till följd av vår börd.

När nu utskottet enhälligt tillstyrker regeringens förslag att avskaffa den författningsmässiga regleringen av riddarskapet och adeln, vad innebär då förändringen? Det innebär att beslut som adelsmötet och Riddarhuset fattar inte blir kungjort av regeringen till efterrättelse.

Inte heller kan regeringen påbjuda att ett adelsmöte ska hållas annat än det lagtima adelsmötet vart tredje år den tredje lördagen i februari. Adelns och riddarskapets beslut blir en angelägenhet för dem ensamma. Det är en god tingens ordning.

Adeln och Riddarhuset kan fortsätta att förvalta sina fastigheter, där Riddarhuset självt är ett av de förnämsta, och sina fonder på det goda sätt som skett ända sedan 1866 utan att staten har varit tvungen att skjuta till medel för underhåll och så vidare.

Riddarhusets och adelns arv förpliktigar. Historiens perspektiv ger en speciell betydelse åt deras arv. Också fortsatt genom stora kulturella insatser tar nu Riddarhuset sin förpliktelse på allvar och verkar för Sverige i tiden.

Anf. 166 MATS EINARSSON (v):

Herr talman! Riksdagen tar nu snart det näst sista steget i den något utdragna svenska borgerliga revolutionen. Det sker efter 1809 års statskupp och den nya regeringsformen som kom då – framtagen för övrigt av vårt utskott, konstitutionsutskottet, och dess sekreterare Hans Järta, en man som hade av sagt sig sitt adelskap några år tidigare i protest mot adelns privilegier. Ståndsriksdagen avskaffades 1866. Det var parlamentarismens genombrott i svensk politik. Den allmänna rösträtten infördes 1921. Kyrkan skildes från staten år 2000. Efter dessa viktiga steg är det nu antligen dags för den svenska feodalismen att gå till den sista vilan.

Det vi gör är möjligen något mindre dramatiskt än vad det kanske verkar i förstone. Vi ska ändra på några paragrafer i Riddarhusordningen och vi ska upphäva ett privilegiebrev från 1723.

Ursprunget till beslutet är en motion av Johan Lönnroth, Vänsterpartiet, Karin Pilsäter, Folkpartiet och Bengt Silfverstrand, Socialdemokraterna för några år sedan. KU instämde med motionärerna. Vi beställde förslag från regeringen. Regeringen återkom med proposition i januari i år. Konstitutionsutskottet föreslår nu enigt bifall till förslaget att i fortsättningen låta adeln vara en vanlig förening med sina egna stadgar.

Man kan ju tycka att förfaringssättet är lite mesigt. Alternativet är givetvis inte den franska metoden från 1789, men varför inte helt enkelt upphäva Riddarhusordningen in extenso och låta grevarna och baronerna bilda en ny förening i morgon kl. 9.15?

Svaret är kanske att vi inte ska ta i mer än nöden kräver, eftersom det vore att tillmäta föremålet för vårt beslut en större vikt än vad det förtjänar.

Det kan också ses som ett svar på den ödmjukhet som ridderskapet har visat och som Tuve Skånberg värtaligt har refererat till i ärendet.

Herr talman! Detta är inget kuriosabeslut. Även om adeln i sig som företeelse inbjuder till ett något raljant tonfall så är det här ett viktigt ställningstagande. Jag instämmer helt med det som Pär Axel Sahlberg tidigare sade. En offentlig-rättslig reglerad adel är oförenlig med ett modernt demokratiskt samhälle.

Liksom Pär Axel ser jag fram emot att även det sista steget tas – monarkins avskaffande – så att vi äntligen får ett fullt ut demokratiskt statskick. Det blir en senare historia, säger Pär Axel. Ju förr, desto bättre, säger jag.

Anf. 167 TUVE SKÅNBERG (kd):

Herr talman! Det är illavarslande när Mats Einarsson talar om att det är feodalism som vi nu avskaffar. Vill Mats Einarsson inför de 26 000 medlemmar av Riddarhuset som har vårdat det kulturella arvet på ett sätt som svenska staten inte hade kunnat göra bättre – så mycket är säkert – precisera vari, sedan 1866, det svenska ridderskapet och adeln har brustit i demokrati eller missbrukat något bördsprivilegium?

Det finns kanske någon detalj eller någon liten aspekt som Mats Einarsson vill belysa som skulle kunna vara annorlunda om Mats Einarsson fick bestämma.

Anf. 168 MATS EINARSSON (v):

Herr talman! Jag tror inte att vi ska göra frågan om adeln till en fråga om fastighetsförvaltning. Kopplingen till begreppet feodalism är icke ösökt. Som jag tror att Tuve Skånberg själv var inne på så räknar adeln sin historia till någon gång på 1200-talet. Alsnö stadga brukar man framhäva som den svenska adelns födelseattest.

Företeelsen adeln är central i det samhällsskick som brukar gå under beteckningen feodalism. Sedan är det en annan sak – det har jag inte förnekat – att adeln har varit oförmögen att utöva sin feodala maktställning sedan ganska lång tid. Men likväl är adeln som företeelse ett feodalt fenomen.

Anf. 169 TUVE SKÅNBERG (kd):

Herr talman! Om adeln är oförmögen att utöva något maktspråk så är det därför att den själv frivilligt i ett demokratiskt val i december 1865 avstod från det.

Det som jag också upplever som oerhört illavarslande är skramlet med vapnen om att nu ge sig på kungahuset. Kungahuset har stöd av uppskattningsvis 70 % av Sveriges befolkning. Är det verkligen Mats Einarssons vilja att ifrågasätta folkviljan och gå emot vad vi – många – upplever som ett mycket väl skött ämbete, det vill säga det som kungen och kungahuset utgör?

Anf. 170 MATS EINARSSON (v):

Herr talman! Det var ju oerhört storsint av adeln att frivilligt och nästan demokratiskt avskaffa sig själv eller i alla fall sin forna privilegieställning 1866.

Jag är väl inte helt säker på att det skedde helt och hållet utifrån någon övertygelse om att feodalismen borde gå i graven och så vidare. Kanske var det så att den svenska adeln insåg vartåt det lutade och också insåg vad som kunde hända om man inte gick den här vägen och var med om att upphäva ständsriksdagen 1866. Men det var alldeles utmärkt att man gjorde det! Det hade varit förfärligt om man med vapenmakt hade försökt försvara sina gamla privilegier.

Det är alldeles utmärkt att adeln i dag väljer att inte ta strid. Jag hade ju inte förväntat mig något väpnat motstånd, men man väljer nu att inte heller verbalt motsätta sig det beslut som den svenska riksdagen i morgon kommer att fatta. Vi ska ändå komma ihåg att när de var och hälsade på oss i konstitutionsutskottet för ett par år sedan var de inte så förtjusta i den lösning som det nu kommer att beslutas om.

Jag ska säga något mycket kort om monarkin. Jag kan inte se något verkligt tungt vägande skäl för att man ska behandla monarkin på annat sätt än adeln. Nu får saker och ting naturligtvis ta sin tid, och vi ska inte fatta några beslut i strid med majoriteter vare sig här i kammaren och helst inte heller i befolkningen – även om det nog sker till och från när det gäller viktigare saker som ekonomi och sådant. Självfallet ska vi föra en författningspolitisk diskussion om vårt statsskick. Jag tror att den förr eller senare, och hellre förr än senare, kommer att leda fram till en republikansk författning.

Anf. 171 TALMANNEN:

Jag medger Tuve Skånberg en replik till eftersom vi har kommit in på ett ämne som delvis inte ligger i betänkandet.

Anf. 172 TUVE SKÅNBERG (kd):

Herr talman! Tack för den vidsyntheten!

Jag vill ge Mats Einarsson ett fullgott demokratiskt tungt vägande skäl – folkviljan. Folket vill ha kungen och kungahuset kvar. Att avsätta honom med vad mål och medel det vara månde mot folkets vilja är allt annat än demokratiskt. Jag hoppas att Mats Einarsson står upp för demokratin trots att han kan underkänna vad majoriteten av svenska folket tycker.

Anf. 173 MATS EINARSSON (v):

Herr talman! Då föreslår jag att vi gör som Vänsterpartiet har föreslagit tidigare. Vi drar i gång en bred diskussion om vår författning, om monarkin och om republiken med sikte på en folkomröstning om ett eventuellt avskaffande av den svenska monarkin. Jag ser fram emot den debatten och jag ser fram emot resultatet av den folkomröstningen.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 11 april.)

12 § Bordläggning

Anmälades och bordlades

Proposition

2002/03:66 Sveriges antagande av beslut om ändring av artikel 40.1 och 40.7 i Schengenkonventionen samt ändring i lagen (2000:343) om internationellt polisiärt samarbete

13 § Anmälan om interpellationer

Anmälades att följande interpellationer framställdes

den 10 april

2002/03:279 av *Nyamko Sabuni* (fp) till vice statsminister Margareta Winberg

Jämställdhet i vården

2002/03:280 av *Karin Svensson Smith* (v) till statsrådet Berit Andnor
Bilavgifterna på Öresundsbron

2002/03:281 av *Jörgen Johansson* (c) till justitieminister Thomas Bodström

Näringsidkare som utsätts för brott

2002/03:282 av *Tina Ackefors* (fp) till statsrådet Jan O Karlsson
Offrer för *trafficking*

2002/03:283 av *Anne-Marie Ekström* (fp) till statsrådet Jan O Karlsson
Anhöriginvandring

2002/03:284 av *Erik Ullenhag* (fp) till utrikesminister Anna Lindh
Kurdernas situation i den irakiska delen av Kurdistan

2002/03:285 av *Lars-Ivar Ericson* (c) till statsrådet Berit Andnor
Hörselskadades situation

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 15 april.

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 10 april

2002/03:781 av *Luciano Astudillo* (s) till justitieminister Thomas Bodström

Föreningen KRIS

2002/03:782 av *Stefan Hagfeldt* (m) till finansminister Bosse Ringholm
Avdragsrätt för sponsring av symfoniorkestrar

2002/03:783 av *Christer Nylander* (fp) till statsrådet Lena Hallengren
Bullernivån i barnomsorgen

2002/03:784 av *Margareta Andersson* (c) till statsrådet Ulrica Messing
Telefonavbrott

2002/03:785 av *Carl-Axel Johansson* (m) till statsrådet Ulrica Messing
Citytunneln i Malmö

2002/03:786 av *Stefan Hagfeldt* (m) till statsrådet Ulrica Messing
E 22:an förbifart Söderköping

2002/03:787 av *Christin Nilsson* (s) till miljöminister Lena Sommestad
Staten som miljöexempel

2002/03:788 av *Tasso Stafilidis* (v) till justitieminister Thomas Bodström
Utvisning efter avtjänat straff

2002/03:789 av *Lars-Ivar Ericson* (c) till utbildningsminister Thomas Östros

Ungdomar till lärarutbildningen

2002/03:790 av *Lars-Ivar Ericson* (c) till kulturminister Marita Ulvskog
Samarbete mellan kultur och näringsliv

2002/03:791 av *Christin Nilsson* (s) till statsrådet Berit Andnor
Sjukersättning från försäkringskassan

2002/03:792 av *Anne Marie Brodén* (m) till statsrådet Berit Andnor
Insatser för äldre och funktionshindrade

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 15 april.

15 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmäldes att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 10 april

2002/03:744 av *Inger René* (m) till statsminister Göran Persson
EU-parlamentets budget för 2003

2002/03:746 av *Rosita Runegrund* (kd) till utrikesminister Anna Lindh
Kristdemokratiska kubaner i arrest

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 15 april.

16 § Kammaren åtskildes kl. 19.29.

Förhandlingarna leddes
av talmannen från sammanträdets början till och med 6 § anf. 4 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 13.58,
av tredje vice talmannen därefter till och med 8 § anf. 98 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till och med 9 § anf. 126 (delvis) och
av talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

ANNALENA HANELL CARPELAN

/Monica Gustafson

1 § Justering av protokoll.....	1
2 § Anmälan om kompletteringsval till skatteutskottet.....	1
3 § Hänvisning av ärende till utskott.....	1
4 § Förnyad bordläggning.....	1
5 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 9 april.....	2
JuU11 Våldsbrott och brottsoffer	2
KUU1 Europeiska unionens framtidsfrågor – konstitutionellt fördrag för EU	5
FöU2 Tjänstgöringsskyldighet i internationell verksamhet	7
SoU14 Behandling av personuppgifter inom socialtjänsten	7
NU7 Vissa näringspolitiska frågor	7
6 § Migration och asylpolitik	9
Socialförsäkringsutskottets betänkande 2002/03:SfU8	9
Anf. 1 STEN TOLGFORS (m).....	9
Anf. 2 ERIK ULLENHAG (fp).....	11
Anf. 3 TALMANNEN.....	14
Anf. 4 SVEN BRUS (kd)	14
Anf. 5 KALLE LARSSON (v).....	16
Anf. 6 ERIK ULLENHAG (fp) replik.....	18
Anf. 7 KALLE LARSSON (v) replik.....	18
Anf. 8 ERIK ULLENHAG (fp) replik.....	19
Anf. 9 KALLE LARSSON (v) replik.....	19
Anf. 10 BIRGITTA CARLSSON (c)	20
Anf. 11 KALLE LARSSON (v) replik.....	22
Anf. 12 BIRGITTA CARLSSON (c) replik.....	22
Anf. 13 KALLE LARSSON (v) replik.....	22
Anf. 14 BIRGITTA CARLSSON (c) replik.....	22
Anf. 15 MONA JÖNSSON (mp)	23
Anf. 16 KALLE LARSSON (v) replik.....	25
Anf. 17 MONA JÖNSSON (mp) replik	26
Anf. 18 KALLE LARSSON (v) replik.....	26
Anf. 19 MONA JÖNSSON (mp) replik	26
Anf. 20 GÖTE WAHLSTRÖM (s)	26
(forts. 8 §).....	30
Ajournering.....	30
Återupptagna förhandlingar	31
7 § Statsministerns frågestund.....	31
Anf. 21 TREDJE VICE TALMANNEN	31
<i>Folkrättsbegreppet.....</i>	<i>31</i>
Anf. 22 BO LUNDGREN (m).....	31
Anf. 23 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	32
Anf. 24 BO LUNDGREN (m).....	32
Anf. 25 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	32
Anf. 26 BO LUNDGREN (m).....	33
Anf. 27 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	33

<i>Demokratisk uppbyggnad av Irak</i>	33
Anf. 28 ULLA HOFFMANN (v).....	33
Anf. 29 Statsminister GÖRAN PERSSON (s).....	33
Anf. 30 ULLA HOFFMANN (v).....	34
Anf. 31 Statsminister GÖRAN PERSSON (s).....	34
<i>Regeringens inställning till Irakkriget</i>	34
Anf. 32 ALF SVENSSON (kd).....	34
Anf. 33 Statsminister GÖRAN PERSSON (s).....	35
Anf. 34 ALF SVENSSON (kd).....	35
Anf. 35 Statsminister GÖRAN PERSSON (s).....	35
<i>Skattesänkning för lågavlönade</i>	36
Anf. 36 MAUD OLOFSSON (c).....	36
Anf. 37 Statsminister GÖRAN PERSSON (s).....	36
Anf. 38 MAUD OLOFSSON (c).....	36
Anf. 39 Statsminister GÖRAN PERSSON (s).....	37
<i>Tilltron till politiker</i>	37
Anf. 40 KARIN PILSÅTER (fp).....	37
Anf. 41 Statsminister GÖRAN PERSSON (s).....	38
Anf. 42 KARIN PILSÅTER (fp).....	38
Anf. 43 Statsminister GÖRAN PERSSON (s).....	38
<i>Skyddet av Östersjön</i>	39
Anf. 44 MARIA WETTERSTRAND (mp).....	39
Anf. 45 Statsminister GÖRAN PERSSON (s).....	39
Anf. 46 MARIA WETTERSTRAND (mp).....	40
Anf. 47 Statsminister GÖRAN PERSSON (s).....	40
<i>Irakregimens fall</i>	40
Anf. 48 HENRIK VON SYDOW (m).....	40
Anf. 49 Statsminister GÖRAN PERSSON (s).....	40
<i>Symposiet om integration</i>	41
Anf. 50 MARIAM OSMAN SHERIFAY (s).....	41
Anf. 51 Statsminister GÖRAN PERSSON (s).....	41
<i>Svensk insats vid uppbyggnaden av Irak</i>	41
Anf. 52 ANITA BRODÉN (fp).....	41
Anf. 53 Statsminister GÖRAN PERSSON (s).....	41
<i>EMU-inträde och skatterna</i>	42
Anf. 54 MARIE ENGSTRÖM (v).....	42
Anf. 55 Statsminister GÖRAN PERSSON (s).....	42
<i>Regeringen som samarbetspart</i>	42
Anf. 56 INGVAR SVENSSON (kd).....	42
Anf. 57 Statsminister GÖRAN PERSSON (s).....	43
<i>Tandsköterskeutbildningen</i>	43
Anf. 58 CARINA HÄGG (s).....	43
Anf. 59 Statsminister GÖRAN PERSSON (s).....	43
<i>Ansvar för utvecklingen i Irak</i>	44
Anf. 60 LARS ÅNGSTRÖM (mp).....	44
Anf. 61 Statsminister GÖRAN PERSSON (s).....	44
<i>Sjuklön</i>	44
Anf. 62 SVEN BERGSTRÖM (c).....	44

Anf. 63	Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	45
Anf. 64	TREDJE VICE TALMANNEN	45
8 §	(forts. från 6 §) Migration och asylpolitik (forts. SfU8)	45
Anf. 65	STEN TOLGFORS (m) replik	45
Anf. 66	GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik	46
Anf. 67	STEN TOLGFORS (m) replik	46
Anf. 68	GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik	47
Anf. 69	SVEN BRUS (kd) replik	47
Anf. 70	GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik	48
Anf. 71	SVEN BRUS (kd) replik	48
Anf. 72	GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik	48
Anf. 73	ERIK ULLENHAG (fp) replik	49
Anf. 74	GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik	49
Anf. 75	ERIK ULLENHAG (fp) replik	50
Anf. 76	GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik	50
Anf. 77	BIRGITTA CARLSSON (c) replik	51
Anf. 78	GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik	51
Anf. 79	BIRGITTA CARLSSON (c) replik	52
Anf. 80	GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik	52
Anf. 81	KALLE LARSSON (v) replik	53
Anf. 82	GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik	53
Anf. 83	KALLE LARSSON (v) replik	53
Anf. 84	GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik	54
Anf. 85	Statsrådet JAN O KARLSSON (s)	54
Anf. 86	ERIK ULLENHAG (fp) replik	58
Anf. 87	Statsrådet JAN O KARLSSON (s) replik	59
Anf. 88	ERIK ULLENHAG (fp) replik	59
Anf. 89	Statsrådet JAN O KARLSSON (s) replik	60
Anf. 90	SVEN BRUS (kd) replik	60
Anf. 91	Statsrådet JAN O KARLSSON (s) replik	61
Anf. 92	SVEN BRUS (kd) replik	61
Anf. 93	Statsrådet JAN O KARLSSON (s) replik	62
Anf. 94	STEN TOLGFORS (m) replik	62
Anf. 95	Statsrådet JAN O KARLSSON (s) replik	63
Anf. 96	STEN TOLGFORS (m) replik	64
Anf. 97	Statsrådet JAN O KARLSSON (s) replik	64
Anf. 98	BIRGITTA CARLSSON (c) replik	65
Anf. 99	Statsrådet JAN O KARLSSON (s) replik	65
Anf. 100	BIRGITTA CARLSSON (c) replik	66
Anf. 101	Statsrådet JAN O KARLSSON (s) replik	67
Anf. 102	KALLE LARSSON (v) replik	67
Anf. 103	Statsrådet JAN O KARLSSON (s) replik	68
Anf. 104	KALLE LARSSON (v) replik	68
Anf. 105	Statsrådet JAN O KARLSSON (s) replik	69
Anf. 106	KARIN ENSTRÖM (m)	69
Anf. 107	ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp)	71
Anf. 108	ANNIKA QARLSSON (c)	73
Anf. 109	SOLVEIG HELLQUIST (fp)	74
Anf. 110	LUCIANO ASTUDILLO (s)	76

Anf. 111 MAURICIO ROJAS (fp)	79
Anf. 112 TINA ACKETOFT (fp)	80
Anf. 113 SVEN-ERIK SJÖSTRAND (v)	82
Anf. 114 GUSTAV FRIDOLIN (mp)	83
(Beslut skulle fattas den 11 april.)	84
9 § Fastighetsrättsliga frågor	84
Bostadsutskottets betänkande 2002/03:BoU8	84
Anf. 115 GÖRAN HÄGGLUND (kd)	84
Anf. 116 PETER DANIELSSON (m)	85
Anf. 117 LARS TYSKLIND (fp)	87
Anf. 118 OWE HELLBERG (v)	89
Anf. 119 RIGMOR STENMARK (c)	90
Anf. 120 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp)	91
Anf. 121 PETER DANIELSSON (m) replik	93
Anf. 122 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp) replik	93
Anf. 123 PETER DANIELSSON (m) replik	93
Anf. 124 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp) replik	93
Anf. 125 ANDERS YGEMAN (s)	93
Anf. 126 OWE HELLBERG (v)	94
Anf. 127 ANDERS YGEMAN (s) replik	94
Anf. 128 OWE HELLBERG (v) replik	95
Anf. 129 ANDERS YGEMAN (s) replik	95
Anf. 130 RIGMOR STENMARK (c)	95
Anf. 131 ANDERS YGEMAN (s) replik	95
Anf. 132 RIGMOR STENMARK (c) replik	95
Anf. 133 ANDERS YGEMAN (s) replik	96
Anf. 134 LARS TYSKLIND (fp)	96
Anf. 135 ANDERS YGEMAN (s) replik	97
Anf. 136 LARS TYSKLIND (fp) replik	97
Anf. 137 ANDERS YGEMAN (s) replik	97
Anf. 138 PETER DANIELSSON (m)	97
Anf. 139 ANDERS YGEMAN (s)	98
Anf. 140 PETER DANIELSSON (m)	98
Anf. 141 ANDERS YGEMAN (s)	98
(Beslut skulle fattas den 11 april.)	99
10 § Offentlighet, integritetsfrågor, m.m.	99
Konstitutionsutskottets betänkande 2002/03:KU27	99
Anf. 142 BERTIL KJELLBERG (m)	99
Anf. 143 HELENA BARGHOLTZ (fp)	101
Anf. 144 MATS EINARSSON (v)	102
Anf. 145 HELENA BARGHOLTZ (fp) replik	104
Anf. 146 MATS EINARSSON (v) replik	104
Anf. 147 HELENA BARGHOLTZ (fp) replik	104
Anf. 148 MATS EINARSSON (v) replik	104
Anf. 149 KERSTIN LUNDGREN (c)	104
Anf. 150 HELENA BARGHOLTZ (fp) replik	106
Anf. 151 KERSTIN LUNDGREN (c) replik	106
Anf. 152 HELENA BARGHOLTZ (fp) replik	106
Anf. 153 KERSTIN LUNDGREN (c) replik	106

Anf. 154 BARBRO HIETALA NORDLUND (s).....	106	Prot. 2002/03:88
Anf. 155 KERSTIN LUNDGREN (c) replik.....	108	10 april
Anf. 156 BARBRO HIETALA NORDLUND (s) replik.....	109	
Anf. 157 KERSTIN LUNDGREN (c) replik.....	109	
Anf. 158 BARBRO HIETALA NORDLUND (s) replik.....	109	
Anf. 159 HELENA BARGHOLTZ (fp) replik.....	109	
Anf. 160 BARBRO HIETALA NORDLUND (s) replik.....	109	
Anf. 161 HELENA BARGHOLTZ (fp) replik.....	110	
Anf. 162 BARBRO HIETALA NORDLUND (s) replik.....	110	
Anf. 163 LARS JOHANSSON (s)	110	
(Beslut skulle fattas den 11 april.)	111	
11 § Författningsreglering av adeln	111	
Konstitutionsutskottets betänkande 2002/03:KU28	111	
Anf. 164 PÄR AXEL SAHLBERG (s)	111	
Anf. 165 TUVE SKÅNBERG (kd)	112	
Anf. 166 MATS EINARSSON (v).....	113	
Anf. 167 TUVE SKÅNBERG (kd)	114	
Anf. 168 MATS EINARSSON (v).....	114	
Anf. 169 TUVE SKÅNBERG (kd)	115	
Anf. 170 MATS EINARSSON (v).....	115	
Anf. 171 TALMANNEN.....	115	
Anf. 172 TUVE SKÅNBERG (kd)	115	
Anf. 173 MATS EINARSSON (v).....	116	
(Beslut skulle fattas den 11 april.)	116	
12 § Bordläggning.....	116	
13 § Anmälan om interpellationer.....	116	
14 § Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	117	
15 § Anmälan om skriftliga svar på frågor.....	117	
16 § Kammaren åtskildes kl. 19.29.....	118	

Prot. 2002/03:88
10 april

Elanders Gotab, Stockholm 2003